QVATVOR EVANGELIA; AD VETVSTISSIMORVM EXEMPLARIVM LATINORVM FIDEM; ET AD GRAECAM VERITATEM AB ERASMO ROTERODAMO SACRAE THEOLOGIAE PROFESSORE DILIGENTER RECOGNITA.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ. Genealogia chri. c. I. EVANGELIVM SECVNDVM MATTHAEVM.

ΒΙΒΛΟΣ γενέσεως ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, υἱοῦ δαβίδ, υἱοῦ ἀβραάμ. ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν ἰσαάκ. ἰσαὰκ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰούδαν, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. ἰούδας δὲ, ἐγέννησεν τὸν φαρὲς, καὶ τὸν ζαρὰ, ἐκ τῆς θάμαρ. φαρὲς δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἐσρώμ. ἐσρὼμ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἀράμ. ἀρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν ἀμιναδάβ. ἀμιναδὰβ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ναασσών. ναασσὼν δὲ, ἐγέννησεν τὸν σαλμών. σαλμὼν δὲ, ἐγέννησεν τὸν βοὸζ ἐκ τῆς ῥαχάβ. βοὸζ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ὠβὴδ, ἐκ τῆς ῥούθ. ὠβὴδ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰεσσαί. ἰεσσαὶ δὲ, ἐγέννησεν τὸν δαβὶδ τὸν βασιλέα. Δαβὶδ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐγέννησεν τὸν σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ οὐρίου. σολομὼν δὲ, ἐγέννησεν τὸν ῥοβοάμ. ῥοβοὰμ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἀβιά. ἀβιὰ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἀσά. ἀσὰ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰωσαφάτ. ἰωσαφὰτ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰωράμ. ἰωρὰμ δὲ, ἐγέννησεν τὸν

Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, Filij Abrahã, Abraham genuit Isaac. Isaac aũt, genuit Iacob. Iacob aũt, genuit Iudã, & fratres eius. Iudas aũt, genuit Phares, & Zarã, e Thamar. Phares autẽ, genuit Esrom. Esrom aũt, genuit Aram. Arã autem, genuit Aminadab. Aminadab aũt, genuit Naasson. Naasson aũt, genuit Salmon. Salmon autẽ, genuit Boos, e Rhachab. Boos aũt, genuit Obed, e Ruth. Obed autẽ, genuit Iesse, Iesse aũt, genuit Dauid regem. Dauid autẽ rex, genuit Solomonem, ex ea q̃ fuerat uxor Vrie. Solomon autem, genuit Roboam. Roboam aũt, genuit Abiam. Abia autem, genuit Asa. Asa autem, genuit Iosaphat. Iosaphat autem, genuit Ioram. Ioram autem, genuit Oziã.

A

IOANNES FROBENIVS SVIS TYPIS EXCVDEBAT

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

σεν τὸν ὀζίαν. ὀζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν ἰωάθαμ. ἰωάθαμ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἄχαζ. ἄχαζ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἐζεκίαν. ἐζεκίας δὲ, ἐγέννησεν τὸν μανασσῆ. μανασσῆς δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἀμών. ἀμὼν δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰωσίαν. ἰωσίας δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰεχονίαν, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς μετοικεσίας βαβυλῶνος, μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν βαβυλῶνος, ἰεχονίας ἐγέννησεν τὸν σαλαθιήλ. σαλαθιὴλ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ζοροβάβελ. ζοροβάβελ δὲ. ἐγέννησεν τὸν ἀβιούδ. ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν ἐλιακίμ. ἐλιακὶμ δὲ, ἐγεννήσεν τὸν ἀζώρ. ἀζὼρ δὲ, ἐγέννησεν τὸν σαδώκ. σαδὼκ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἀχίν. ἀχὶν δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἐλιούδ. ἐλιοὺδ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἐλεάζαρ. ἐλεάζαρ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ματθάν. ματθὰν δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰωσήφ, τὸν ἄνδρα μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ΙΗΣΟΥΣ, ὁ λεγόμενος ΧΡΙΣΤΟΣ. πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ, ἀπὸ ἀβραὰμ ἕως δαβὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες. καὶ ἀπὸ Δαβὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας βαβυλῶνος, γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας βαβυλῶνος ἕως τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

Natiuitas chrĩ: et apparitio ãgeli Joseph i somnis.

Τοῦ δὲ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἡ γέννησις οὕτως ἦν, μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητέρος αὐτοῦ μαρίας τῷ ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς, εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ᾽ ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων. ἰωσὴφ υἱὸς δαβὶδ μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου. τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου. τέξεται δὲ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΝ, αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου

it Oziã. Ozias autem, genuit Ioatham. Ioatham aũt, genuit Achas. Achas aũt, genuit Ezeciam. Ezecias aũt, genuit Manasse. Manasse autem, genuit Amon. Amon aũt, genuit Iosiam. Iosias aũt, genuit Iechoniam, & fratres eius in demigratione in Babylonẽ. Porro post demigrationẽ in Babylonẽ, Iechonias genuit Salathiel. Salathiel aũt, genuit Zorobabel. Zorobabel aũt, genuit Abiud. Abiud autẽ, genuit Eliacim. Eliacim autẽ, genuit Azor. Azor aũt, genuit Sadoc. Sadoc autẽ, genuit Achim. Achim aũt, genuit Eliud. Eliud aũt, genuit Eleazar. Eleazar aũt, genuit Matthan. Matthã aũt, genuit Iacob. Iacob aũt, genuit Ioseph, maritũ Mariæ, ex qua genitꝰ fuit Iesus, ille qui dicitur Christus. Vniuersæ itaqꝫ generationis, ab Abraham usqꝫ ad Dauid, generationes quatuordecim, & a Dauid usqꝫ demigrationem in Babylonem generationes quatuordecim, & a demigratiõe in Babylonẽ usqꝫ ad Christum generationes quatuordecim. Christi uero natiuitas sic fuit. Cũ mater eius Maria desponsata esset Ioseph, priusqꝫ congressi fuissent, dephensa est grauida e spiritu sancto. Porro Ioseph maritus eius, quoniã erat uir iustus, & nolebat illam diffamare, uoluit danculũ ab ea diuertere. Hæc autem cum is in animo uersaret, ecce angelus dñi in sõnis uisus est illi dicẽs. Ioseph fili dauid, ne metuas adiungere tibi Mariã uxorẽ tuã. Nã qđ in illa cõceptũ est, e spũ sctõ ꝓfectũ est. Pariet aũt filiũ, & uocabis nomẽ eius Iesum, is enĩ saluũ faciet pplm suũ, a pctis suis. Porro totũ hoc factũ est, ut ipleretur id quod dictum fuerat, a dño per

prophetam

τοῦ προφήτου, λέγοντος, ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐμμανουήλ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. διεγερθεὶς δὲ ὁ ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου. καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν, ἕως οὗ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς, τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΝ. ΤΟΥ δὲ ΙΗΣΟΥ γεννηθέντος ἐν βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας ἐν ἡμέραις ἡρώδου τοῦ βασιλέως. ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα λέγοντες. ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτόν. ἀκούσας δὲ ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ, καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν, ποῦ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ γεννᾶται. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ ἐν βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας. οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου. καὶ σὺ βηθλεὲμ γῆ ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν ἰούδα, ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ. Τότε ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους, ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς βηθλεὲμ εἶπεν, πορευθέντες, ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου, ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτόν. οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως, ἐπορεύθησαν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν, ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εὗρον τὸ παιδίον μετὰ μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτόν, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα. χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ

prophetā, loquente. Ecce uirgo erit pregnans, & pariet filiū, & uocabunt nomē eius Emanuel, qd' si quis interpretet', sonat, nobiscū deus. Excitatus aūt Ioseph a somno, fecit ut iniunxerat sibi angelus domini, & adiunxit sibi uxorē suam, & nō cognouit eam, donec peperisset filiū suū primogenitum, & appellauit nomē eius Iesum. ¶ Cum autem natus esset Iesus in Bethleē Iudææ, i diebus Herodis regis, ecce Magi ab oriente accesserunt Hierosolymā, dicentes. Vbi est ille, qui natus fuit rex Iudæo℞? uidimus eñ illi⁹ stellam in oriente, & accessimus, ut adoremus eū. Auditis aūt his Herodes rex, turbatus est, & tota Hierosolyma cū illo, & conuocatis oibus pontificibus, & scribis ppli, percontat⁹ est eos, ubi Christus nasceret'. At illi dixerunt ei, In Bethleem Iudææ. Sic enim scriptum est per prophetam. Et tu Bethleem terra Iuda, nequaq̄ minima es inter principes Iuda. Ex te mihi egressurus est dux, qui reget populum meum Israel. Tum Herodes clam accersitis Magis, accurate p̄quisiuit ab illis, quo tēpore stella apparuisset. Et iussis ire in Bethleē, dixit, pfecti illuc, accurate inq̄rite de puero. Vbi uero reperitis, renūtiate mihi, ut & ego ueniam & adorem illum. At illi audito rege, profecti sunt, & ecce stella quam uiderāt in oriēte, p̄cedebat illos, donec uenisset, ac staret supra locum in quo erat puer. Cum autem uidissent stellam, gauisi sunt gaudio magno ualde. Et ingressi domū, repererunt puerum, cum Maria matre eius, & prostrati adorauerunt illum, & apertis thesauris suis, obtulerunt illi munera, aurum, & thus,

II *Magorū triū oblatio.*

τον καὶ σμύρναν, καὶ χρηματισθέντες κατ᾿ ὄ-
ναρ, μὴ ἀνακάμψαι πρὸς ἡρώδην, δι᾿ ἄλλης
ὁδοῦ ἀνεχώρησαν, εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

Joseph ab ãgelo p visu admonit⁹ cũ puero et matre ei⁹ i egyptũ fugit.

Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος
κυρίου φαίνεται κατ᾿ ὄναρ τῷ ἰωσὴφ, λέγων.
ἐγερθεὶς, παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέ-
ρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ,
ἕως ἂν εἴπω σοι, μέλλει γὰρ ἡρώδης ζητεῖν τὸ
παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ὁ δὲ ἐγερθεὶς
παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ
νυκτὸς, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐ-
κεῖ, ἕως τῆς τελευτῆς ἡρώδου, ἵνα πληρωθῇ τὸ
ῥηθὲν, ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου, λέγον-

Infãtes iterficiũtur.

τος. ἐξ αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. τότε
ἡρώδης ἰδὼν, ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων,
ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας, ἀνεῖλεν πάν-
τας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν βηθλεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι
τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετοῦς, καὶ κατωτέ-
ρω, κατὰ τὸν χρόνον, ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν
μάγων. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν, ὑπὸ ἱερεμίου
τοῦ προφήτου, λέγοντος. φωνὴ ἐν ῥαμᾷ ἠκού-
σθη. θρῆνος, καὶ κλαυθμὸς, καὶ ὀδυρμὸς πο-
λύς. ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ
ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν. τελευτή-
σαντος δὲ τοῦ ἡρώδου, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ᾿

Regressio iesu ex egypto

ὄναρ φαίνεται τῷ ἰωσὴφ ἐν αἰγύπτῳ λέ-
γων. ἐγερθεὶς, παράλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν
μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν ἰσραήλ. τε-
θνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες, τὴν ψυχὴν τοῦ παι-
δίου, ὁ δὲ ἐγερθεὶς. παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ
τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν ἰσραήλ. ἀκού-
σας δὲ. ὅτι ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς ἰου-
δαίας ἀντὶ ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβή-
θη ἐκεῖ ἀπελθεῖν. χρηματισθεὶς δὲ κατ᾿ ὄναρ,
ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς γαλιλαίας, καὶ
ἐλθὼν, κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην να-
ζαρέθ. ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προ-
φητῶν, ὅτι ναζωραῖος κληθήσεται.

Baptisma ioannis. et ei⁹ predicatio.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, παραγίνεται ἰω-
ἄννης

& myrrhã, & oraculo admoniti in som-
nis, ne reflecterẽt ad Herodẽ, per aliam
uiam reuersi sunt in regionem suam. Di
gressis aũt illis, ecce angelus domini ap
paret in somnis Ioseph dicens. Surge &
assume puerum & matrem illius, & fuge
in Aegyptum, & esto illic, donec dixero
tibi. Futurum est enim, ut Herodes que
rat puerum ad perdendũ eum. Ille uero
excitat⁹, assũpsit pueꝝ & matrẽ ei⁹ noctu
& secessit in Aegyptũ, & fuit illic usq; ad
obitũ Herodis, ut impleret̃ qđ dictum
fuerat ꝑ ꝓphetã a dño, dicentẽ. Ex Aegy
pto uocaui filiũ meũ. Tũ Herodes ubi
uidit sibi illusũ fuisse a Magis, ĩdignat⁹
est uehemẽter, ac missis satellitib⁹, sustu
lit oẽs pueros qui erant in Bethleẽ, & in
omnibus confinijs Bethleemiticis, a bi-
matu, & infra, iuxta tempus, quod exa-
cte cognouerat ex magis. Tunc imple-
tum est, quod dictum fuerat ab Hiere-
mia propheta, dicente. Vox in rama au
dita est, lamentatio, ploratus, & fletus
multus. Rachel plorãs filios suos, & no-
luit consolationem admittere, quod nõ
sint. Cæterũ defuncto Herode, ecce an-
gelus dñi in sõnis apparet ioseph in Ae
gypto, dicens. Surge & assume puerũ &
matrẽ eius, & uade in terrã Israel. Defũ-
cti sunt eñ, q̃ q̃rebãt aĩam pueri. At ille
surgẽs assũpsit puerũ & matrẽ illi⁹, & ue
nit ĩ terrã Israel. Veꝝ cũ audisset Arche-
laum regnare ĩ Iudæa, loco Herodis pa
tris sui, timuit illuc abire, sed oraculo ad
monitus in sõnis, secessit in partes Ga-
lileæ, ac profectus habitauit in ciuitate,
quæ uocatur Nazareth, ut impleretur,
qđ dictum fuerat per prophetas. Naza
reus uocabit̃. ¶ In diebus illis, accedit Io III
annes

άννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἰουδαίας, καὶ λέγων. μετανοεῖτε. ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς ὑπὸ ἠσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος. φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ὁ ἰωάννης, εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ, ἀπὸ τριχῶν καμήλου, καὶ ζώνην δερματίνην, περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, ἡ δὲ τροφὴ αὐτοῦ ἦν ἀκρίδες, καὶ μέλι ἄγριον, τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ ἰουδαία, καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ ἰορδάνῃ ὑπ' αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς. γεννήματα ἐχιδνῶν τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν, ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας. καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τὸν ἀβραάμ. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ ἀβραάμ. ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται. πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν, ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ἰσχυρότερός μου ἐστίν. οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι, αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ, καὶ πυρί, οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ, εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον, κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ. Τότε παραγίνεται ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας ἐπὶ τὸν ἰορδάνην πρὸς τὸν ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, ὁ δὲ ἰωάννης, διεκώλυεν αὐτὸν, λέγων. ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν πρὸς αὐτὸν, ἄφες ἄρτι. οὕτως γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν, πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτὸν

annes baptista, pdicãs in deserto Iudææ & dicens. Pœniteat uos. Appropinquauit em̃ regnum cœlo℞. Hic enim est ille de quo dixit ꝑpheta, q ait. Vox clamãtis in deserto, parate uiam dñi, rectas facite semitas eius. Ipse uero Ioãnes habebat indumentum suum ex pilis camelorum & zonam pelliceam circum lumbos suos. Porro cibus illius erant locustæ & mel syluestre. Tunc egressa est ad illum hierosolyma, & tota Iudæa, totaq; regio undiq; finitima Iordani, & baptizabãt in Iordane ab illo, confitentes peccata sua. Cum uidisset autem multos ex pharisæis & sadducæis, uenientes ad baptismum suum, dixit illis. Progenies uiperarum, quis uobis submonstrauit, ut fugeretis a uentura ira? Facite igitur fructus qui deceant pœnitentiã. Et ne uideamini dicere intra uosipsos, patrẽ habemus Abraham. Dico enim uobis, quod possit deus facere ut ex lapidib⁹ his, filij surgãt ipsi Abrahæ. Iam uero & securis ad radicem arborũ posita est. Omnis igit̃ arbor q̃ non facit fructum bonũ, exciditur, & in ignem mittitur. Ego quidẽ baptizo uos in aqua, ad pœnitentiã. At ille qui post me uenturus est, fortior me est, cuius nõ sũ idoneus, ut calciamenta portem. Ipse uos baptizabit ĩ spũ sancto & igni, cuius uentilabrũ in manu ipsius, & repurgabit areã suã, & congregabit triticum suũ in horreũ, paleam aũt exuret igni inextinguibili. Tunc accedit Iesus a Galilæa ad Iordanẽ ad Ioannẽ, ut baptizaret̃ ab illo. At Ioannes, phibebat illũ dicẽs. Mihi op⁹ est, ut abs te baptizer, & tu uenis ad me. Respõdẽs aũt Iesus dixit ad illũ, omitte nũc. Sic em̃ decet nos, ut impleamus oẽm iustitiã. Tunc omittit illum

Christi baptisma.

C.4.

σιν αὐτόν. καὶ βαπτισθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἀνέβη
εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος. καὶ ἰδοὺ ἀνεῴχθησαν
αὐτῷ οἱ οὐρανοὶ καὶ εἶδεν τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ
καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν, καὶ ἐρχόμενον
ἐπ' αὐτόν. καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέ-
γουσα. οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς,

Tentaᵒ chri a diabolo in deserto, et de eius ieiunio.

ἐν ᾧ εὐδόκησα. Τότε ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἀνήχθη
εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆ-
ναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου, καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσα-
ράκοντα, καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὕστερον ἐπεί-
νασεν. καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων, εἶπεν.
εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ, ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι
γένωνται. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. γέγραπται.
οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ
παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ, διὰ στόματος
θεοῦ. τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος
εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ
πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ λέγει αὐτῷ. εἰ υἱὸς εἶ τοῦ
θεοῦ, βάλλε σεαυτὸν κάτω. γέγραπται γὰρ, ὅτι
τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ
χειρῶν ἀροῦσίν σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς
λίθον τὸν πόδα σου. ἔφη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, πά-
λιν γέγραπται. οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν
θεόν σου. πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διά-
βολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν
αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου, καὶ τὴν
δόξαν αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτῷ. ταῦτά σοι πάν-
τα δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. τότε
λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ὕπαγε ὀπίσω μου σα-
τανᾶ. γέγραπται γάρ. κύριον τὸν θεόν σου προ-
σκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. τότε ἀ-
φίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος. καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προ-

habitaᵒ chri in Caparnao, relicta Nazareth.

σῆλθον, καὶ διηκόνουν αὐτῷ. Ἀκούσας δὲ
ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ὅτι ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν
εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ καταλιπὼν τὴν να-
ζαρὲθ, ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς καπερναοὺμ τὴν
παραθαλάσσιαν, ἐν ὁρίοις ζαβουλὼν, καὶ νεφ-
θαλὶμ, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ ἠσαΐου τοῦ
προφήτου λέγοντος. γῆ ζαβουλὼν καὶ νεφθα-
λὶμ ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ ἰορδάνου, γα-
λιλαία

tit' illum. Et baptizatus Ieſus, aſcendit
protinus ab aqua. Et ecce aperti ſunt illi
cœli, & uidit ſpiritum dei deſcendentem
tanq̃ columbam, & uenientem ſuper ſe.
Et ecce uox de cœlis dicens. Hic eſt filius
meus dilectus, in quo mihi bene cópla-
citum eſt. Tunc Ieſus ſubductus fuit in IIII
deſertum a ſpiritu, ut tentaretur a dia-
bolo. Et cum ieiunaſſet dies quadragin-
ta, ac noctes quadraginta, poſtea eſu-
riit. Et cum acceſſiſſet ad eũ ille qui ten-
tat, dixit. Si filius es dei, iube ut lapides
hi panes fiant. At ille reſpondẽs, dixit.
Scriptum eſt. Non in pane ſolo uictu-
rus eſt homo, ſed in omni uerbo quod
egreditur per os dei. Tunc aſſumit illũ
diabolus in ſanctam ciuitatem, & ſtatu-
it eum ſuper pinnaculum templi, & di-
cit illi. Si filius es dei, mitte te deorſum.
Nam ſcriptum eſt. Angelis ſuis manda-
turus eſt de te, & in manibus tollent te,
ne quando impingas in lapidem pe-
dem tuum. Dixit illi Ieſus, rurſum
ſcriptum eſt. Non tentabis dominum
deum tuum. Rurſus aſſumit illum dia-
bolus in montem excelſum ualde, & có-
monſtrat ei oia regna mundi, & gloriã
illoꝝ, & dicit illi. Hæc oia tibi dabo, ſi ꝓ-
ſtratus adoraueris me. Tunc dicit illi Ie-
ſus. Abi poſt me ſatana. Scriptũ eſt eñ.
Dñm deũ tuũ adorabis, & illũ ſolũ co-
les. Tũc omittit illũ diabolus. Et ecce an-
geli accedebãt, & miniſtrabãt ei. Cũ au-
diſſet aũt Ieſus, qđ Ioãnes traditus eſſet
ſeceſſit in Galileã, & relicta Nazareth, ꝑ-
fectus habitauit in Caparnaũ, q̃ eſt ciui-
tas maritima, in finibꝰ Zabulon & Ne-
ptalim, ut ipleret qđ dictũ fuerat ꝑ Eſai-
am ꝓphetã dicẽtẽ. Terra Zabulõ & Ne-
ptalim iuxta uiã maris, ultra Iordanẽ, ga-
lilæa

λιλαῖα τῶν ἐθνῶν, ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει, εἶδεν φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. καὶ ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ ΙΗΣΟΥΣ κηρύσσειν καὶ λέγειν. μετανοεῖτε, ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. περιπατῶν δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς γαλιλαίας, εἶδεν δύο ἀδελφούς, σίμωνα τὸν λεγόμενον πέτρον, καὶ ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν. ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς, καὶ λέγει αὐτοῖς. δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. οἱ δὲ ἀφέντες εὐθέως τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ προβὰς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, ἰάκωβον τὸν τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν γαλιλαίαν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν συρίαν. καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ, πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους, καὶ δαιμονιζομένους, καὶ σεληνιαζομένους, καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας καὶ δεκαπόλεως, καὶ ἱεροσολύμων, καὶ ἰουδαίας, καὶ πέραν τοῦ ἰορδάνου. ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ καθίσαντος αὐτοῦ, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτούς, λέγων. μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

μακάριοι

lilææ gentium, populus qui sedebat in tenebris & umbra mortis, uidit lucem magnam, & sedētibus in regione & umbra mortis, lux orta est eis. Et ex eo tempore cœpit Iesus prædicare, & dicere, pœniteat uos. Appropinquauit enim regnū cœlorum. Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilææ, uidit duos fratres, Simonem qui uocatur Petrus, & Andream fratrem eius, iacientes rete in mare. Nam erant piscatores, & dicit illis. Venite post me, & faciam uos piscatores hominum. At illi relictis illico retibus secuti sunt illum. Et progressus illinc, uidit alios duos fratres, Iacobum filium Zebedæi, & Ioannem fratrem eius, in naui, cum Zebedæo patre suo, sarcientes retia sua, & uocauit eos. At illi protinus relicta naui & patre suo, secuti sūt eum. Et circumibat totam Galilæam Iesus docens in synagogis illorum, & prædicans euangelium regni, & curans omnem morbum, & omnem languorem in populo. Et dimanauit fama illius in totam Syriam. Et adduxerunt ad illum oēs male affectos, uarijs morbis & tormentis contractos, & dæmoniacos, & syderatos, & paralyticos, & sanauit illos Et secutæ sunt eum turbæ multæ, a Galilæa ac Decapoli, & Hierosolyma, & Iudæa, & trans Iordanem.

Voca° petri Andree Jacobi et Joannis.

Circuiens galilea varios languores curauit.

V

Beatitudinū doctrina in monte Tabor.

Incip^t Sermo dm̄i ī mōte. qui durat usq ad cap. viij.

¶ Cum uidisset autem turbas, ascendit in montem, & cum sedisset accesserunt ad illum discipuli eius, & postquam aperuisset os suum, docebat illos, dicens. Beati pauperes spiritu, quoniam illorum est regnum cœlorum. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolationem accipient.

μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσου
σι τὴν γῆν. μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶν
τες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσον/
ται. μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεη/
θήσονται. μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι
αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. μακάριοι οἱ εἰρηνο
ποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται. μακά/
ριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι
αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακά/
ριοι ἐστὲ, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν,
καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ᾽ ἡμῶν
ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίρετε καὶ ἀγαλλι/
ᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρα/
νοῖς. οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας, τοὺς
πρὸ ὑμῶν. ὑμεῖς ἐστὲ τὸ ἅλας τῆς γῆς. ἐὰν δὲ
τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐ
Vocat aplos suos sal tre. δὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω, καὶ κατα/
πατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς
τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι
Vocat eos lux mūdi. ἐπάνω ὄρους κειμένη, οὐδὲ καίουσι λύχνον, καὶ
τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν
λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.
οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν
τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ
ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν, τὸν ἐν
τοῖς οὐρανοῖς. μὴ νομίσητε, ὅτι ἦλθον κατα/
λῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας, οὐκ ἦλ/
θον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀμὴν γὰρ
λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ,
ἰῶτα ἓν, ἢ μία κεραία, οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ
νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. ὃς ἐὰν λύσῃ μί
αν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ δι
δάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κλη-
θήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ὃς δ᾽ ἂν
ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθή/
σεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ἐὰν μὴ
De homicidio doctrina. περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη, πλεῖον τῶν
γραμματέων καὶ φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθη
τε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ἠκούσα-
τε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις. ὃς
δ᾽ ἂν φονεύσει

Beati mites, quoniam ipſi hæreditatem accipient terræ. Beati qui eſuriunt & ſi/ tiunt iuſticiam, quoniam ipſi ſaturabun tur. Beati miſericordes, quoniam ipſi mi ſericordiam conſequentur. Beati mun/ di corde, quoniam ipſi deū uidebunt. Beati pacifici, quoniam ij filij dei uoca/ buntur. Beati qui perſecutionem patiū/ tur propter iuſticiam, quoniam illorum eſt regnum celorum. Beati eſtis, cū pro/ bra iecerint in uos homines, & inſectati fuerint, & dixerint omne malum uerbū aduerſus uos mentientes, propter me. Gaudete & exultate, quoniā merces ue/ ſtra multa eſt in cœlis. Sic enim perſecu/ ti fuerunt prophetas, qui fuerunt ante uos. Vos eſtis ſal terræ. Q̃ ſi ſal infatua tus fuerit, in quo ſalietur? Ad nihil ualet ultra, niſi ut proijciatur foras, & concul/ cetur ab hominibus. Vos eſtis lux mun di. nō poteſt oppidū abſcōdi ſupra mō/ tem ſitum, neq; accendunt lucernā & po nunt illam ſubter modiū, ſed ſuper can/ delabrum, & lucet omnibus, qui ſunt in domo. Sic luceat lux ueſtra coram hoī/ bus, ut uideant ueſtra bona opa, & glori ficēt patrē ueſtrū, qui eſt in cœlis. Ne exi ſtimetis, qđ uenerim ad deſtruēdā legē, ſed ad cōplendā. Amen dico uobis, do/ nec p̄tereat cœlū & terra, iota unū, aut apex, nō perit ex lege, quo ad oīa facta fuerint. Quiſqs ſoluerit unū ex mādatis hiſce minimis, & docuerit ſic homines, minimus uocabitur in regno celorum. Quiſquis autem fecerit & docuerit, hic magnus uocabitur in regno celorum. Niſi abundabit ueſtra iuſticia, plus q̃ ſcribarum & phariſæorum, non poſſitis ingredi in regnū celorū. Audiſtis quod dictum ſit ueteribus, ne occides. Quiſqs autem

δ' ἂν φονεύσει, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει, ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ, ὃς δ' ἂν εἴπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέεναν τοῦ πυρός. ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῇς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε πρῶτον, διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου. καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ, ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ, μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην. ἠκούσατε, ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μοιχεύσεις. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλλε ἀπὸ σοῦ. συμφέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέεναν, καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλλε ἀπὸ σοῦ. συμφέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέεναν. ἐρρέθη δὲ, ὃς ἂν ἀπολύσει τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσει τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι. καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσει, μοιχᾶται. πάλιν ἠκούσατε, ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐκ ἐπιορκήσεις. ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως, μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ, μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιον

aũt occiderit, obnoxius erit iudicio. At ego dico uobis, qđ oĩs q irascitur fratri suo temere, obnoxius erit iudicio. Quicũq; uero dixerit fratri suo raca, obnoxius erit cõcilio. Quisqs aũt dixerit fatue, tenebit' ad gehẽnã ignis. Itaq; si obtuleris munus tuũ ad arã, & illic recordatus fueris, qđ frater tuus habet aliqd aduersum te, relinque illic mun⁹ tuũ corã altari, & abi, prius recõcilieris fratri tuo, & tũ ueniens offer munus tuũ. Habeto beneuolentiã cũ aduersario tuo cito, dũ es in uia cũ illo, ne qñ te tradat aduersarius iudici, & iudex te tradat ministro, & in carcerem cõijciaris. Amen dico tibi, nõ exibis illinc, donec ꝑsolueris extremũ quadrantem. Audistis quod dictũ fuerit antiquis nõ adulteraberis. At ego dico uobis, quod oĩs q aspexerit uxorẽ alterius, ad cõcupiscendũ eam, iam adulteriũ cũ ea cõmisit in corde suo. Quod si oculus tuus dexter obstaculo tibi fuerit, erue illum, & abijce abs te. Expedit enim tibi, ut pereat unũ membroꝝ tuoꝝ, & nõ totum corpus tuũ cõijciatur in gehẽnã. Et si dextera tua manus obstiterit tibi, amputa eam, & proijce abs te. Expedit eñ tibi, ut pereat unũ mẽbroꝝ tuoꝝ, & nõ totum corpus tuũ mittat' in geẽnã. Dictũ est aũt, Quicũq; repudiauerit uxorẽ suã det illi libellum diuortij. At ego dico uobis, qđ qsqs repudiauerit uxorẽ suã, nisi ob fornicationẽ, efficit ut illa sit adultera, & quicumq; repudiatã duxerit, adulterium cõmittit. Rursũ audistis, quod dictum fuerit antiquis, non peierabis, sed ꝑsolues dño ea q̃ iuraueris. At ego dico uobis, ne iuretis omnino, neq; per cœlũ, quia thronus dei est, neq; per terrã, quia scabellum

De oblatione doctrina.

De Adulterio doctriã.

De oclõ vel manũ eruẽa.

De vxoẽ nõ nisi ob adulteriũ dimittenda.

De iuramto.

ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ, μήτε εἰς ἱερο-
σόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασι-
λέως, μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ
δύνασαι ποιῆσαι, μίαν τρίχα λευκὴν ἢ
μέλαιναν. ἔσω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, ναὶ, ναί. οὒ
οὔ. τὸ δὲ περισσὸν τούτων, ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν.
ἠκούσατε ὅτι ἐῤῥέθη, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλ-
μοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. ἐγὼ δὲ λέγω
ὑμῖν, μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ, ἀλλ᾽ ὅστις
σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, στρέ-
ψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην, καὶ τῷ θέλοντί
σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄ-
φες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον, καὶ ὅς τις σε ἀγγα-
ρεύσει μίλιον ἓν, ὕπαγε μετ᾽ αὐτοῦ δύο. τῷ αἰ-
τοῦντί σε δίδου, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δα-
νείσασθαι μὴ ἀποστραφῇς. ἠκούσατε ὅτι ἐῤῥέ-
θη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μισήσεις
τὸν ἐχθρόν σου. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν. ἀγαπᾶ-
τε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς κατα-
ρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦν-
τας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεα-
ζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γέ-
νησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι
τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ
ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.
ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς,
τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐ-
τὸ ποιοῦσι; καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς
ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ
τελῶναι οὕτως ποιοῦσιν; ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέ-
λειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
τέλειός ἐστι. προσέχετε δὲ τὴν ἐλεημοσύνην
ὑμῶν, μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς, εἰ δὲ μή γε μισθὸν οὐκ
ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν οὐρα-
νοῖς. ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλ-
πίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦ-
σιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις,
ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ἀμὴν
λέγω

scabellum est pedū illius, neq; per Hie-
rosolymam, quoniā ciuitas est magni re-
gis, neq; per caput tuū iurabis, propte-
rea quod nō potes unum pilum album,
aut nigrum facere. Sed erit sermo uester
est est, non non. Porro quod ultra hæc
adiungit', ex malo proficiscitur. Audistis
De oculo & dente. quod dictū fuerit, oculum pro oculo, &
dentem pro dente. At ego dico uobis,
ne resistatis malo, sed quisquis impege-
rit alapam in dexterā tuā maxillā, obuer
te illi & alterā, & ei qui te uelit in ius tra
here, ac tunicam tuam tollere, dimitte il
li & pallium, & qui te adegerit ad milia-
rium unum, abito cum illo duo. Peten-
ti abs te dato. & cupientem mutuum ac
cipere, ne auerseris. Audistis quod dictū
sit. Diliges proximum tuū, & odio habe
bis inimicū tuum. At ego dico uobis. Be
Inimicos diligēdos ne precemini deuouentibus uos, bene
facite ijs, qui uos odio prosequunt', ora-
te pro ijs qui ledunt & insectantur uos,
ut sitis filij patris uestri, qui est in cœlis,
qui solem suum exoriri sinit, super ma-
los ac bonos, & pluuiam mittit super iu
stos & iniustos. Nā si dilexeritis eos, q
diligunt uos qd' premiū habetis? Nōne
& publicani idem faciunt? Et si comple
xi fueritis fratres uestros tātū, quid exi
mium facitis? Nōne & publicani sic fa-
ciunt? Eritis igitur uos perfecti, quēad-
modū pater uester q ē in cœlis, perfect⁹
De eleemosynis. est. Attēdite ne eleemosynā uestrā fa- VI
ciatis corā hoībus, ut spectemini ab illis.
Alioqui præmiū non habetis apud pa-
trem uestrū, qui est in cœlis. Itaq; cū fa-
cis eleemosynā, ne tubis canat' añ te, quē-
admodū hypocritæ faciūt, ī cōciliabulis,
& in uicis, ut glorificēt' ab hoībus. Amē
dico

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. καὶ ὅταν προσεύχῃ, οὐκ ἔσῃ ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. προσευχόμενοι δὲ, μὴ βαττολογήσητε, ὥσπερ οἱ ἐθνικοί. δοκοῦσιν γὰρ, ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς, οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὧν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς. πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί, ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως

dico uobis habent mercedem suam. Cæterũ cũ tu facies eleemosynã, nesciat sinistra tua, quod facit dextera tua, ut sit tua eleemosyna ĩ occulto, & pater tu⁹ q uidet in occulto, ipse reddet tibi in propatulo. Et cum oraueris, non eris quemadmodum hypocritæ. Nam illi solẽt in conciliabulis & in angulis plateaꝝ, stantes orare, ut conspicui sint hominibus. Amen dico uobis, quod habent mercedem suam. Tu uero cum oras, introito in conclaue tuũ, & occluso ostio tuo, ora patrẽ tuũ q est ĩ occulto, & pater tu⁹ q uidet in occulto, persoluet tibi in propatulo. Veꝝ orantes, ne sitis multiloq, sicut ethnici. Putant eñ fore, ut in multiloqo suo exaudiant̃. Ne igit̃ efficiamini similes illis. Nouit enim pater uester, quibus rebus opus sit uobis, priusq̃ petatis ab illo. Ad hunc ergo modum orate uos. Pater noster, qui es in celis, sanctificetur nomen tuũ. Veniat regnũ tuũ, fiat uoluntas tua, quemadmodũ in cœlo, sic etiam in terra. Panẽ nostrum quotidianum da nobis hodie, & remittito nobis debita nostra, sicut & nos remittimus debitoribus nostris. Et ne inducas nos in tentationẽ. Sed libera nos a malo. quia tuum est regnum, & potentia & gloria, in sæcula sæculorum. Amen. Proinde, si remiseritis hoibus errata sua, remittet & uobis pater uester cœlestis. Q̃ꝫ si nõ remiseritis hominibus errata sua, nec pater uester remittet errata uestra. Porro cũ ieiunaueritis, ne sitis ueluti hypocritæ tetrici. Obscurãt eñ facies suas, quo perspicuũ sit hoibus ipsos ieiunare. Amẽ dico uobis habẽt mercedẽ suã. Tu uero cũ ieiunas, unge caput tuũ, & faciẽ tuã laua, ne conspicuũ

De Oratione.

Oratio dnica.

Choremis.

De ieiunio.

De thesauro ī celo reponendo.

Lucernā corporis esse oculū.

Nō posse duobꝰ dn̄is seruire,

Nō sollicitandū de cibo neq; vestimento.

Respice ad volatiª celi.

ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλ/
λὰ τῷ πατρί σου, τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ
πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀπο/
δώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Μὴ θησαυρίζετε ὑ/
μῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ
βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσου/
σιν, καὶ κλέπτουσιν. Θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θη
σαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου, οὔτε σὴς, οὔτε βρῶ
σις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσου/
σιν, οὐδὲ κλέπτουσιν. ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυ
ρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν.
Ο λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός,
ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ
σῶμα σου φωτεινὸν ἔσται. ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός
σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμα σου σκοτεινὸν
ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστὶ, τὸ
σκότος πόσον; οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις
δουλεύειν. ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτε
ρον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέ
ρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν
καὶ μαμωνᾷ. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ με/
ριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, καὶ τί πίη
τε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε.
οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς; καὶ τὸ
σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ἐμβλέψατε εἰς τὰ πε
τεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερί/
ζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ
ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, τρέφει αὐτά. οὐχ
ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; τίς δὲ ἐξ
ὑμῶν μεριμνῶν, δύναται προσθεῖναι ἐπὶ
τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; καὶ περὶ ἐν/
δύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρί
να τοῦ ἀγροῦ, πῶς αὐξάνει, οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νή
θει. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πά
σῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τού/
των, εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄν/
τα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ
θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον
ὑμᾶς ὀλιγόπιστοι; μὴ οὖν μεριμνήσητε λέ
γοντες

ne conspicuum sit hoibus te ieiunare,
sed patri tuo, qui est in occulto, & pater
tuus q uidet in abdito, reddet tibi in ꝑ/
patulo. Ne reponatis uobis thesauros i
terra, ubi erugo & tinea corrūpit, & ubi
fures ꝑfodiūt, ac furantur. Sed recōdite
uobis thesauros ī cœlo, ubi neq; erugo
neq; tinea corrumpit, & ubi fures nō ꝑ/
fodiunt, neq; furātur. Nā ubi fuerit the
saurus uester, illic erit & cor uestrū. Lucer
na corporis est oculus. Si igit̄ oculus tuꝰ
simplex fuerit, totū corpus tuū lucidū
erit. Q̄ si oculus tuꝰ malus fuerit, totū
corpus tuū tenebrosū erit. Ergo si lumē
qđ est ī uobis, tenebræ sūt, ipse tenebræ
quātæ erūt? Nemo potest duobꝰ domi
nis seruire. Aut eē hunc habebit odio,
& alterū illum diliget, aut huic adhære/
bit, & alterū illum negliget. Nō potestis
deo seruire & mãmonæ. Propterea dico
uobis, ne sitis solliciti uitæ uestræ, quid
esuri sitis, aut bibituri, neq; corpori ue/
stro, quibus indumentis usuri. Nonne
aĩa pluris est, quā cibꝰ, & corpus quā in/
dumentū. Vertite oculos ad uolatilia
cœli, quia non serunt neq; metunt, neq;
conuehūt in horrea, & pater uester cœ/
lestis alit illa. Nonne uos longe præcel/
litis illa? Quis autem ex uobis sollicite
cogitando, potest addere ad staturam
suam cubitum unum? ac de indumen/
to quid solliciti estis? Cognoscite lilia
agri, quomodo crescant. Nō laborant,
neq; nent. Attñ dico uobis, ne Solomo/
nē quidē in uniuersa gloria sua, sic ami/
ctū fuisse, ut unū ex his. q̄ si gramē agri,
qđ hodie cū sit, cras in clibanū mittitur,
deꝰ sic uestit, an nō mlto magis uobis id
faciet, o pusillæ fidei? ne sitis igit̄ solliciti
dicentes

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

γοῦντες. τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν, ἢ τί πε-
ριβαλώμεθα. πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐ-
πιζητεῖ. οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνι
ος, ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων. ζητεῖτε
δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν
δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προσε-
θήσεται ὑμῖν. μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν
αὔριον, ἡ γὰρ αὔριον, μεριμνήσει ἑαυτῆς, ἀρ-
κετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς. μὴ κρίνε-
τε, ἵνα μὴ κριθῆτε, ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνε-
τε, κριθήσεσθε. καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, με-
τρηθήσεται ὑμῖν. τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ
ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ
ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς;
ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες ἐκβα-
λῶ τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ
ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; ὑποκρι
τὰ, ἔκβαλλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφ-
θαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν
τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ
σου. μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶν. μὴ δὲ
βάλλετε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν
τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐ
τοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες
ῥήξωσιν ὑμᾶς. αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν.
ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται
ὑμῖν. πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν, λαμβάνει, καὶ ὁ ζη-
τῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.
ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ
ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει
αὐτῷ; καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπι
δώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες, οἴδα-
τε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν
πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; πάντα οὖν ὅσα
ἂν θέλητε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕ
τως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ
νόμος καὶ οἱ προφῆται. εἰσέλθετε διὰ τῆς στε-
νῆς πύλης. ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχω-
ρος ἡ

cẽtes. Quid edemus aut quid bibemus,
aut qbus operiemur? Nam omnia ista,
gentes exqrunt. Nouit em̃ pater uester
cœlestis, quod opus habeatis his oĩbus.
Sed quærite primum regnũ dei, & iusti-
ciam eius, & hæc omnia adijcientur uo-
bis. Ne sitis igitur solliciti in crastinum.
nam crastinus dies curam habebit sui
ipsius, sufficit sua diei afflictio. Nolite VII
iudicare, ne iudicemini, in quo enim iu- *Nõ ẽẽ iudicandũ, de*
dicio iudicatis, in eo iudicabimini, & in *festuca & trabe ĩ*
qua mensura metimini, in ea metiẽtur *oculo.*
uobis alij. Cur autem uides festucam,
quæ est in oculo fratris tui, trabem autẽ
quæ est in oculo tuo, nõ animaduertis?
Aut quomõ dicis fratri tuo, sine eximã
festucam ex oculo tuo, & ecce trabes est
in oculo tuo? Hypocrita, exime prius
trabem ex oculo tuo, & tũ perspicies, ut
eximas festucam ex oculo fratris tui.
Ne detis quod sanctum est canibus, ne
piecceritis margaritas uestras, ante por-
cos, ne quando hi conculcent eas pedi-
bus suis, & illi uersi lacerent uos. Petite *Petendũ q̃rendũ &*
& dabitur uobis, quærite, & inuenietis, *pulsandũ.*
pulsate, & aperietur uobis. Omnis enim
qui petit accipit, & omnis qui quærit in-
uenit, & pulsanti aperietur. An quisq̃
est uestrum homo, qui si filius eius pe-
tierit panem, lapidem daturus sit illi?
Aut si piscem petierit, num serpentem
addet illi? Si uos igitur cum sitis mali,
nostis dona bona dare filijs uestris, quã
to magis pater uester, qui est in cœlis da
bit bona, si postuletis ab illo? Omnia
igitur quæcunq̃ uolueritis, ut faciant
uobis homines, sic & uos facite illis. Hæc
em̃ est lex, & prophetæ. Introite per ar- *De porta ãgusta ad*
ctam portã, qm̃ lata est porta, & spacio- *vitam.*
B sa uia

Ca. λ.

Attendite a pseudoprophetis

Coparatio ab arbore bona & mala.

De domo edificata supra petram, et harenam.

ρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν,
καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς.
ὅτι στενὴ ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς, ἡ
ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν
οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. προσέχετε δὲ ἀπὸ
τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵ τινες ἔρχονται πρὸς
ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων, ἔσωθεν
δέ εἰσιν, λύκοι ἅρπαγες. ἀπὸ τῶν καρ-
πῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μή τι
συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλήν; ἢ
ἀπὸ τριβόλων σῦκα; οὕτως πᾶν δέν-
δρον ἀγαθὸν, καρποὺς καλοὺς ποιεῖ. τὸ
δὲ σαπρὸν δένδρον, καρποὺς πονηροὺς
ποιεῖ. οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς
πονηροὺς ποιεῖν. οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρ
ποὺς καλοὺς ποιεῖν. πᾶν δένδρον μὴ ποι
οῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ
βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν
ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι
κύριε, κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐ
ρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου
τοῦ ἐν οὐρανοῖς. πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκεί-
νῃ τῇ ἡμέρᾳ, κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προ
εφητεύσαμεν; καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια
ἐξεβάλομεν; καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις
πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογή-
σω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς. ἀ-
ποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀ-
νομίαν. πᾶς οὖν ὅς τις ἀκούει μου τοὺς λό-
γους τούτους, καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐ
τὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ. ὅς τις ᾠκοδόμησεν τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ κατέβη ἡ βρο
χὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄ-
νεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ
ἔπεσεν. τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. καὶ
πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους,
καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μω-
ρῷ. ὅς τις ᾠκοδόμησεν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
ἄμμον, καὶ κατέβη ἡ βροχὴ. καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ
καὶ ἔπνευσαν

sa uia quæ abducit in exitium, & multi
sunt qui ingrediuntur per illam. Quo-
niam angusta est porta, & stricta uia,
quæ abducit ad uitam, & pauci sunt,
qui inueniunt illam. Attendite a pseu-
do prophetis, qui ueniunt ad uos, in
uestimentis ouium, sed intrinsecus sunt
lupi rapaces. A fructibus ipsorum co-
gnoscetis eos. Num colligunt de spinis
uuam? aut de tribulis ficus? Sic omnis
arbor bona, fructus bonos facit. Pu-
tris autem arbor, fructus malos facit.
Non potest arbor bona, fructus malos
facere. neq; arbor putris, fructus bo-
nos facere. Omnis arbor, quæ non fa-
cit fructū bonum, exciditur, & in ignem
conijcitur. Igitur ex fructibus ipsorū, co
gnoscetis eos. Non oīs is qui dicit mihi
domine, domine, introibit in regnum
cœlorum, sed qui fecerit uoluntatem pa
tris mei, qui in cœlis est. Multi dicent
mihi in illo die. Domine, domine. Non-
ne in nomine tuo prophetauimus, & in
nomine tuo dæmonia eiecimus? & in
nomine tuo multas uirtutes fecimus?
Actum confitebor illis, nunquam no-
ui uos. Discedite a me, qui operamini
iniquitatem. Omnis enim qui audit
ex me sermones hos, & facit eos, adsimi-
labo illum uiro prudenti, qui ædificauit
domum suam super petram, & descen-
dit hymber, & uenerunt flumina, & fla
uerunt uenti, & irruerunt in domum
illam, & non est prostrata. Fundata eīn
fuerat super petram, & omnis qui audit
a me sermones hos, & non facit eos,
assimilabitur uiro fatuo, qui ædificauit
domum suam super harenam, & descen
dit hymber, & uenerunt flumina, &
flauerunt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ
οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐ/
τῆς μεγάλη. Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ΙΗ
ΣΟΥΣ τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο
οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. ἦν γὰρ διδάσ
κων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ
ὡς οἱ γραμματεῖς. Καταβάντι δὲ αὐτῷ
ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι
πολλοί, καὶ ἰδοὺ λεπρὸς ἐλθών, προσεκύ
νει αὐτῷ λέγων. κύριε ἐὰν θέλῃς δύνα/
σαί με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα,
ἥψατο αὐτοῦ ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγων. θέλω, κα/
θαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθερίσθη αὐτοῦ ἡ λέ/
πρα. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ὅρα μηδε/
νὶ εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ
ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον, ὃ προσέταξεν
μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. Εἰσελθόντι
δὲ τῷ ΙΗΣΟΥ εἰς καπερναούμ. προσῆλθεν
αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν
καὶ λέγων. κύριε ὁ παῖς μου βέβληται
ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασα/
νιζόμενος. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἐγὼ ἐλ/
θὼν θεραπεύσω αὐτόν, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκα/
τόνταρχος, ἔφη. κύριε οὐκ εἰμὶ ἱκανός, ἵνα μου
ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς, ἀλλὰ μόνον εἰπὲ
λόγον, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ ἐγὼ ἄν/
θρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ᾽ ἐμαυτὸν
στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ πο/
ρεύεται. καὶ ἄλλῳ ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δού/
λῳ μου, ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ
ὁ ΙΗΣΟΣ, ἐθαύμασεν, καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦ
σιν. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ ἰσραὴλ το
σαύτην πίστιν εὗρον. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ
ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσιν καὶ ἀνακλι/
θήσονται μετὰ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ.
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλεί
ας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. ἐκεῖ
ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. καὶ
εἶπεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ τῷ ἑκατοντάρχῃ. ὕπαγε, καὶ ὡς
ἐπίστευσας

flauerunt uenti, & impegerunt in domū
illam, & deiecta eſt, & fuit ruina illius
magna. Et factum eſt, ut cum finiſſet [Doctrīa sermo dn̄i in mōte.]
Ieſus ſermōes hos, obſtupuerint turbæ
ſuper doctrina illius. Docebat enim
eos uelut habens autoritatem, & non ſi
cuti ſcribæ. ¶ Cum deſcendiſſet autem VIII
de mōte, ſecutæ ſunt eum turbæ multæ, [Deſcēdēs de mōte lepſū mūdat.]
& ecce leproſus accedens, adorauit eum
dicens. Domine, ſi uelis, potes me mun
dare. & ꝑtenſa manu, tetigit illum, di/ [Ieſus]
cens. Volo, mundus eſto; & protinus
mūdata fuit illi⁹ lepra. Et dicit illi Ieſus.
Vide, ne cui dixeris, ſed abi, oſtende te
ipſum ſacerdoti, & offer munus, quod
iuſſit offerri Moſes in teſtimonium
ipſis. Porro cum ingreſſus fuiſſet Ieſus [De puero Centurionis.]
Capernaum, adijt eum Centurio, obſe/
crans eum & dicēs. Domine, ~~filius~~ meus [famulus]
decumbit domi paralyticus, & grauiter
diſcruciatur, Et dicit illi Ieſus. Ego cum
uenero medebor illi. Et reſpōdens Cen
turio dixit. Domine, non ſum idoneus,
ut tectum meum ſubeas, Imo tantum
dic uerbum, & ſanabitur ~~filius~~ meus. [famulus]
Nam & ego ſum homo, alterius pote/
ſtati ſubditus, & habeo ſub me milites,
& dico huic, uade, & uadit, & alteri, ue/
ni, & uenit, & ſeruo meo, fac hoc, & fa/
cit, Hæc autem cum audiſſet Ieſus, ad/
miratus eſt, & ait. Amen dico uobis.
Ne in Iſrahel quidem, tantum fidei re/
peri. Dico autem uobis, quod multi
ab oriente & occidente uenturi ſunt, &
accumbent, cum Abrahā, & Iſaac, & Ia/
cob, in regno cœlorum, filij uero regni
eijcientur in tenebras extremas, Illic erit
ploratus & ſtridor dentium. Et dixit
Ieſus Centurioni. Abi, & quēadmodū

 credis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Socrum Petri a febribus liberat.

De plurimis curatis a demonio et a languoribus.

Ad Scribam volentem dominum sequi.

Ad discipulum dicit, Sinite mortuos suos mortuos sepelire.

Discipuli iesu in navi dormientem excitant

Tempestatem maris sedat.

In terra Gergesenorum demonia eijcit in porcos.

ἐπίστευσας γενηθήτω σοι, καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἐλθὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὴν οἰκίαν πέτρου, εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν. καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ ἠγέρθη καὶ διηκόνει αὐτοῖς. ὀψίας δὲ γενομένης, προσήνεγκεν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς, καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ. καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, ἐθεράπευσεν. ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ ἠσαΐου τοῦ προφήτου τοῦ λέγοντος. αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν. ἰδὼν δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν. καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ. διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. ΕΤΕΡΟΣ δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, κύριε ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου, ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῷ, ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων. αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταί, ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες. κύριε, σῶσον ἡμᾶς, ἀπολύμεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς. τί δειλοί ἐστε ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθείς, ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες, ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι, καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ; καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν. εἰς χώραν τῶν γεργεσηνῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων

credis, ita fiet tibi, & sanat⁹ est filius ei⁹, in hora illa. Et cum uenisset Iesus in domum Petri, uidit socrum illius in lecto decumbentē, & febrientem, & tetigit manum illius, & reliquit illam febris, & surrexit, & ministrauit illis. Cum autem appetisset uespera, adduxerunt illi dæmoniacos multos, & eiecit spiritus uerbo, & omnes male habentes sanauit, ut impleretur quod dictum erat per Esaiam prophetam, cum ait. Hic infirmitates nostras suscepit, & morbos portauit. Cum uidisset autem Iesus turbas multas, circum sese, iussit discipulis, ut abirent in ulteriorem ripam, & cum adisset unus scriba, dixit ei. Præceptor. Sequar te quocunq; abieris. Et dicit illi Iesus. Vulpes foueas habent, & uolucres cœli nidos, at filius hominis non habet, ubi caput reclinet. Alius de numero discipulorum suorum, dixit ei. Domine permitte mihi prius, ut abeam, & sepeliam patrem meū. At Iesus dixit illi. Sequere me, & sine, ut mortui sepeliant mortuos suos. Et cum esset ingressus nauim, secuti sunt eum discipuli sui, & ecce motus magnus factus est in mari, adeo ut nauis operiretur a fluctibus, ipse uero dormiebat, & accedentes discipuli, excitauerunt illum dicentes. Domine, serua nos, perimus. Et dicit illis. Quid timidi estis uos exiguæ fidei? Tunc surgens, increpauit uētos & mare, & facta est tranquillitas magna. Homines uero admirabantur dicentes. Quantus est hic, quia uenti quoq; & mare obediunt illi? Et cum uenisset ad ulteriorem ripam, in regionem Gergesenorum occurrerunt ei duo dæmoniaci, e monumentis egres

μείων ἐξερχόμενοι χαλεποὶ λίαν,
ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁ-
δοῦ ἐκείνης. καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες.
τί ἡμῖν καὶ σοὶ ΙΗΣΟΥ υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧ-
δε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; ἦν δὲ μακρὰν
ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκο-
μένη. οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέ-
γοντες. εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν
ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. καὶ εἶ-
πεν αὐτοῖς, ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες,
ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων, καὶ
ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κα-
τὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον
ἐν τοῖς ὕδασιν, οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον. καὶ
ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν πάν-
τα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. καὶ ἰδοὺ πᾶσα
ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ ΙΗΣΟΥ
καὶ ἰδόντες αὐτὸν, παρεκάλεσαν. ὅπως με-
ταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. καὶ ἐμβὰς
ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὸ πλοῖον διεπέρασεν καὶ ἦλ-
θεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. καὶ ἰδοὺ προσέ-
φερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βε-
βλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὴν πίστιν
αὐτῶν, εἶπεν τῷ παραλυτικῷ. θάρσει τέκ-
νον ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. καὶ ἰδοὺ
τινὲς τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς
οὗτος βλασφημεῖ. καὶ ἰδὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὰς
ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν, ἵνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖ-
σθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί γάρ
ἐστιν εὐκολώτερον, εἰπεῖν ἀφέωνταί σοι αἱ ἁ-
μαρτίαι, ἢ εἰπεῖν, ἔγειρε καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ
εἰδῆτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, τότε λέγει τῷ
παραλυτικῷ. ἐγερθεὶς, ἆρον σου τὴν κλίνην καὶ ὕ-
παγε εἰς τὸν οἶκον σου. καὶ ἐγερθεὶς, ἀπῆλθεν εἰς
τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν
καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν, τὸν δόντα ἐξουσίαν τοι-
αύτην τοῖς ἀνθρώποις. καὶ παράγων ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ, ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄνθρωπον καθήμε-
νον ἐπὶ

tis egressi, erãt autem saeui supra modũ
adeo ut nemo posset transire per uiam
illam. Et ecce uociferabantur dicentes.
Quid rei nobis tecũ est Iesu fili dei? ue-
nisti huc ad cruciandum nos ante tem-
pus? Erat auté procul ab illis grex por-
corum multorum pascens, dæmones ue
ro rogabant eum dicentes. Si eijcis nos,
permitte nobis, ut demigremus in gre-
gem porcorum. Et dixit illis. Abite. Illi
uero egressi abierunt in gregem porco-
rum. Et ecce ferebatur totus grex porco-
rum, per præceps ĩ mare, & perierunt in
aquis. Porro qui pascebant, aufugerunt
& digressi in ciuitatem, renunciauerunt
omnia, & quid accidisset dæmoniacis. Et
ecce tota ciuitas exiuit, in occursum Iesu.
Et cum uidissent illum rogabant, ut de-
cederet a finibus suis. ¶ Et ingressus na IX
uem Iesus, traiecit, & uenit in suam ciui-
tatem. Et ecce adduxerũt illi paralyticũ *Paralyticũ curat, iubet tollẽ stratũ.*
in lecto decumbentem. Et cũ uidisset Ie
sus, fidẽ illorũ, dixit paralytico. Bono ani
mo esto fili. Remittuntur tibi peccata
tua. Et ecce quidam e scribis, dicebãt in-
ter sese. Hic blasphemat. Et cum uidisset
Iesus cogitationes illorum, dixit, ut quid
uos cogitatis mala in cordibus uestris?
Vtrũ enim est facilius dicere, remittunt
tibi peccata, an dicere, surge & ambula?
Vt auté sciatis, quod potestatẽ habeat
filius hominis in terra remittendi pecca
ta, tunc dicit paralytico. Surge, tolle tu-
um stratum, & abi in domum tuam, &
surgens abijt in domum suam. Turbæ
uero, quæ uiderant, admiratæ sunt, &
glorificauerunt deum, qui dedisset pote
statem talem hominibus. Et præteri- *Vocatio mathei.*
ens Iesus illinc, uidit hominem desiden

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ad phariseos murmurantes, quod cum publicanis dominus conuiuat in domo Matthei

Ad discipulos Johannis murmurantes, quare discipuli domini non ieiunarent.

Filiam principis accedit suscitandam, & interim mulierem a profluuio sanat emorroissam.

μὸν ἐπὶ τὸ τελώνιον ματθαῖον λεγόμενον
καὶ λέγει αὐτῷ. ἀκολούθει μοι, καὶ ἀναστὰς
ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνα-
κειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τε-
λῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες, συνανέ-
κειντο τῷ ΙΗΣΟΥ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ
ἰδόντες οἱ φαρισαῖοι, εἶπον τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ. διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐ-
σθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἀκού-
σας, εἶπεν αὐτοῖς. οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύον-
τες ἰατροῦ, ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες. πορευ-
θέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν, ἔλεος θέλω, καὶ οὐ
θυσίαν, οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ᾽
ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. τότε προσέρ-
χονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ ἰωάννου λέγοντες.
διατί ἡμεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι νηστεύομεν
πολλά, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ νηστεύουσιν. καὶ
εἶπεν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ
τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ᾽ ὅσον μετ᾽ αὐτῶν
ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν
ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύ-
σουσιν. οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥά-
κους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ. αἴρει γὰρ
τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖ-
ρον σχίσμα γίνεται. οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέ-
ον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς. εἰ δὲ μήγε ῥήγνυν-
ται οἱ ἀσκοὶ καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀ-
σκοὶ ἀπολοῦνται, ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέ-
ον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότερα συντη-
ροῦνται. ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ
ἄρχων ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων, ὅτι
ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν. ἀλλὰ ἐλ-
θὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ ζήσε-
ται. καὶ ἐγερθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἠκολούθησεν αὐ-
τῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦ-
σα δώδεκα ἔτη, προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψα-
το τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, ἔλε-
γεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ. ἐὰν μόνον ἅψωμαι
τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ

ἐπιστραφεὶς

tem in telonio Matthæũ nomine, & di-
cit ei. Sequere me. Et surgens secutus est
eum. Et factũ est, ut accũberet in domo.
Et ecce multi publicani & peccatores, q
uenerant, simul accubuerunt cũ Iesu, &
discipulis illius. Et cum id uidissent pha
risæi, dixerunt discipulis eius, ut quid cũ
publicanis & peccatoribus sumit cibum
præceptor uester? At Iesus ubi audiuit.
dixit illis. Nõ opus habent ĩj qui ualidi
sunt medico, sed qui male habẽt. Sed ite
& discite, quid sit illud, misericordiã uo
lo, & nõ sacrificiũ. Nõ enim ueni ad uo-
candũ iustos, sed peccatores ad pœnitẽ-
tiam. Tunc adeunt eum discipuli Iohan
nis dicentes. Quã ob causam, nos & pha
risæi ieiunamus plærumque, discipuli ue-
ro tui nõ ieiunant. Et dixit illis Iesus. Nũ
possunt filij sponsi lugere, quamdiu cũ illis
est sponsus? Veniẽt aũt dies, cũ tolletur
ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt. Nul-
lus imittit immissurã panni rudis, in ue-
ste ueteri. Aufert enĩ supplementũ illius
a uestimento, & peior scissura fit. Neque
mittunt uinum nouum, in utres ueteres.
Alioqui rumpuntur utres, & uinũ effun
ditur, & utres pereunt. Sed mittunt ui-
num nouum in utres nouos, & utraque
simul seruantur. Hæc cum illis loque-
retur, ecce primas quidam uenit, & ado-
rauit eum, dicens. Filia mea modo de-
functa est, sed ueni, & impone manum
tuam super illam, & uiuet. Et surgens Ie
sus secutus est eum, ac discipuli illius. Et
ecce mulier quæ sanguinis profluuio la-
borauerat duodecim annos, accedens a
tergo, tetigit fimbriam uestimenti illius.
Dixerat enĩ intra sese. Si tantũ tetigero
uestimentum illius, ero salua. At Iesus

conuersus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ca. 9.

ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν, εἶπεν. θάρσει
θύγατερ ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώ-
θη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. καὶ ἐλθὼν
ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος, καὶ
ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυ-
βούμενον, λέγει αὐτοῖς. ἀναχωρεῖτε, οὐ γὰρ
ἀπέθανεν τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ
κατεγέλων αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος
εἰσελθὼν, ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ
ἠγέρθη τὸ κοράσιον. καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕ-
τη, εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην. καὶ παράγον-
τι ἐκεῖθεν τῷ ΙΗΣΟΥ, ἠκολούθησαν αὐτῷ
δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες. ἐλέη-
σον ἡμᾶς υἱὲ Δαβίδ, ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰ-
κίαν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί. καὶ λέ-
γει αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, πιστεύετε ὅτι δύνα-
μαι τοῦτο ποιῆσαι, λέγουσιν αὐτῷ, ναὶ κύ-
ριε. τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων,
κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. καὶ
ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβρι-
μήσατο αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγων, ὁρᾶτε μη-
δεὶς γινωσκέτω, οἱ δὲ ἐξελθόντες, διεφή-
μησαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. αὐτῶν δὲ
ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ
ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον. καὶ ἐκ-
βληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κω-
φός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες
ὅτι – οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ ἰσραήλ. οἱ
δὲ φαρισαῖοι ἔλεγον, ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν
δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ
περιῆγεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὰς πόλεις πάσας καὶ
τὰς κώμας διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς
αὐτῶν. καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βα-
σιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον
καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. ἰδὼν δὲ
τοὺς ὄχλους, ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι
ἦσαν ἐκλελυμένοι καὶ ἐρριμμένοι ὡσεὶ πρό-
βατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, τότε λέγει τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ, ὁ μὲν θερισμὸς, πολὺς, οἱ δὲ
ἐργάται

conuersus, ut uidit illam, dixit. Confide filia, fides tua saluam te fecit. Et saluata fuit mulier ab tempore illo. Et cũ uenisset Iesus in aedes primatis, & uidisset tibicines, & turbam tumultuantem, dicit illis. Secedite, non enim mortua est adolescentula, sed dormit. Et deridebant illum. Cum autem fuisset eiecta turba, introgressus tenuit manum illius, & surrexit adolescentula. Et emanauit rumor hic in totam terram illam. Et cum discederet illinc Iesus, secuti sunt illum duo caeci, clamantes & dicentes. Miserere nostri fili Dauid. At cum uenisset in aedes adierunt illum caeci, & dicit illis Iesus. Creditis me hoc posse facere? Dicunt illi. Credimus domine. Tunc tetigit oculos illorum dicens. Iuxta fidem uestram fiat uobis. Et aperti sunt illorum oculi. Et interminatus est illis Iesus, dicens. Videte, ne quis sciat. At illi cum abiissent, diuulgarunt famam illius in tota terra illa. Illis autem egredientibus, ecce adduxerunt illi hominem mutum daemoniacum, & eiecto daemonio, locutus est mutus. Et admiratae sunt turbae, dicentes. Nunquam apparuit sic in Israhel. At pharisaei dicebant. In principe daemoniorum eiicit daemonia. Et circumibat Iesus ciuitates omnes ac uicos docens in synagogis illorum, & praedicans euangelium regni, & sanans omnem morbum & omnem languorem in populo. Cum uidisset autem turbas, affectu misericordiae tactus est erga illas, quod essent destituti, ac dispersi uelut oues, nõ habẽtes pastorem. Tunc dicit discipulis suis. Ipsa quidem messis copiosa, caeterum

Caecis duobus oculi aperiuntur.

Demonium surdum & mutum eijcitur ab homine.

Pharisei iesum in principe demoniorum hec facere dixerunt.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ἐργάται ὀλίγοι, δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ
θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θε-
ρισμὸν αὐτοῦ, καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς
δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς
ἐξουσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων
ὥστε ἐκβάλλειν αὐτά, καὶ θεραπεύειν πᾶ-
σαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν. τῶν δὲ
δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦ-
τα. πρῶτος, σίμων ὁ λεγόμενος πέτρος,
καὶ ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἰάκωβος ὁ
τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,
φίλιππος καὶ βαρθολομαῖος, θωμᾶς καὶ
ματθαῖος, ὁ τελώνης, ἰάκωβος ὁ τοῦ ἀλ-
φαίου, καὶ λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς θαδδαῖος,
σίμων ὁ κανανίτης, καὶ ἰούδας ἰσκαριώτης,
ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν. τούτους τοὺς δώ-
δεκα ἀπέστειλεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, παραγγείλας
αὐτοῖς, λέγων. εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθη-
τε, καὶ εἰς πόλιν σαμαριτῶν, μὴ εἰσέλθητε.
πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ
ἀπολωλότα οἴκου ἰσραήλ. πορευόμενοι δὲ κη-
ρύσσετε λέγοντες, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν, ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρε-
τε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε,
δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. μὴ κτήσησθε
χρυσόν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς
ζώνας ὑμῶν, μὴ πήραν εἰς ὁδόν. μηδὲ δύο
χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ ῥάβδον,
ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστιν.
εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξε-
τάσατε, τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν. κἀκεῖ μεί-
νατε ἕως ἂν ἐξέλθητε. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς
τὴν οἰκίαν, ἀσπάσασθε αὐτήν. καὶ ἐὰν μὲν
ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐ-
τήν, ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν, πρὸς
ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. καὶ ὃς ἐὰν μὴ δέξηται ὑ-
μᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχό-
μενοι τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐκτι-
νάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἀμὴν
λέγω ὑμῖν

Xij discipulos p̄mittit cū doctrina / das eis ptātez sup̄ demones & morbos.

Nōīa xij aplor̄ enumāt

Mandata dat aplis & ī multꝫ p̄emonet.

operarij pauci. Rogate igitur dominū
messis, ut extrudat operarios in messem
suam. Et accersitis duodecim discipu- X
lis suis, dedit eis potestatē aduersus spi-
ritus immundos, ut eijcerent eos, & sana
rent quemuis morbum, & quemuis lan-
guorem. Porro duodecim apostolorū
nomina sunt hæc. Primus Simō qui uo
catur Petrus. Et Andreas frater eius. Ia
cobus filius Zebedæi. Et Ioannes fra-
ter eius. Philippus, & Bartholomeus,
Thomas & Matthæus, qui fuerat pub
licanus. Iacobus filiꝰ Alphæi. Et Lebbæ
us, cognomēto Thaddæus, Simō Cana
neus, & Iudas Iscariotes, qui & tradidit
illum. Hos numero duodecim, emisit Ie
sus, quibus mandauerat dicens. In uiam
gentium ne abieritis, & in ciuitatem Sa-
maritanorum ne ingrediamini, sed ite
potius ad oues perditas domus Israhel.
Profecti aūt p̄dicate dicētes. Appropin
quauit regnū celoꝝ, infirmos sanate, lep
sos mūdate, mortuos suscitate, demonia
eijcite. gratuito accepistis, gratuito date.
Ne possideatis aurū, neq; argentū, neq;
æs in crumenis uestris, neq; perā ad iter
neq; duas tunicas, neq; calciamēta, neq;
uirgā. Nam dignus est operarius cibo
suo. Sed in quamcumq; ciuitatem, aut
uicum fueritis ingressi, exquirite quis in
ea sit dignus, atq; illic manete, donec ex
eatis. Cum autem intrabitis domum,
salutate illam, & siquidem fuerit domus
digna, ueniat pax uestra super illā. Sin
minus fuerit digna, pax uestra ad uos
reuertatur. Et quicunq; non exceperit
uos, neq; audierit sermones uestros,
exeuntes ex ædibus, aut ciuitate illa, ex-
cutite puluerem pedum uestroꝝ. Amen
dico

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

λέγω ὑμῖν. ἀνεκτότερον ἔσται γῇ σοδό-
μων καὶ γομόῤῥων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ
πόλει ἐκείνῃ. Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς
πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων. γίνεσθε οὖν φρό-
νιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστε-
ραί. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων. παρα-
δώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς
συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς,
καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσε-
σθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς, καὶ
τοῖς ἔθνεσιν. ὅταν δὲ παραδιδῶσιν ὑμᾶς
μὴ μεριμνήσητε, πῶς ἢ τί λαλήσητε. δοθή-
σεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε.
οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστὲ οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα
τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. παρα-
δώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ
πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα
ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς, καὶ
ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄ-
νομά μου. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗ-
τος σωθήσεται. ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς
ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην.
Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν. οὐ μὴ τελέσητε τὰς
πόλεις τοῦ ἰσραήλ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου. οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσ-
καλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ.
ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ, ἵνα γένηται ὡς ὁ δι-
δάσκαλος αὐτοῦ. καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύ-
ριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην βεελζε-
βοὺλ ἐκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκι-
ακοὺς αὐτοῦ; μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς. οὐ-
δὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀπο-
καλυφθήσεται. καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται.
ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φω-
τί. καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν
δωμάτων. καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀπο-
κτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυνα-
μένων ἀποκτεῖναι. φοβήθητε δὲ μᾶλλον
τὸν δυνάμενον καὶ τὴν ψυχήν, καὶ τὸ σῶμα.
ἀπολέσαι

dico uobis. Tolerabiliꝰ erit terræ Sodo-
moꝝ, & Gomorreoꝝ, in die iudicij, q̄ ci-
uitati illi. Ecce ego emitto uos, uelut oues
ī medio lupoꝝ. Estote igit̄ prudētes, ue-
luti serpētes, & simplices sicut colūbæ, ca-
uete aūt ab hominibus. Tradent enim
uos in concilia, & in synagogis suis fla-
gris cædent uos, quin & ad principes ac
reges ducemini, propter me, in testimo-
nium ipsis ac gentibus. At cum tradent
uos, ne sitis solliciti, quomodo aut quid
loquamini, dabit̄ em̄ uobis in illa hora
qd loquamini. Nō em̄ uos estis illi q lo-
quunt̄, sed spūs patris uestri, q loquit̄ in
uobis. Tradet aūt frater fratrē in mortē
& pater filiū, & insurgēt filij aduersus pa-
rētes, & morte afficiēt eos, & eritis odio
habiti ab oībus, propter nomen meū.
Verū qui sustinuerit usq; ad finem, hic
saluus fiet. Cum autem persecuti uos
fuerint in ciuitate hac, fugite in aliam.
Amen dico uobis. Non perambulaueri
tis omnes ciuitates Israhel, quin iam ue-
nerit filius hominis. Non est discipulus
supra præceptorem, neq; seruus supra
dominum suum. Sufficit discipulo, ut
sit, sicut præceptor ipsius, & ut seruus sit
sicut dominus ipsius. Si ipsum patrem
familias uocauerunt Beelzebul, quan-
to magis domesticos illius? Ne igitur
metuatis eos, Nihil enim est opertum,
quod non sit reuelandum, & nihil occul-
tum, quin fururum sit, ut sciatur. Quod
dico uobis in tenebris, dicite in luce. Et
quod in aurem auditis, prædicate in te-
ctis. & ne metuatis uobis ab his qui oc-
cidunt corpus, animam autem non pos-
sunt occidere. Sed metuite magis il-
lum, qui potest & animam, & corpus
perdere

Ca. 11.

ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσα-
ρίου πωλεῖται; καὶ ἓμ ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται
ἐπὶ τὴν γῆν, ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶμ. ὑμῶμ δὲ
καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι, ἠριθμημέ-
ναι εἰσίμ. μὴ οὖν φοβηθῆτε, πολλῶμ στρου/
θίωμ, διαφέρετε ὑμεῖς. Πᾶς οὖν ὅστις ὁμο/
λογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπωμ,
ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ, ἔμπροσθεμ τοῦ
πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ὅστις δ' ἂμ ἀρνή-
σηταί με ἔμπροσθεμ τῶν ἀνθρώπωμ, ἀρνή/
σομαι αὐτὸμ, κἀγὼ ἔμπροσθεμ τοῦ πατρός
μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Μὴ νομίσητε, ὅτι ἦλθομ βα
λεῖμ εἰρήνην, ἐπὶ τὴν γῆν, οὐκ ἦλθομ βαλεῖν εἰρή
νην, ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθομ γὰρ διχάσαι ἄν/
θρωπομ, κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα
κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ
τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου,
οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. Ὁ φιλῶμ πατέρα ἢ μη/
τέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος, καὶ ὁ φι/
λῶμ υἱὸμ ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου
ἄξιος. καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸμ αὐτοῦ
καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιμ μου
ἄξιος. ὁ εὑρὼμ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει
αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕ/
νεκεμ ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν. ὁ δεχόμενος ὑ-
μᾶς, ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος,
δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ δεχόμενος
προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου, μισθὸμ
προφήτου λήψεται. καὶ ὁ δεχόμενος
δίκαιομ εἰς ὄνομα δικαίου, μισθὸμ δικαί/
ου λήψεται. καὶ ὃς ἐὰμ ποτίσῃ ἕνα τῶμ
μικρῶμ τούτωμ ποτήριομ ψυχροῦ μόνομ
εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ
μὴ ἀπολέσῃ τὸμ μισθὸμ αὐτοῦ. Καὶ ἐγένε/
το ὅτε ἐτέλεσεμ ὁ ΙΗΣΟΥΣ διατάσσωμ τοῖς
δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεμ
τοῦ διδάσκειμ καὶ κηρύσσειμ ἐν ταῖς πόλε/
σιν αὐτῶμ. ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσ/
μωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, πέμψας δύο
τῶν μαθητῶν

Iohēs de carcere ad iesū

p̄dere in geenna, Nōne duo passerculi
minuto asse ueneunt? & unus ex illis nō
cadet in terram, sine patre uestro. Ve/
stri uero etiam pili capitis omnes nume
rati sunt. Ne igitur metuatis, uos pluris
estis, q̄ꝫ multi passerculi. Oīs igit' q con
fitebitur in me, corā hoībus, confitebor
& ego in illo, corā patre meo. q est in cœ
lis. Porro q̄squis negauerit me corā hoi/
bus, negabo eū, & ego corā patre meo,
qui est ī cœlis. Ne arbitremini, q̄d uene
rim ad mittendū pacē in terrā. Nō ueni
ut mitterem pacē, sed gladiū. Nam ueni
ut dissidere faciam hominē aduersus pa
trem suū, & filiam aduersus matrē suā,
& sponsam aduersus socrum suam, &
inimici homis erunt ij qui sunt dome/
stici ipsius. Qui amauerit patrem, aut
matrem ultra me, non est me dignus, &
qui amauerit filiam supra me, non est
me dignus. Et qui non accipit crucem
suam & sequitur me, nō est me dignus.
Qui inuenerit animam suam, perditu-
rus est eam, & qui perdiderit animā suā
mea causa inueniet eam. Qui recipit uos
me recipit, & qui me recipit, recipit eum
qui misit me. Qui recipit prophetam in
nomine prophetæ, mercedem prophe/
tæ accipiet. Et qui recipit iustum in no/
mine iusti, mercedem iusti accipiet. Et
quicunq; ad bibendum dederit, uni ex
pusillis his poculum aquæ frigidæ tan/
tum in nomine discipuli, Amen dico
uobis, non perditurus est mercedē suā.
Et factū est cū finē fecisset Iesus man XI
dandi duodecim discipulis suis, progres/
sus est illinc, ut doceret & p̄dicaret in ci/
uitatibus illoꝝ. Ioannes aūt cū audisset
in carcere facta Christi, missis duobus
discipulis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ. σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. πορευθέντες ἀπαγγείλατε ἰωάννῃ, ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε. τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. καὶ μακάριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. τούτων δὲ πορευομένων, ἤρξατο ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ ἰωάννου. τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; προφήτην; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. οὗτος γάρ ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, μείζων ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστιν. ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος, ἕως ἰωάννου προεφήτευσαν. καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι, ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶν παιδαρίοις ἐν ἀγοραῖς καθημένοις, καὶ προσφωνοῦσιν τοῖς ἑταίροις αὐτῶν, καὶ λέγουσιν, ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε. ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε. ἦλθεν γὰρ ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν, ὅτι δαιμόνιον ἔχει. ἦλθεν ὁ υἱὸς

discipulis suis dixit illi. Tu es ille, qui uẽturus est, an alterum expectamus? Et respondens Iesus, dixit illis. Ite & renunciate Ioanni, ea quæ auditis & uidetis. Cæci uisum recipiunt, & claudi ambulant, leprosi mundantur, & surdi audiunt, mortui excitantur, & pauperes læ tum accipiunt nuntium. Et beatus est quisquis non fuerit offensus in me. Euntibus autem illis, cœpit Iesus dicere turbis de Ioanne. Quid existis in desertũ ut uideretis? Nũ harundinẽ q̃ agitat' a uẽto? age, quid existis ut uideretis? Nũ hoĩem mollibus uestibus amictũ? Ecce q mollia gestant, in domibus regũ sunt. At quid existis uidere? Num prophetam? Certe dico uobis, & excellentiorem propheta. Hic est enim de quo scriptum est. Ecce ego mitto nuntium meũ ante faciem tuam, qui præparaturus est uiam tuam ante te. Amen dico uobis, non exortus fuit inter eos, qui nascuntur e mulieribus maior Iohãne baptista. Attamen is qui minor est in regno cœlorũ, maior illo est. Porro a diebus Iohannis baptistæ, usq; ad hunc diem, regnum cœlorum uim patitur, & uiolenti rapiunt illud. Nam omnes prophetæ, & ipsa lex, usq; ad Iohannem prophetauerunt. Et si uultis recipere, ipse est Helias ille, qui uenturus est. Qui habet aures ad audiendum audiat. Sed cui assimilabo generationem hanc? Similis est pueris, qui sedent in foris, & acclamant sodalibus suis, ac dicunt. Tibia cecinimus uobis, & non saltastis. Lamẽtati sumus uobis, & non plaxistis. Venit eñ Ioãnes, nec edẽs nec bibens, & aiũt. Dæmoniũ habet. Venit filius

Iesus de ioãne ad turbas.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν. ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος, καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος, καὶ ἁμαρτωλῶν, καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία, ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς.

De maledictoib9 ciuitatu in qb9 chrs pdicauerat.

Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν. οὐαί σοι χοραζείν, οὐαί σοι βηθσαϊδάν, ὅτι εἰ ἐν τύρῳ καὶ σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. πλὴν λέγω ὑμῖν, τύρῳ καὶ σιδῶνι, ἀνεκτότερον ἔσαι ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ ὑμῖν. καὶ σὺ καπερναούμ, ἡ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα, ἕως ᾅδου καταβιβασθήσῃ, ὅτι εἰ ἐν σοδόμοις ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμειναν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. πλὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι γῇ σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσαι ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ σοί. Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν. ἐξομολογοῦμαί σοι πάτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν, καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις. ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία, ἔμπροσθέν σου. πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱόν, εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τίς ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱός, ἀποκαλύψαι. δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες, καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ᾽ ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν. Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἐπορεύθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων. οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας, καὶ ἐσθίειν. οἱ δὲ φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπον αὐτῷ. ἰδού οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ

Confessio iesu ad patrem.

Iugu dni leue esse.

Discipuli spicas vellunt.

filius hois edens ac bibens, & dicunt. En hominē comedonem, & uini potorem, publicanis amicū, & pctōribus, & iustificata est sapiētia a filijs suis. Tūc cœpit exprobrare ciuitatibus, in qbus factæ fuerāt plurimæ uirtutes ipsi9, qđ nō pœnituissent. Væ tibi Chorazin. Væ tibi Bethsaidā, qm̄ si in urbe Tyri, aut Sidonis factæ fuissent uirtutes, quæ factæ sunt in uobis, olim in sacco & cinere, pœnitentiam egissent. Attamē dico uobis Tyro & Sidoni, tolerabilius erit in die iudicij q̄ uobis. & tu Capernaum, quæ es usq; ad cœlū exaltata, usq; ad īferos detraheris, quoniā si in Sodomis factæ fuissent uirtutes, quæ factæ sunt in te, māsissent usq; ad hodiernum diē. Verū tamen dico uobis, qđ Sodomis tolerabilius erit in die iudicij q̄ tibi. In illo tempore respondens, Iesus dixit. Gratias ago tibi pater domine cœli & terræ, quod abscōderis hæc a sapientibus & prudentibus, & reuelaris ea stultis. Certe pater, sic fuit bona uolūtas in oculis tuis. Omnia mihi tradita sunt a patre meo, & nemo nouit filium, nisi pater, neq; patrem quisq̄ nouit, nisi filius, & cuicū q; uoluerit filius reuelare. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego refocillabo uos. Tollite iugum meum super uos, & discite a me, quod mitis sim, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus uestris. Iugum em̄ meū cōmodum est,
& onus meum leue est. In illo tempore XII
ibat Iesus sabbatis per segetes. Discipuli uero illius esuriebant, & cœperunt uellere spicas, & comedere. At pharisæi cū uidissent, dixerunt illi. Ecce discipuli tui faciunt, quod nō licet facere in sabbato.

ille uero

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. οὐκ ἀνέγνωτε, τί ἐποίησεν δαβίδ, ὅτε ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν, οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις. ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν, καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ μείζων ἐστὶν ὧδε, εἰ δὲ ἐγνώκειτε, τί ἐστιν ἔλεος θέλω, καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν, τὴν χεῖρα ἔχων ξηράν. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες. εἰ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου. ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ. ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐξέτεινεν καὶ ἀποκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. οἱ δὲ φαρισαῖοι ἐξελθόντες συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας, καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν. ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ ἠσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος. ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ᾑρέτισα, ὁ ἀγαπητός μου εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου. θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. οὐκ ἐρίσει, οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

κάλαμον

Ille uero dixit eis. Non legistis quid fecerit Dauid, cum esuriret ipse, & ij qui erant cum illo? Quomodo ingressus sit in domum dei, & panes propositionis ederit, quos illi non licebat edere, neq; ijs qui cum illo erant, nisi sacerdotibus solis. Aut non legistis in lege, quod sabbatis sacerdotes in templo, sabbatum prophanant, & crimine uacant? Dico autem uobis, quod tēplo maior est hoc loco. Q, si sciretis, quid sit, misericordiam uolo, & non sacrificiū, nequaꝗ condemnassetis insontes. Nā dominus est sabbati, filius hominis. At ꝓgressus illinc, uenit in synagogam illorum, & ecce homo erat, manum habens aridam, & interrogabant illum, dicentes. Licet ne sabbatis curare? ut accusarent eum. At ille dixit eis. Quis erit ex uobis homo, qui habebit ouem unam, & si ea inciderit sabbatis in foueam, nonne tenebit illā & eriget? Quanto igitur præstantior est homo oue? Licet igitur sabbatis beneficio afficere. Tunc dicit homini. Extende manum tuam, & extendit, & restituta est sana, sicut altera. Porro pharisæi egressi, cœperunt consilium aduersus eum, quomodo illum perderent. At Iesus ubi nouisset, secessit illinc, & secutæ sunt eum turbæ multæ, & sanauit eos omnes, & interminatus est illis, ne se facerent manifestum, ut compleretur quod dictum erat per Esaiam prophetam, qui ait. Ecce filius meus, quem elegi, dilectus meus, in quo sibi bene complacuit anima mea. Ponam spiritum meum super illum, & iudicium gētibus annuntiabit. Nō cōtendet, neq; clamabit, neq; audiet qsꝙ̄ in plateis uocē eius.

Ad pharisæos, hoc murmurantes discipulos excusat.

Manū aridā sanat.

Multos inde sanat.

C arundinē

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De demonio ceco & muto

Phariseos cũ id ĩ pncipe demoniorũ facere opinantes destruit.

κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει,
καὶ λίνον τυφόμενον, οὐ σβέσει, ἕως ἂν
ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν, καὶ ἐν τῷ ὀνό-
ματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν. τότε προσηνέ-
χθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος, τυφλὸς καὶ κω-
φός, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν τυφ-
λὸν καὶ κωφὸν, λαλεῖν καὶ βλέπειν. καὶ ἐξί-
σταντο πάντες οἱ ὄχλοι, καὶ ἔλεγον. μή τι
οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαβίδ; οἱ δὲ φαρισαῖοι ἀ-
κούσαντες εἶπον. οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαι-
μόνια, εἰ μὴ ἐν τῷ βεελζεβοὺλ, ἄρχοντι τῶν
δαιμονίων. εἰδὼς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὰς ἐνθυ-
μήσεις αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς. πᾶσα βασιλεία
μερισθεῖσα καθ᾽ ἑαυτῆς, ἐρημοῦται. καὶ πᾶσα
πόλις, ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ᾽ ἑαυτῆς, οὐ στα-
θήσεται. καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκ-
βάλλει, ἐφ᾽ ἑαυτὸν ἐμερίσθη. πῶς οὖν σταθή-
σεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; καὶ εἰ ἐγὼ ἐν βεελζε-
βοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν
ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν
ἔσονται κριταί. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι θεοῦ
ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ᾽ ὑμᾶς
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ, καὶ τὰ σκεύη
αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν
ἰσχυρόν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπά-
σει. Ὁ μὴ ὢν μετ᾽ ἐμοῦ, κατ᾽ ἐμοῦ ἐστιν.
καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ᾽ ἐμοῦ, σκορπίζει.
διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν. πᾶσα ἁμαρτί-
α καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀν-
θρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφη-
μία, οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις.
καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ
ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ. ὃς δ᾽ ἂν εἴ-
πῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου,
οὐ ἀφεθήσεται αὐτῷ, οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι, οὔτε
ἐν τῷ μέλλοντι. ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον κα-
λόν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσα-
τε τὸ δένδρον σαπρόν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ
σαπρὸν

arundinem cõminutam, nõ confringet, & linum fumigans non extinguet, donec eijciat ad uictoriam iudicium, & in nomine illius gẽtes sperabunt. Tunc ad ductus est ad eum, qui dæmonio agitabatur cæcus & mutus, & sanauit illum, ita ut cæcus ac mutus, & loqueret & cerneret. Et obstupuerunt omnes turbæ, dicebantq;. Num hic est filius Dauid? At pharisæi cũ audissent, dicebant. Hic non eijcit dæmonia, nisi in Beelzebul, principe dæmoniorũ. Iesus autem cum sciret cogitationes illorum, dixit illis. Omne regnum diuisum aduersus sese, desolatur, & omnis ciuitas aut domus diuisa aduersus seipsam, non stabit. Et si satanas satanam eijcit, aduersus seipsum diuisus est. Quomodo igitur stabit regnum illius? Et si ego in Beelzebul eijcio dæmonia filij uestri in quo eijciunt? Propterea ipsi iudicabunt de uobis. Q; si spiritu dei ego eijcio dæmonia, ergo peruenit ad uos regnum dei. Alioqui quomodo potest aliquis intrare domũ potentis, & uasa illius diripere, nisi prius uinxerit potentem, & tunc domum illius diripiet. Qui non est mecum, aduersum me est, & qui non congregat mecum, spargit. Propterea dico uobis. Omne peccatum & conuicium remittetur hominibus, at conuicium in spiritum, non remittetur hominibus, & quicumq; dixerit uerbum aduersus filium hominis, remittetur illi. Qui autem dixerit aduersus spiritum sanctum, non remittetur ei, neq; in præsenti sæculo, neq; in futuro. Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum, aut facite arborem uiciosam, & fructum illius

uiciosum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ca. 12.

αὐτὸν σαπρόν. ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δέν-
δρον γινώσκεται. γεννήματα ἐχιδνῶν.
πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄν-
τες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρ-
δίας, τὸ στόμα λαλεῖ. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος
ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας ἐκβάλλει τὰ
ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ
θησαυροῦ, ἐκβάλλει πονηρά. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι
πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄν-
θρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον,
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δι-
καιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικα-
σθήσῃ. τότε ἀπεκρίθησάν τινες τῶν γραμ-
ματέων καὶ φαρισαίων λέγοντες. διδάσ-
καλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς. γενεὰ πονηρὰ καὶ
μοιχαλὶς, σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ
δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον ἰωνᾶ τοῦ
προφήτου. ὥσπερ γὰρ ἦν ἰωνᾶς ἐν τῇ κοι-
λίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας, καὶ τρεῖς νύκτας
οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρ-
δίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.
ἄνδρες νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει
μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν
αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα ἰω-
νᾶ. καὶ ἰδοὺ πλεῖον ἰωνᾶ ὧδε. βασίλισσα νό-
του ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενε-
ᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν, ὅτι ἦλθεν
ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφί-
αν σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον σολομῶ-
νος ὧδε. ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξ-
έλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι᾽ ἀνύ-
δρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑ-
ρίσκει. τότε λέγει, ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν
μου ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὼν εὑρίσκει σχο-
λάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον.
τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ᾽ ἑαυ-
τοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα
ἑαυτοῦ.

uiciosum. Nam e fructu arbor cogno-
scitur. Progenies uiperarum, quomo-
do potestis bona loqui, cum sitis mali?
Siquidem ex abundantia cordis, os lo-
quitur. Bonus homo e bono thesauro
cordis, expromit bona. & malus homo
ex malo thesauro depromit mala. Sed
dico uobis, quod de quocunq; uerbo
ocioso, quod locuti fuerint homines, red
dituri sunt rationem in die iudicij. Nam
ex dictis tuis iustificaberis, & ex dictis
tuis condemnaberis. Tunc interrogaue Pharisæis signũ aliqd petẽtibꝰ respondit.
runt eum quidam e scribis ac pharisæis,
dicentes. Præceptor, uolumus ex te si-
gnum uidere. At ille respondens, dixit
illis. Generatio praua & adultera, signũ
quærit, & signum non dabitur illi, nisi
signum Ionæ prophetæ. Quemadmo-
dum enĩ fuit Ionas in uentre Ceti tribus
diebus, & tribus noctibus. Sic erit filius
hoĩs in corde terræ, tribus diebus & tri-
bus noctibus. Viri Niniuitæ surgent in
iudicio, cum generatione hac, & condem
nabunt eam, quod ipsi pœnitẽtiam ege-
rint ad prædicationẽ Ionæ. Et ecce plus-
quam Ionas est hoc loco. Regina austri
surget in iudicio cum generatione hac,
& condemnabit eam, quod uenerit a fi-
nibus terræ, ad audiendam sapientiam
Solomonis. Et ecce plusquã Solomon
est in hoc loco. Cum autem immundus
spiritus exierit ab homine, perambulat
per arentia loca, querens requiem, & nõ
inuenit. Tunc dicit, reuertar in domum
meam unde exiui, & cum uenerit, repe-
rit eam uacantem, & scopis purgatam,
atq; ornatam. Tunc abit, & adiungit
sibi septem alios spiritus sceleratiores

 se,

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ. καὶ γίνε-
ται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, χείρο-
να τῶν πρώτων, οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύ-
τῃ τῇ πονηρᾷ. ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς
ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱ-
στήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. εἶ-
πεν δέ τις αὐτῷ. ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου, καὶ οἱ
ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασιν, ζητοῦντές σοι
λαλῆσαι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ εἰπόντι
αὐτῷ. τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν
οἱ ἀδελφοί μου; καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐ-
τοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπεν. ἰδοὺ ἡ
μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὅστις γὰρ ἂν
ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν
οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ
καὶ μήτηρ ἐστίν. Ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξ-
ελθὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἐκάθητο
παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ συνήχθησαν πρὸς
αὐτὸν ὄχλοι πολλοί. ὥστε αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖ-
ον ἐμβάντα καθῆσθαι. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ
τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς
πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων. ἰδοὺ ἐξῆλ-
θεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. καὶ ἐν τῷ σπεί-
ρειν αὐτόν, ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν.
καὶ ἦλθεν τὰ πετεινά. καὶ κατέφαγεν αὐ-
τά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου
οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτει-
λεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς. ἡλίου δὲ ἀ-
νατείλαντος, ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔ-
χειν ῥίζαν ἐξηράνθη. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ
τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι, καὶ
ἀπέπνιξαν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσαν
ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρ-
πόν, ὃ μὲν ἑκατόν. ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ
τριάκοντα. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.
καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐ-
τῷ. διὰ τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς;
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ὑμῖν
δέδοται

se, & ingressus inhabitat illic, & fiunt po-
strema hominis illius, peiora primis.
Sic erit & generationi huic peruersæ. Cũ
autem adhuc loqueretur turbis, ecce ma-
ter & fratres eius stabant foris, quæren-
tes ei loqui. Dixit autem illi quidam.
Ecce mater tua, & fratres tui foris stant,
quærẽtes tibi loqui. At ille respondens
dixit ei, qui sibi renunciauerat. Quæ est
mater mea, aut qui sunt fratres mei? Et
ptenta manu sua in discipulos suos, di-
xit. Ecce mater mea, & fratres mei. Quis-
quis enim fecerit uoluntatem patris mei
qui est in cœlis, ipse meus frater & so-
ror & mater est.

In die uero illo, egressus Iesus e do- XIII
mo, sedit iuxta mare, & cõgregatæ sunt
ad illum turbæ multæ, adeo ut nauim
ingressus sederit, & uniuersa turba in lit-
tore stabat. Et dicebat illis multa per si-
militudines, dicens. Ecce exijt qui semi-
nabat ad seminandum, & cum semina-
ret, alia quidem ceciderunt iuxta uiam,
& uenerunt uolucres, & deuorauerunt
ea, alia uero ceciderunt in loca saxosa,
ubi nõ habebant multum terræ, & pro-
tinus exorta sunt, propterea quod non
haberent profunditatem terræ. Cum
autem exortus sol, exusta sunt, & quia
non habebant radicem, exaruerũt. Alia
rursus ceciderunt in spinas, & insurrexe-
runt spinæ, & suffocauerũt ea. Alia uero
ceciderunt in terrã bonã, & dederũt fru-
ctum, aliud quidẽ centũ, aliud uero sexa-
ginta, aliud uero triginta. Qui habet au-
res ad audiendũ, audiat. Et adeũtes di-
scipuli dixerũt illi. Quare in parabolis lo-
queris illis? At ille respõdẽs dixit. Vobis
datum

De matre et fratribus querentibus loqui ei.

Sedens in nauicula iesus parabolas expõit.

De semine et seminante parabola.

δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. ὅς τις γὰρ ἔχει δοθήσεται αὐτῷ, καὶ περισσευθήσεται, ὅς τις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ. ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν, καὶ ἀκούοντες, οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνίουσιν. καὶ ἀναπληροῦται ἐπ᾽ αὐτοῖς ἡ προφητεία ἡσαΐου ἡ λέγουσα. ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν. μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν, καὶ τῇ καρδίᾳ συνιῶσιν, καὶ ἐπιστρέψωσιν καὶ ἰάσωμαι αὐτούς. ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ, ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν. ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείροντος. παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας, καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς. ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν, οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν. γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ, διὰ τὸν λόγον, εὐθὺς σκανδαλίζεται. ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται.

ὁ δὲ ἐπὶ

datum est nosse mysteria regni cœlorum, illis autem non est datum. Quisquis enim habet dabitur illi, & reddetur abundantior. Quisquis autem non habet, etiam illud quod habet, tolletur ab eo. Propterea in parabolis loquor illis, quia uidentes non uident, & audientes non audiunt, nec intelligunt, & completur in illis prophetia Esaiæ, quæ dicit. Auribus audietis, et non intelligetis, & uidentes uidebitis, & non cernetis. Incrassatum est enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos suos occluserunt, ne quando uiderent oculis, & auribus audirent, & corde intelligerent, & conuertantur, & sanem illos. Vestri uero beati sunt oculi, quia uident, & aures uestræ, quia audiunt. Amen dico uobis, quod multi prophetæ & iusti, desyderauerunt uidere, quæ uidetis, & nō uiderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt. Vos igitur audite parabolam seminantis. Cum quiuis ~~dis~~, audit uerbum regni, & non intelligit, uenit malus, & rapit id quod seminatū est in corde illius. Hic est qui iuxta uiam seminatus fuit. At qui in petricosa semen iactum exceperat, hic est qui uerbum audit, & mox cū gaudio accipit illud. Verum non habet radicē in semetipso, sed tēporarius est. Porro cum inciderit afflictio, aut persecutio propter uerbum, continuo offenditur. At qui in spinas semen exceperat, hic est, qui uerbum audit, & cura sæculi huius, & deceptio diuitiarum, suffocat uerbū, & infrugiferū redditur.

Exponit eis illam parabolam.

ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρεὶς, οὗτός
ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιὼν, ὃς
δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ, ὃ μὲν ἑκατὸν,
ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. ἄλλην
παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων.
ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώ-
πῳ σπείροντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ
αὐτοῦ, ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώ-
πους, ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἔσπειρεν ζι-
ζάνια ἀναμέσον τοῦ σίτου, καὶ ἀπῆλ-
θεν. ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος, καὶ καρπὸν
ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. προσ-
ελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου
εἶπον αὐτῷ. κύριε οὐ καλὸν σπέρμα ἔσπει-
ρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει τὰ
ζιζάνια; ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς, ἐχθρὸς ἄνθρω-
πος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δοῦλοι εἶπον
αὐτῷ. θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξω-
μεν αὐτά; ὁ δὲ ἔφη. οὔ, μήποτε συλλέγον-
τες τὰ ζιζάνια, ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς
τὸν σῖτον, ἄφετε αὐξάνεσθαι ἀμφότερα
μέχρι τοῦ θερισμοῦ, καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θε-
ρισμοῦ, ἐρῶ τοῖς θερισταῖς. συλλέξατε πρῶ-
τον τὰ ζιζάνια, καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δεσ-
μὰς πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά. τὸν δὲ σῖτον
συνάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου. ἄλ-
λην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων.
ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκ-
κῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπει-
ρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ, ὃ μικρότερον μέν
ἐστιν πάντων τῶν σπερμάτων. ὅταν δὲ
αὐξηθῇ μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶν, καὶ
γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ
τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλά-
δοις αὐτοῦ. ἄλλην παραβολὴν ἐλά-
λησεν αὐτοῖς. ὁμοία ἐστὶν ἡ βασι-
λεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ
ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ
ἐζυμώθη

Cæterum qui in terram bonam exce-
pit semen, hic est qui uerbum audit &
intelligit, quod deniq; fructum quoq;
reddit, [ac facit,] aliud quidem centum, aliud ue
ro sexaginta, aliud uero triginta.

Alia parabola de semine & zizania.

Aliam parabolã proposuit eis dicens.
Assimilatum est regnum cœlorum, ho
mini seminanti bonum semen in agro
suo, sed dormientibus hominibus, ue-
nit illius inimicus, & seminauit zizania
inter triticum, & abijt. Cũ autem ger-
minasset herba, & fructum fecisset, tũc
apparuerunt & zizania. Accedentes
autem serui patrisfamilias, dixerunt il
li. Domine, nonne bonũ semen semi
nabas in tuo agro? unde igitur habet
zizania? Ille uero dixit illis, inimicus
homo hoc fecit. Serui autem dixerunt
illi. Vis igitur, abeamus & colliga-
mus ea? At ille dixit. Non, ne quando
dum colligitis zizania, eradicetis simul
cũ illis & triticũ, sinite crescere utraq;,
usq; ad messem, & in tempore messis,
dicam messoribus. Colligite primum
zizania, & colligate in fasciculos ad cõ-
burendum ea. Triticum uero congre-
gate in horreum meum.

Parabola de grano sinapis.

Aliam pa-
rabolam proposuit eis, dicens. Simile
est regnum cœlorum grano sinapis,
quod acceptum homo seminauit in
agro suo quod minimum est omniũ
seminum. Cæterum ubi excreuerit ma
ximũ est inter holera, & fit arbor adeo
ut ueniant uolucres cœli, & nidulentur
in ramis illius.

Parabola de fermẽto abscondito in farina.

Aliam parabolam di
xit illis. Simile est regnum cœlorum
fermento quod acceptam mulier ab-
scondidit in farinæ satis tribus, donec
fermentaret

ἐζυμώθη ὅλον. Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ ΙΗ
ΣΟΥΣ ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς
παραβολῆς, οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, ὅπως
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου, λέ-
γοντος. ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στό-
μά μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ κα-
ταβολῆς κόσμου. τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους
ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ὁ ΙΗΣΟΥΣ. καὶ προσῆλ
θον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες. φρά-
σον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων
τοῦ ἀγροῦ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς
ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα, ἐστὶν ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου. ὁ δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος
τὸ δὲ καλὸν σπέρμα οὗτοί εἰσιν, οἱ υἱοὶ τῆς
βασιλείας, τὰ δὲ ζιζάνια εἰσὶν οἱ υἱοὶ τοῦ
πονηροῦ. ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρων αὐτά ἐ-
στιν ὁ διάβολος. ὁ δὲ θερισμὸς, συντέλεια
τοῦ αἰῶνός ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ, ἄγγελοί
εἰσιν. ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια, καὶ
πυρὶ κατακαίεται. οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ
τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλ-
λέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα
τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν
ἀνομίαν, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν
κάμινον τοῦ πυρὸς, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. τότε οἱ δί-
καιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος, ἐν τῇ βα-
σιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκού-
ειν, ἀκουέτω. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βα
σιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ
ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος, ἔκρυ-
ψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει,
καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν
ἀγρὸν ἐκεῖνον. πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασι-
λεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦν
τι καλοὺς μαργαρίτας, ὃς εὑρὼν ἕνα πο-
λύτιμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέπρακε πάν
τα

fermentaretur totum. Hæc omnia lo
cutus est Iesus in parabolis ad tur/
bas, & sine parabola nihil locutus est
illis, ut impleretur quod dictum fue
rat per prophetam, qui ait. Aperiam
in parabolis os meum, eructabo ab
scondita, a constitutione mundi.
Tunc dimissis turbis, uenit in do- Disserit discipul' parabolas
mum Iesus, & accesserũt ad illum di- zizaniorũ &c
scipuli ei⁹ dicẽtes. Dissere nobis para
bolam zizanioꝝ agri. At ille respon
dens dixit illis. Qui seminat bonum
semen, est filius hominis. Ager autẽ
est mundus. Porro bonum semen,
ĳ sunt filĳ regni, zizania uero sunt
filĳ illius mali, inimicus autem qui se
minat ea, est diabolus. Messis uero
cõsummatio sæculi est, messores au/
tem angeli sunt. Sicut igitur colligun
tur zizania, & igni cõburũtur, sic erit
in consummatione sæculi huius. Mit
tet fili⁹ hominis angelos suos, & col/
ligent e regno illius omnia scandala,
& eos qui faciunt iniquitatem, & mit
tent illos in caminum ignis, ibi erit
ploratus & stridor dentium. Tunc
iusti fulgebunt ut sol, in regno pa/
tris sui. Qui habet aures ad audi-
endum, audiat. Rursum simile est Parabolã de thesauro ĩ ag.
regnum cœlorum, thesauro abscon/
so in agro, quem repertum homo,
abscondidit, & præ gaudio illius,
abit, & omnia quæcunq; habet uen
dit, & mercat' agrũ illum. Rursum si Parabolã de bona marga-
mile est regnum cœlorum, homini rita.
negociatori, quærenti bonos unio-
nes, qui cum inuenerit unum bo-
num unionem, abiens uendidit om-
nia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Parabola de rete siue sagena missa i mare.

τὰ ὅσα εἶχεν, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.
πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρα/
νῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν,
καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ, ἣν
ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰ
γιαλὸν, καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ κα/
λὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον.
οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶ-
νος. ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦ/
σιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων, καὶ
βαλοῦσιν αὐτοὺς, εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυ-
ρὸς, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν
ὀδόντων. Λέγει αὐτοῖς ΙΗΣΟΥΣ. Συνήκατε
ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ. Ναὶ κύριε. Ὁ
δὲ εἶπεν αὐτοῖς. Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς
μαθητευθεὶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν,
ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅς τις
ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ
παλαιά. Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν
ἐκεῖθεν. καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ,
ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν.
ὥστε ἐκπλήττεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν. πό/
θεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; οὐχ
οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχὶ ἡ μήτηρ
αὐτοῦ λέγεται Μαριάμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐ/
τοῦ ἰάκωβος, καὶ ἰωσῆς, καὶ σίμων, καὶ ἰού-
δας, καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ, οὐχὶ πᾶσαι πρὸς
ἡμᾶς εἰσιν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάν-
τα; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ
εἶπεν αὐτοῖς. οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ
μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐ/
τοῦ. καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ
τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἤκου/
σεν ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν ἀκοὴν ΙΗΣΟΥ, καὶ
εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ, οὗτός ἐστιν ἰωάννης ὁ
βαπτιστής, αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν. καὶ διὰ τοῦτο
αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. ὁ γὰρ ἡρώδης
κρατήσας

Propheta in patria sua sine honore esse.

Enarrat hic euangelista de incarceratione ioannis.

nia quæ possidebat, & mercatus est
illum. Rursum. Simile est regnum
cœlorum, uerriculo iacto in mare,
& ex omni genere piscium contra-
henti. Quod cum impletum fuis-
set, subduxerunt in littus, & seden-
tes collegerunt quæ bona sunt in ua/
sa, quæ uero mala, foras abiecerunt.
Sic futurum est in consummatione sæ
culi. Venient angeli, & segregabunt
malos de medio iustorum, & mittent
eos in caminū ignis, illic erit ploratus, &
stridor dentium. Dicit illis Iesus. In/
tellexistis hæc omnia? Dicunt illi. Eti-
am domine. At ille dixit illis. Propter/
ea oīs scriba doctus ad regnum celorum,
similis est homini patrifamilias, qui
depmit e thesauro suo noua & uete-
ra. Et factum est, ut cum finisset Ie/
sus sermones hos, digrederetur illinc.
Et cum uenisset in patriam suam, do/
cuit in synagoga illorum, ita ut stuperent
ac dicerent. Vnde huic sapiētia hæc, &
uirtutes? Nonne hic est ille fabri filius?
Nonne mater eius uocatur Mariam,
& fratres eius Iacobus & Ioses, & Si
mō, & Iudas, & sorores illius, nōne om
nes apud nos sunt? Vnde igitur huic
hæc omnia? Et offendebantur in eo.
Iesus autem dixit illis. Non est pro-
pheta expers honoris, nisi i patria sua,
& domo sua. Et non fecit illic uirtu-
tes multas, propter incredulitatem il/
lorum. In illo tempore audiuit He/ XIIII
rodes tetrarcha famam Iesu, & dixit
famulis suis. Hic est Ioannes bapti/
sta, Is surrexit a mortuis, & ideo uir-
tutes agunt in illo. Nam Herodes
ceperat

Ca. 14.

κρατήσας τὸν ἰωάννην ἔδησεν αὐτὸν, καὶ ἔθετο εἰς φυλακὴν, διὰ ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ ὁ ἰωάννης. οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν. καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον. γενεσίοις δὲ ἀγομένοις τοῦ ἡρώδου, ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρεσεν τῷ ἡρώδῃ. ὅθεν μεθ᾽ ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται. ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς, δός μοι φησὶν ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεύς. διὰ δὲ τοὺς ὅρκους, καὶ τοὺς συνανακειμένους, ἐκέλευσεν δοθῆναι αὐτῇ καὶ πέμψας ἀπεκεφάλησεν τὸν ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἦραν τὸ σῶμα, καὶ ἔθαψαν αὐτό. καὶ ἀκούσας ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ᾽ ἰδίαν. καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι, ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ τῶν πόλεων. καὶ ἐξελθὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶδεν πολὺν ὄχλον καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτοῖς, καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀῤῥώστους αὐτῶν. ὀψίας δὲ γενομένης, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν. ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν. δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ. οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους, καὶ δύο ἰχθύας. ὁ δὲ εἶπεν. φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε, καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, καὶ λαβὼν

cœperat Ioannem, & uinxerat ac posuerat in carcere, propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui. Dicebat enim illi Ioannes. Non licet tibi habere eam. Et cum uellet eũ occidere, metuebat multitudinem, propterea quod illum ceu prophetam habebant. Cum autem celebraretur natalis Herodis, saltabat filia Herodiadis inter illos, & placuit Herodi. Vnde cum iureiurando pollicitus est, se daturum illi quicquid peteret. At illa prius instructa a matre sua, Da mihi inquit, hic in quadra, caput Ioannis baptistæ, & indoluit rex. Attamen propter iusiurandum, & eos qui simul accumbebant iussit dari, & missis carnificibus, amputauit caput Ioannis in carcere, & allatum est caput eius in quadra, & datũ est puellæ, & obtulit matri suæ. Et accesserunt discipuli eius, & sustulerunt corpus, & sepelierunt illud. & cum audisset Iesus, secessit illinc in naui, ad desertum locum seorsim. Et cum audissent turbæ, secutæ sunt illum itinere pedestri, relictis urbibus. Et egressus Iesus uidit multam turbam, & tactus est affectu misericordiæ erga illos, & sanauit ex illis qui maleualebant. Porro cum appetisset uespera, adierunt eum discipuli sui, dicentes. Desertus est locus, & hora iam præteriit. Dimitte turbas, ut abeant in uicos, & emant sibi cibaria. At Iesus dixit illis. Non est illis necesse, ut abeant, date illis uos ad edendum. At illi dicunt ei. Non habemus hic nisi quinq; panes, & duos pisces. Ille uero dixit. Afferte mihi illos huc. Et iussis turbis discumbere super gramina, & sumptis

De v. paibus & ij. piscibus / miraculum iesu in deserto loco.

καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν, καὶ κλάσας, ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ, τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν. καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων, δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡς πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων, καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ᾽ ἰδίαν προσεύξασθαι. ὀψίας δὲ γενομένης, μόνος ἦν ἐκεῖ. τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων. ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτοὺς ὁ ΙΗΣΟΥΣ περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες, ὅτι φάντασμά ἐστιν. καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου, ἔκραξαν. εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγων θαρσεῖτε ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ πέτρος εἶπεν. κύριε εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρός σε ἐλθεῖν, ἐπὶ τὰ ὕδατα. ὁ δὲ εἶπεν. ἐλθέ, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, ἐλθεῖν πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ. βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν, ἐφοβήθη. καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξε λέγων. κύριε σῶσόν με. εὐθέως δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας. καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ, ἐλθόντες, προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες, ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ, καὶ διαπεράσαντες, ἦλθον εἰς τὴν γῆν

Iesus abulat sup mare.

Petrũ mergentẽ apphendit

& sumptis quinq; panibus ac duobus piscibus, sublatis in cœlum oculis, benedixit, & cum fregisset, dedit discipulis panes, discipuli uero turbis. Et comederunt omnes, & saturati sunt. & sustulerunt, quod superfuerat de fragmentis duodecim cophinos plenos. Porro qui comederant fuere uiri ferme quinquies mille, præter mulieres ac pueros. Et statim compulit Iesus discipulos suos, ut conscenderent nauim, & præcederent se in ripam ulteriorẽ, donec dimisisset turbas, ac dimissis turbis, ascendit in montem solus ad orandum. Cum autem ad uenisset uespera, solus erat illic. Cæterum nauis iam in medio maris erat, & afflictabatur ab undis, nam uẽtus erat aduersus. Quarta autem noctis uigilia abijt ad illos Iesus, ambulans sup mare, & ubi uidissent eũ discipuli, super mare ambulantẽ, turbati sunt, dicentes. Phantasma est, & p̃ metu exclamauerunt, sed statim locutus est illis Iesus dicẽs. Bono animo este, Ego sum, ne terreamini. Respondens autem illi Petrus dixit. Domine, si tu es, iubeto me ad te uenire super aquas. At ille dixit, ueni. Et cum descendisset e naui Petrus, ambulabat super aquas, ut iret ad Iesum. Cæterum cum uideret uentum ualidum, territus est, & cum cœpisset sidere, clamauit dicens. Domine serua me. Continuo autem extenta manu apppħendit eum, & dixit illi. Exiguæ fidei, cur dubitabas? Et cum essent ingressi nauim, conquieuit uentus. Porro qui erant in naui, accesserunt & adorauerunt eum, dicẽtes. Vere dei filius es. Et cũ traiecissent, uenerũt in terram

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

γῆν γεννησαρέθ. καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ
ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου, ἀπέστειλαν εἰς
ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνε-
γκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας,
καὶ παρεκάλουν αὐτὸν, ἵνα μόνον ἅψωνται
τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ ὅ-
σοι ἥψαντο, διεσώθησαν. τότε προσέρχον-
ται τῷ ΙΗΣΟΥ οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων γραμ-
ματεῖς καὶ φαρισαῖοι, λέγοντες. διὰ τί οἱ μα
θηταί σου παραβαίνουσι τὴν παράδοσιν
τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖ
ρας αὐτῶν, ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. διὰ τί καὶ ὑμεῖς
παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν
παράδοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ θεὸς ἐνετείλατο λέ
γων. τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ
ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τε
λευτάτω. ὑμεῖς δὲ λέγετε. ὃς ἂν εἴπῃ τῷ
πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ, δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ
ὠφεληθῇς, καὶ οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐ-
τοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ. καὶ ἠκυρώσατε τὴν
ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν.
ὑποκριταὶ καλῶς προεφήτευσεν περὶ ὑμῶν
ἡσαΐας λέγων. ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος, τῷ
στόματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ
καρδία αὐτῶν, πόῤῥω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ, μά-
την δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκα
λίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων. καὶ προσκα-
λεσάμενος τὸν ὄχλον, εἶπεν αὐτοῖς. ἀκού-
ετε καὶ συνίετε, οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ
στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπο-
ρευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν
ἄνθρωπον. τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ, εἶπον αὐτῷ. οἶδας ὅτι οἱ φαρισαῖοι,
ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθη-
σαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν. πᾶσα φυ-
τεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν πατήρ μου ὁ οὐρά-
νιος, ἐκριζωθήσεται. ἄφετε αὐτούς, ὁδ-
ηγοί εἰσιν, τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς
δὲ τυφλὸν

terram Gennesareth. Et cũ agnouissent *In terra Genesareth multos languores curat,*
illum uiri loci illius, nuncios emiserũt in
totam finitimam regionem illam, & ob-
tulerunt illi omnes male habẽtes, & ob-
secrabant eum, ut tantum tãgerent fim
briam uestimenti illius, & quotquot te-
tigissent, salui facti sunt. ¶ Tunc acce- XV
dunt ad Iesum, qui ab Hierosolymis
uenerant scribæ & pharisæi, dicentes.
Quare discipuli tui transgrediuntur tra
ditionem seniorum? Non enim abluũt
manus suas, cũ edunt panem. At ille re- *Cont. Scribas & pharisaeos de manibus lauandis &c.*
spondens, dixit eis. Quare & uos trans-
gredimini mandatũ dei, ꝓpter & tradi-
tionẽ hoĩm? Nã deus mãdauit, dicens.
Honora patrem & matrem, & qui ma-
ledixerit patri aut matri, morte moria-
tur. Vos autem dicitis. Quicquid do-
ni a me profecturum erat, id in tuum
uertitur commodum, & nõ honorabit
patrem suum, aut matrem suam. Et ir-
ritum fecistis mandatum dei, propter
traditionem uestram. Hypocritæ, recte
de uobis prædixit Esaias, dicens. Ap-
propinquat mihi populus hic ore suo,
& labijs me honorat, cæterum cor eo-
rum procul abest a me; sed frustra me
colunt, docentes doctrinas, mandata
hominum. Et aduocatis ad se turbis,
dixit eis. Audite & intelligite. Nõ quod *Quae ea quae de ore exeunt coinquinant.*
ingreditur in os, impurat hominem, sed
quod egreditur ex ore, hoc impurũ red-
dit hominem. Tunc accedentes discipu
li, dixerunt illi. Nosti pharisæos, au-
dito sermone isto offensos fuisse? At
ille respondens ait. Omnis plantatio,
quam non plantauit pater meus cœ-
lestis, eradicabitur. Omittite illos, du-
ces sunt, cæci cæcorum. Porro, si cæcus
cæco

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Cap. 15.

δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος εἶπεν αὐτῷ, φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν, ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε, οὔπω νοεῖτε, ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα, εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος, ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φθόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι, ταῦτά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν, οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

Filiā mulier[is] cananee a demonio curat.

καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἀνεχώρησεν, εἰς τὰ μέρη τύρου καὶ σιδῶνος, καὶ ἰδοὺ γυνὴ καναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα, ἔκραζεν αὐτῷ λέγουσα, ἐλέησόν με κύριε υἱὸς Δαβίδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται, ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες. ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου ἰσραήλ. ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνησεν αὐτῷ λέγουσα. κύριε βοήθει μοι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις, ἡ δὲ εἶπεν, ναὶ κύριε. καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. τότε ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῇ. ὦ γύναι μεγάλη σου ἡ πίστις, γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Secus mare galilee claudos cecos & mutos sanat.

καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς γαλιλαίας καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος, ἐκάθητο ἐκεῖ, καὶ προσῆλθον πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν. χωλούς, τυφλούς, κωφούς, κυλλούς, καὶ ἑτέρους

cæco dux fuerit, ambo in foueā cadent. Respondēs autem Petrus, dixit ei. Dissere nobis parabolam istam. Iesus autē dixit. Adhuc & uos intelligētia caretis? Nondum intelligitis, quod quicquid ingreditur in os, in aluum abit, & in secessum eijcitur? At ea quæ proficiscuntur ex ore, ex ipso corde egrediuntur, & illa impurum reddunt hominem. Nam ex corde exeunt cogitationes malæ, cædes, adulteria, stupra, furta, falsa testimonia, conuicia. Hæc sunt quæ impurant hominem. Cæterum illotis manibus capere cibum, non inquinat hominem. Et digressus illinc Iesus, secessit in partes Tyri & Sidonis. Et ecce mulier cananea, quæ a finibus illis uenerat, clamabat ad illū, dicens. Miserere mei domine fili Dauid. Filia mea misere a dæmonio agitatur. Ille uero non respondit ei uerbum. Et accedentes discipuli eius, rogabant illum, dicentes. Amitte illam, nam clamat post nos. At ille respondens, dixit. Non sum missus, nisi ad oues perditas domus Israhel. Illa uero uenit & adorauit eum dicens. Domine succurre mihi. At ille respondens dixit. Non est honestum, sumere panem filiorum, & obijcere catellis. Hæc aūt respondit. Certe domine. Etenim catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens Iesus dixit illi. O mulier magna est fides tua, fiat tibi, sicut uis. Et sanata fuit filia eius ex eo tempore. Et progressus illinc Iesus, uenit iuxta mare Galileæ, & conscenso monte, sedebat illic. Et accesserunt ad eum turbæ multæ, ducentes secum claudos, cæcos, surdos, mutilos

& alios,

καὶ ἑτέρους πολλούς, καὶ ἔῤῥιψαν αὐτοὺς
παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ΙΗΣΟΥ, καὶ ἐθεράπευ
σεν αὐτούς, ὥστε τοὺς ὄχλους θαυμάσαι βλέ
ποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑ-
γιεῖς. χωλοὺς περιπατοῦντας, τυφλοὺς
βλέποντας, καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν ἰσραήλ.
Ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ προσκαλεσάμενος τοὺς μα
θητὰς αὐτοῦ, εἶπεν. σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν
ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένουσίν
μοι, καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν, καὶ ἀπολῦ
σαι αὐτοὺς νήστεις, οὐ θέλω, μή ποτε ἐκλυθῶ
σιν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθη
ταὶ αὐτοῦ, πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι το-
σοῦτοι, ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; καὶ
λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, πόσους ἄρτους ἔχε
τε; οἱ δὲ εἶπον, ἑπτὰ καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. καὶ
ἐκέλευσεν τοῖς ὄχλοις ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν
γῆν. καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχ
θύας καὶ εὐχαριστήσας, ἔκλασε καὶ ἔδωκεν τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ. οἱ δὲ μαθηταὶ τῷ ὄχλῳ,
καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦ
ραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἑπτὰ σπυ
ρίδας πλήρεις, οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετράκις
χίλιοι ἄνδρες, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδί-
ων, καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ
πλοῖον. καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια μαγδαλά.
Καὶ προσελθόντες οἱ φαρισαῖοι καὶ σαδδου
καῖοι, πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτόν, σημεῖ
ον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ δεῖξαι αὐτοῖς, ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὀψίας γενομένης λέ
γετε, εὐδία, πυῤῥάζει γὰρ ὁ οὐρανός, καὶ πρωΐ,
σήμερον χειμών. πυῤῥάζει γὰρ ὁ οὐρανὸς
στυγνάζων, ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τοῦ οὐρα
νοῦ, γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν
καιρῶν οὐ δύνασθε. γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχα
λὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται
αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον ἰωνᾶ τοῦ προφήτου,
καὶ καταλιπὼν αὐτούς, ἀπῆλθεν, καὶ ἐλθόν
τες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν, ἐπελά
θοντο

& alios multos, & abiecerunt eos ad pe-
des Iesu, & sanauit eos, adeo ut turbæ
miratæ sint, cum uiderent mutos loqui,
mutilos esse sanos, claudos ambulare,
cæcos uidere, & glorificabant deum Isra
el. Iesus autem uocatis ad se discipulis
suis dixit. Miseret me turbæ, propterea
quod iam triduum perseuerant apud
me, & non habent, quod edant, & dimit
tere eos ieiunos nolo, nequando defi-
ciant in uia. Et dicunt ei discipuli eius.
Vnde nobis in solitudine panes tam
multi, ut saturetur turba tanta? Et dicit
illis Iesus. Quot panes habetis? At il-
li dicunt. Septem, & paucos pisciculos.
Et iussit turbas discumbere in terra. Et
sumpsit septem panes, ac pisces, & post-
quam gratias egisset, fregit & dedit di-
scipulis suis, discipuli uero turbæ; co-
mederuntque omnes, & saturati sunt;
& sustulerunt, quod supererat frag-
mentorum, septem sportulas plenas.
At ij qui comederant, erant quater mil
le uiri, præter mulieres & pueros. Et
dimissis turbis, conscendit in nauim,
& uenit in fines Magdala.

De vij. panibus et paucis piscibus 4or milia hominum refecit.

XVI

Et aggressi pharisæi & sadducæi ten-
tantes interrogabant eum, ut signum e
cœlo ostenderet sibi. At ille respondens
dixit eis. Cum cœperit esse uespera, di-
citis, serenitas, nam rubet cœlum, & ma-
ne, hodie hyems, rubet enim cœlum tri
ste. Hypocritæ, faciem cœli scitis diiudi-
care, signa uero temporum nō potestis
Natio praua, & adultera, signum re-
quirit, & signum non dabitur ei, nisi si-
gnum Ionæ prophetæ. Et relictis illis
abijt. Et cum uenissent discipuli eius,
in ulteriorem ripam, per obliuionem

De Judeis iterum petentibus signum videre.

D nō sum-

De fermēto pharisæorum cauendo.

θοντο ἄρτους λαβεῖν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς, ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων. οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. γνοὺς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε; οὔπω νοεῖτε οὐδὲ μνημονεύετε, τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων, καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε. οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων, καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε; πῶς οὐ νοεῖτε, ὅτι οὐ περὶ ἄρτου εἶπον ὑμῖν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων. τότε συνῆκαν, ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τοῦ ἄρτου, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων; ἐλθὼν δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὰ μέρη καισαρείας τῆς φιλίππου, ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων. τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; οἱ δὲ εἶπον. οἱ μὲν, ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ ἠλίαν, ἕτεροι δὲ ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. λέγει αὐτοῖς. ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ σίμων πέτρος εἶπεν. σὺ εἶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῷ. μακάριος εἶ σίμων βὰρ ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι, ἀλλ᾽ ὁ πατήρ μου, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. κἀγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ. οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. καὶ ὅσα ἂν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὅσα ἂν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ΙΗΣΟΥΣ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ ΙΗΣΟΥΣ δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ

De interrogatione christi Quē me dicunt hoīes.

De primatu petri.

non sumpserant panes. Iesus autem dixit illis. Videte & cauete a fermēto pharisæorum & sadducæorum. At illi reputabāt intra sese, dicētes. Panes nō sumpsimus. Qd' ubi cognouit Iesus, dixit illis. Quid cogitatis ītra uosipsos? pusillæ fidei, qd' panes nō sumpseritis? Nondū intelligitis, neq; memoria tenetis, quinq; illos panes, cū hoīes essent quinquies mille, & quot cophinos sustuleritis? Neq; septē illos panes, cum hoīes essent quater mille, & quot sportas acceperitis? Qui fit, ut non intelligatis, me non de pane dixisse uobis illud, ut caueretis a fermento pharisæorū & sadducæorum? Tunc intellexerunt, quod non iussisset cauere a fermēto panis, sed a doctrina pharisæorum, & sadducæorum. Cum uenisset autem Iesus in partes Cesareæ eius, quæ cognominatur Philippi, interrogauit discipulos suos dicēs. Quē me dicūt hoīes esse filiū illū hoīs? illi uero dicebāt. Alij quidē Ioannem baptistā, alij uero Eliā, alij uero Hieremiā, aut unū de numero prophetarum. Dicit illis. At uos, quē me dicitis esse? Respōdēs aūt Simon Petrus, dixit. Tu es Christus ille filius dei uiuētis. Et respōdēs Iesus dixit illi. Beatus es Simon Bar Iona, qa caro & sanguis nō reuelauit tibi, sed pater meus q est in celis. At ego quoq; tibi dico, qd' tu es Petrus, & sup hāc petrā ædificabo meā ecclesiā, & portæ inferorum nō ualebunt aduersus illā. Et dabo tibi claues regni cœlorum, & quicqd solueris in terra, erit solutū in cœlis, & qd'cunq; alligaueris ī terra, erit alligatū in cœlis. Tūc mādauit discipulis suis, ne cui dicerēt q ipse eēt Iesus Christus. Ex eo tēpore, cœpit Iesus īdicare discipulis

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Cap. Iϛ·

τοῖς αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἀρχιερέων, καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων. ἵλεώς σοι κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. ὁ δὲ στραφεὶς, εἶπεν τῷ πέτρῳ. ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. τότε ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν. ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν. τί γὰρ ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ, κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσίν τινες ὧδε ἑστώτων, οἵ τινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ, παραλαμβάνει ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὸν πέτρον καὶ ἰάκωβον καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. καὶ ἰδοὺ ὤφθησαν αὐτοῖς μωσῆς καὶ ἡλίας, μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος, εἶπεν τῷ ΙΗΣΟΥ. κύριε καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι. εἰ θέλεις ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνὰς, σοὶ μίαν, καὶ μωσῇ μίαν, καὶ ἡλίᾳ μίαν. ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος

lis suis, quod oporteret ipsum abire Hierosolymam, & multa pati a senioribus & principibus sacerdotum, & scribis, & occidi, & tertio die resuscitari. Et assumens eum Petrus cœpit increpare eum, dicens. Propitius tibi sis domine, nequaquam erit tibi hoc. At ille conuersus dixit Petro. Abi post me Satana. Obstaculum meum es, quia non sapis ea quæ sunt dei, sed ea quæ sunt hominū. Tūc Iesus dixit discipulis suis. Si quis uult post me uenire abneget semetipsum, & tollet crucem suam & sequatur me. Qui em̄ uoluerit animā suā seruare, perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam mea causa, inueniet eam. Quid em̄ proderit homini, si totum mundum lucratus fuerit, animæ uero suæ iacturam fecerit? Aut quid dabit homo quo redimat animam suam? Futurum est enim ut filius hominis ueniat in gloria patris sui, cum angelis suis, & tunc reddet unicuiq; iuxta facta ipsius. Amen dico uobis, sunt quidam hic stantes, qui non gustabūt mortem, donec uiderint filiū hominis uenientē in regno suo.

De cruce baiulāda post christum

XVII *Trāsfigatio dn̄i*

¶ Et post dies sex, assumit Iesus Petrum & Iacobum & Ioannem fratrem eius, & subducit illos in montem excelsum seorsim, & trasformatus est coram illis, & splenduit facies eius sicut sol. Vestimenta autem illius facta sunt alba, sicut lumen. Et ecce conspecti sunt illis Moses & Elias cum illo colloquentes. Respondens autem Petrus, dixit Iesu. Domine, bonum est nos hic esse. Si uis faciamus hic tria tabernacula, tibi unū, & Moysi unum, & Eliæ unum. Adhuc

Cap. 18 17.

αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπισκίασεν αὐτούς. καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα. οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ εὐδόκησα, αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ, ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ προσελθὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἥψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν. ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ τὸν ΙΗΣΟΥΝ μόνον. καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους, ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων. μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

Heliā venisse prius et fuisse iam,

Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες. τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν, ὅτι ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς. ἠλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ἠλίας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν, ἀλλ᾽ ἐποίησαν ἐν αὐτῷ, ὅσα ἠθέλησαν. οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ᾽ αὐτῶν. τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ, ὅτι περὶ ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς. καὶ ἐλθόντων αὐτῶν πρὸς τὸν ὄχλον, προσῆλθεν τῷ ΙΗΣΟΥ ἄνθρωπός τις γονυπετῶν αὐτῷ, καὶ λέγων. κύριε ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει, πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν. ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ᾽ ὑμῶν; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς, ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ ΙΗΣΟΥ κατ᾽ ἰδίαν, εἶπον. διὰ τί ἡμεῖς,

Puerū lunaticū sanat quē discipuli nō potuerāt curare,

οὐκ ἠδυνήθη-

eo loquente, ecce nubes lucida obumbrauit illos. Et ecce uox e nube quæ diceret. Hic eſt filius meꝰ dilectus, in quo mihi bene complacitum eſt, ipſum audite. Et cum hæc audiſſent diſcipuli, prociderunt in faciem ſuam, & timuerunt uehementer. Et accedens Ieſus tetigit illos, & dixit. Surgite & ne timeatis. Vbi uero ſuſtuliſſent oculos ſuos, neminem uidebant, niſi Ieſum ſolum. Et cum deſcenderent de monte, mandabat illis dicens. Ne cui dixeritis uiſionem, donec filius hominis a mortuis reſurgat. Et interrogauerunt eū diſcipuli ſui, dicētes. Cur igitur ſcribæ dicunt, quod Heliam oporteat uenire prius? Ieſus autem reſpondens dixit illis. Helias quidem ueniet prius, & reſtituet omnia. Verum dico uobis, Heliam iam ueniſſe, & non agnouerunt eum, ſed fecerūt in eo quæ cumq; uoluerunt. Sic & filius hominis paſſurus eſt ab illis. Tunc intellexerunt diſcipuli, quod de Ioanne baptiſta, dixiſſet ipſis. Et cum ueniſſent ad turbā, acceſſit ad Ieſum homo quidam flectens genua illi, dicens. Domine, miſerere filij mei, quoniam lunaticus eſt, & miſere affligitur, Nam ſæpe cadit in ignem, & ſæpe in aquam, & obtuli eum diſcipulis tuis, & non potuerunt eum ſanare. Reſpondens autem Ieſus dixit. O natio incredula & diſtorta, quouſq; tandem ero uobiſcum? uſq; quo patiar uos, adducite illū huc. Et increpauit eum Ieſus, & exijt ab eo dæmoniū, & ſanatus eſt puer a tempore illo. Tunc accedentes diſcipuli ad Ieſum ſeorſim, dixerunt. Quare nos

non potuimus

οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; Ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς, διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν. ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ. καὶ μεταβήσεται. καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς καπερναούμ, προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ πέτρῳ, καὶ εἶπον. ὁ διδάσκαλος ὑμῶν, οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; Λέγει. Ναί. Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, προέφθασεν αὐτὸν ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγων. τί σοι δοκεῖ σίμων, οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι τὰ τέλη ἢ κῆνσον, ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; Λέγει αὐτῷ ὁ πέτρος, ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων ἔφη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἄραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν βάλλε ἄγκιστρον, καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, εὑρήσεις στατῆρα, δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ ΙΗΣΟΥ λέγοντες. τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; καὶ προσκαλεσάμενος ὁ ΙΗΣΟΥΣ παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ εἶπεν. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν. ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὅστις οὖν ταπεινώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃς ἐὰν δέξηται παιδίον τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχηται. ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα

non potuimus eijcere illud. Iesus autē dixit illis, propter incredulitatem uestrā. Amen dico uobis, si habeatis fidē sicut granū sinapis, dicetis monti huic, demigra hinc illuc, & demigrabit, & nihil ipossibile erit uobis. Sed hoc genus nō egreditur, nisi in oratiōe & ieiunio. *De fide vt granū sinapis.*

Cū aūt uersarentur in Galilæa, dixit illis Iesus. Futurum est ut filius hominis tradatur in manus hominum, & occident eum, & tertio die resurget. Et contristati sunt uehementer. *De passiōe sua loqtur.*

Cum autem uenissent in oppidum Capernaum, accesserunt qui didrachma solent accipere ad Petrum, & dixerūt, præceptor uester num soluit didrachma? Dicit, etiā. & cū ingressus fuisset in domū præuenit illum Iesus, dicens. Quid tibi uidet Simon? Reges terræ a quibus accipiūt tributa aut cēsū? a filijs suis an ab alienis? Dicit illi Petrus. Ab alienis. Ait illi Iesus. Ergo liberi sunt filij. Verum ne simus illis offendiculo, profectus ad mare mitte hamū, & eum piscem qui ꝓdierit primus, tolle. Et aperto ore illi⁹ inuenies staterem. Da illis ꝓ me & te. *De statere ī ore piscis.*

XVIII

In illo tempore accesserunt discipuli Iesu dicētes. Quis maximus est in regno cœlorum? Et accersitum ad se puerum, Iesus statuit in medio illorum, & dixit. Amen dico uobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut pueri, non ingrediemini in regnum cœloꝝ. Quisquis igitur humiliauerit semetipsum, sicut est puellus iste, hic est ille maior in regno cœlorum. Et qui receperit unum puellum talem in nomine meo, me receperit. Qui autem offenderit *De cōtentiōe discipuloꝝ quis eoꝝ videre maior* *De humilitate pueri.*

λίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων. ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα. πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται.

De manu pede ac oculo eruendo ob scandala.

εἰ δὲ ἡ χείρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλλε ἀπό σου. καλόν σοι ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ κυλλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα, βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. καὶ εἰ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτόν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. καλόν σοι ἐστὶν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν. ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

De no contemnendo paruulos.

Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

De vna oue errãte requirenda.

τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα, καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφεὶς τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις, οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τούτων.

De Correptione fraterna.

ἐὰν δὲ ἁμαρτήσει εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξύ σου καὶ αὐτοῦ μόνου. ἐάν σου ἀκούσει, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετά σε ἔτι ἕνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ

unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Væ mundo ab offendiculis. Necesse est enim ut ueniant offendicula. Verũtamen uæ homini, per quem scandalum uenit. Quod si manus tua, uel pes tuus obstaculo est tibi, abscide eũ, & proijce abs te. Bonũ est tibi ad uitam ingredi debilem uel claudum, potius ꝙ͂ duas manus uel duos pedes habentem, mitti in ignem æternum. Et si oculus tuus offendit te, erue eum, & proijce abs te. Bonum est tibi, ut unoculus intres in uitã, potius ꝙ͂ ut duos oculos habens, mittaris in gehennã ignis. Videte ne contemnatis unum ex his pusillis. Dico enim uobis, quod angeli eorum in cœlis semper uident faciem patris mei, qui in cœlis est. Venit enim filius hominis saluare quod perierat. Quid uobis uidetur? si fuerint alicui homini centum oues, & errauerit una ex eis, nonne relictis nonagintanouẽ in mõtib⁹, uadit & quærit eã q̃ errauerat? Et si contigerit ut inueniat eam, amen dico uobis, gaudet super ea, magis ꝙ͂ super nonagintanouẽ quæ nõ errauerunt. Sic nõ est uolũtas ante patrẽ uestrũ qui in cœlis est, ut pereat unus de pusillis istis. Porro si peccauerit in te frater tuus, uade & argue eũ inter te & ipsũ solũ. Si te audierit, lucratus es fratrẽ tuũ, sin uero te nõ audierit, adhibe tecũ adhuc unum aut duos, ut ĩ ore duoꝝ aut triũ testiũ stet omne uerbũ. Qꝫ si nõ audierit eos, dic

ecclesiæ

τῇ ἐκκλησίᾳ. ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς. οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ πέτρος εἶπεν. κύριε ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλ᾽ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησεν συνάραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχεν, καὶ ἀποδοθῆναι. πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος, προσεκύνει αὐτῷ λέγων. κύριε μακροθύμησον ἐπ᾽ ἐμοὶ καὶ πάντα σοι ἀποδώσω. σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια. καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων. ἀπόδος μοι, ὅτι ὀφείλεις. πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων. μακροθύμησον ἐπ᾽ ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν,

ecclesiæ. Quod si ecclesiā nō audierit, sit tibi uelut ethnicus & publicanus. Amen dico uobis, quæcūq; alligaueritis super terrā, erunt ligata in cœlo. & quęcūq; solueritis sup terrā, erūt soluta in cœlo. Rursū dico uobis, quod si duo ex uobis cōsenserint super terrā, de omni re quācūq; petierint, fiet illis a patre meo qui in cœlis est. Vbi ēm sunt duo uel tres congregati in noīe meo ibi sum in medio eorū. Tunc accedens Petrus ad eum, dixit. Domine, quotiens peccabit in me frater meus, & remittam ei? Num usq; septies? Dicit illi Iesus. Non dico tibi usq; septies, sed usq; septuagiessepties. Ideo assimilatum est regnum cœlorum homini regi, qui uoluit cōferre rationem cum seruis suis. Et cum cœpisset cōferre, oblatus est ei unus qui debebat ei decem millia talentorum. Cæterum cum is non esset soluendo, iussit eum dominus uenundari & uxorē eius, & liberos, & omnia quæ habebat, & solutionem fieri. Procidens autē seruus ille adorabat eum, dicens. Esto longanimis erga me, & omnia tibi reddam. Misertus autem dominus serui illius, absoluit eum, & æs alienum remisit ei. Egressus autem seruus ille, inuenit unum de conseruis suis, qui debebat sibi centum denarios, & iniecta in eum manu, obtorto collo trahebat, dicens. Solue quod debes. Et procidens conseruus eius, rogabat eum, dicens. Esto longanimis erga me, & omnia reddā tibi. At ille no

Vbi duo consentientes sup terrā petierint a deo p[illegible]

Ad Petrū, quotiens debemus condonare peccata fratri.

Parabola de hoīe rege volēte rōnem ponere cū seruis.

ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν, ἔβαλεν αὐτὸν
εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμε-
νον, ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γε/
νόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες
διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ
γενόμενα. τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν
ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ. Δοῦλε πονηρὲ,
πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐ/
πεὶ παρεκάλεσάς με. οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι
τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγὼ σὲ ἠλέησα;
καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ, παρέδωκεν
αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῷ
πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ, οὕτως καὶ ὁ πα
τὴρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν ἐὰν μὴ
ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ
τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐ/
τῶν. Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ
τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς γα/
λιλαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς ἰουδαίας
πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἠκολούθησαν αὐ/
τῷ ὄχλοι πολλοὶ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς
ἐκεῖ. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ φαρισαῖ-
οι πειράζοντες αὐτὸν, καὶ λέγοντες αὐτῷ.
εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖ/
κα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποι
ήσας ἀπ' ἀρχῆς, ἄρρεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν
αὐτοὺς; καὶ εἶπεν. ἕνεκεν τούτου καταλεί/
ψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα, καὶ τὴν μητέ-
ρα, καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ
καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ὥστε οὐκ
ἔτι εἰσὶν δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ θε-
ὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. Λέ
γουσιν αὐτῷ. τί οὖν μωσῆς ἐνετείλατο δοῦ/
ναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν;
Λέγει αὐτοῖς, ὅτι μωσῆς πρὸς τὴν σκληρο/
καρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦ-
σαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν. ἀπ' ἀρχῆς δὲ,
οὐ γέγονεν

Ad pharisæos tentantes Jesu de uxore dimittenda,

lebat, sed abijt & coniecit eum in car/
cerem, donec redderet debitum. Por-
ro cum uidissent conserui eius, quæ
fiebant, indoluerunt ualde, & uene/
runt & aperuerunt domino suo om/
nia quæ facta fuerant. Tunc accersi-
uit illum dñs suus, & ait illi. Serue sce
leste, totum debitum illud remisi ti/
bi, cum obsecrasses me. Nonne opor
tuit & te misereri conserui tui, sicut &
ego tui misertus eram? Et iratus do/
minus eius, tradidit eum tortoribus,
quoadusq; redderet totum quod de
bebatur sibi. Sic & pater meus cœle-
stis faciet uobis, si non remiseritis suo
quisq; fratri de cordibus uestris deli/
cta illorum. Et factum est cum con XIX
summasset Iesus sermones hos de/
migrauit a Galilæa, & uenit in fines
iudææ trans iordanem, & secutæ sunt
eum turbæ multæ, & sanauit eos ibi.
Et accesserunt ad eum pharisæi ten-
tantes eum, & dicentes ei. Licet ne ho
mini diuortiũ facere cum uxore suã
qualibet ex causa? Qui respondens,
ait eis. An non legistis, quod is qui
fecit ab initio masculum & feminam
fecit eos? Et dixit. Propterea, de-
seret homo patrem & matrem, &
adhærebit uxori suæ, & erunt duo
in carnem unam. Itaq; iam non sunt
duo, sed una caro. Quod ergo deus
copulauit, homo non separet. Di-
cunt illi. Cur ergo Moyses iussit da-
re libellum repudij, & amittere eam?
Ait illis. Moses ad duritiam cor-
dis uestri permisit uobis repudiare
uoxres uestras, cæterum ab initio
non fuit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ca. 19.

οὐ γέγονεν οὕτως. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν
ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, εἰ μὴ ἐπὶ πορ/
νείᾳ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται. καὶ ὁ ἀ/
πολελυμένην γαμήσας, μοιχᾶται. λέγου
σιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ
αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικὸς, οὐ
συμφέρει γαμῆσαι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, οὐ πάν
τες χωροῦσιν τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέ
δοται. εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐκ κοι/
λίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως. καὶ εἰσὶν εὐ-
νοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀν/
θρώπων. καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνούχι/
σαν ἑαυτοὺς, διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω. τότε
προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας
ἐπιθῇ αὐτοῖς, καὶ προσεύξηται. οἱ δὲ μαθη-
ταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶ-
πεν, ἄφετε τὰ παιδία, μὴ κωλύετε αὐτὰ
ἐλθεῖν πρός με, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βα
σιλεία τῶν οὐρανῶν. καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς τὰς
χεῖρας ἐπορεύθη ἐκεῖθεν. καὶ ἰδοὺ εἷς προσελ
θὼν, εἶπεν αὐτῷ. διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ἀγα
θὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; ὁ δὲ εἶ-
πεν αὐτῷ. τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀ-
γαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν
εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. λέγει
αὐτῷ. ποίας; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν. τὸ οὐ φο-
νεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδο
μαρτυρήσεις. τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μη/
τέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς
σεαυτόν. λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος. πάν-
τα ταῦτα ἐφύλαξα ἐκ νεότητός μου. τί
ἔτι ὑστερῶ; ἔφη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. εἰ θέλεις τέ
λειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρ
χοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν
ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. ἀκούσας
δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθεν λυπού/
μενος. ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. ὁ δὲ
ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

ἀμὴν λέγω

non fuit sic. Dico autem uobis, quod
quicunq; diuerterit ab uxore sua, nisi ob
fornicationem, & aliam duxerit, is com
mittit adulterium. Et qui repudiatã du/
xerit, adulterium committit. Dicunt ei
discipuli eius. Si ad istum modum ha/
bet causa hominis cum uxore, non expe
dit contrahere matrimonium. Qui dixit
illis. Non omnes capaces sunt huius di
cti, sed ij quibus datum est. Sunt enim — *De Eunuchis.*
eunuchi qui de matris utero sic nati sũt.
Et sunt eunuchi qui facti sũt eunuchi ab
hominibus, & sunt eunuchi qui seipsos
castrauerunt propter regnum cœlorũ.
Qui potest capere capiat. Tunc oblati — *Puerõ nõ arcẽdos et a bn-*
sunt ei pueli, ut manus eis imponeret & — *dictos.*
oraret. Discipuli autem increpabãt eos.
Iesus uero ait eis. Sinite puellos, ne pro-
hibeatis eos ad me uenire, taliũ est enim
regnum cœlorũ. Et cum imposuisset eis
manus, abijt illinc. Et ecce unus accedens — *De Interrogãte Mgr̃ q̃d faciã*
ait illi. Magister bone, quid boni faciã. — *vt habeã vitã eternaz.*
ut habeã uitã æternã? Qui dixit ei. Cur
me uocas bonũ? Nullus est bonus, nisi
unus, nempe deus. Q; si uis ad uitã in/
gredi, serua mandata. Dicit illi. Quæ? Ie
sus aũt dixit. Nõ homicidiũ facies. Non
cõmittes adulteriũ. Nõ facies furtũ. Nõ
falsum testimoniũ dices. Honora patrẽ
tuũ & matrẽ, & diliges proximũ tuũ, ut
teipsum. Dicit illi adolescẽs. Omnia hæc
seruaui a iuuentute mea, quid adhuc mi
hi deest? Ait illi Iesus. Si uis perfectus
esse, uade uende quæ habes, & da pau/
peribus, & habebis thesaurum in cœlo,
& ueni sequere me. Cum audisset au-
tem adolescens sermonem, abijt tristis.
Erat enim habens possessiones mul-
tas. Iesus autem dixit discipulis suis.

Amen

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Difficile diuiti intrare in regnũ celorũ.

ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πλούσιος δυσκόλως
εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν. καὶ πάλιν λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν
ἐστι κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος εἰ-
σελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ εἰσελθεῖν. ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ, ἐξεπλήσσοντο σφόδρα, λέγοντες. τίς ἄρα
δύναται σωθῆναι; ἐμβλέψας δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ,
εἶπεν αὐτοῖς. παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύ-
νατόν ἐστι, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά
ἐστι. τότε ἀποκριθεὶς ὁ πέτρος, εἶπεν αὐ-
τῷ. ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκο-
λουθήσαμέν σοι. τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; ὁ δὲ ΙΗ-
ΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι ἐν τῇ παλιγ-
γενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθεσθήσεσθε, καὶ ὑ-
μεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώ-
δεκα φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν
οἰκίας, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ
μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγρούς, ἕνε-
κεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα
λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.
πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ἔσχα-
τοι πρῶτοι. ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ ὅς τις
ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας
εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ, συμφωνήσας δὲ
μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέ-
ραν, ἀπέσταλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα
αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν,
εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς
καὶ ἐκείνοις εἶπεν. ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς
εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον
δώσω ὑμῖν. οἱ δὲ ἀπῆλθον, πάλιν δὲ ἐξελ-
θὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποί-
ησεν ὡσαύτως, περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν
ἐξελθὼν, εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας ἀργούς, καὶ
λέγει αὐτοῖς, τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν
ἡμέραν ἀργοί

Centuplũ recepturũ qui oĩbus renũciat.

Parabola de operarijs ĩ uinea.

Amen dico uobis, diues difficile intrabit in regnum cœlorum. Et iterum dico uobis. Facilius est camelũ per foramen acu factũ ingredi, q̃ diuitem in regnũ dei ingredi. Auditis autem his discipuli expauerunt ualde, dicentes. Quis ergo potest saluus fieri? Intuitus autem illos Iesus, dixit illis. Apud homines hoc impossibile est, apud deum autem omnia possibilia sunt. Tũc respondens Petrus, dixit ei. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Iesus autem dixit illis. Amen dico uobis, ꝙ uos qui secuti estis me in regeneratione, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & uos sup sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel. Et oĩs qui reliquerit domos aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meũ, centupla accipiet, & uitæ æternæ sortietur hæreditatem. Multi autẽ erunt primi
nouissimi, & nouissimi primi. XX

¶ Nã simile est regnũ cœlorum homini patrifamilias, qui exijt primo statim diluculo ad conducendos operarios in uineam suam. Conuentione autem facta cum operarijs ex denario in singulos dies, misit eos in uineam suam. Et egressus circiter horam tertiam, uidit alios stantes in foro ociosos, & illis dixit. Ite & uos in uineam meam, & quodcunq; iustum fuerit, dabo uobis. Illi autem abierunt. Rursum autem exijt circiter sextam & nonam horam, & fecit similiter. Circa undecimam uero exijt, & inuenit alios stantes, & dicit illis. Cur hic statis tota die ociosi? Dicunt ei.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

γουσιν αὐτῷ, ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς. ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἂν ᾖ δίκαιον, λήψεσθε. ὀψίας δὲ γενομένης, λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ. κάλεσον τοὺς ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. καὶ ἐλθόντες, οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι, ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήψονται, καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου λέγοντες. ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασιν τὸ βάρος τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἑνὶ αὐτῶν. ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε, οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε. θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καί σοι. ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; εἰ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι. οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι. πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Καὶ ἀναβαίνων ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς ἱεροσόλυμα, παρέλαβεν τοὺς δώδεκα μαθητὰς κατ᾽ ἰδίαν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν, καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι, καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ᾽ αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ. τί θέλεις; λέγει αὐτῷ. εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου, εἷς ἐκ δεξιῶν σου, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων ἐν τῇ βασιλείᾳ

cunt ei, quia nemo nos conduxit. Dicit illis. Abite & uos in uineam, & quicquid fuerit iustum accipietis. Cum autem uespera facta esset, dicit dominus uineæ, procuratori suo. Voca operarios & redde illis mercedem, incipiens a nouissimis usq; ad primos. Et cũ uenissent qui circa undecimam horam uenerant, acceperunt singuli denarium. Venientes autem & primi, arbitrati sunt, q͂ plus essent accepturi, & acceperunt ipsi quoq; singuli denarium. Et cum accepissent, murmurabãt aduersus patremfamilias, dicentes. Hi nouissimi una hora fecerunt, & illos pares nobis fecisti, qui portauimus pondus diei & estum? At ille respondens uni eorum, dixit. Amice, non facio tibi iniuriam. Nonne denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum est, & abi. Volo autem huic nouissimo dare sicut & tibi. An non licet mihi quod uolo facere in rebus meis, si oculus tuus malus est, quod ego bonus sim? Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Multi enim sunt uocati, pauci uero electi. Et ascendens Iesus Hierosolymam, assumpsit duodecim discipulos suos solos in uia, & ait illis. Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis, & condemnabũt eũ morte, & tradent eum gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum, & tertia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedei, cum filiis suis, adorans & petens aliquid ab eo. At ille dicit ei, Quid uis? Ait illi. Dic ut sedeant hi duo filij mei, unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram in regno

Multos eẽ vocatos, paucos vo electos.

Jesus ascẽdens hierosolymã loq͂r discipulis de passioe sua.

De matre filiorũ Zebedej.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

σιλεία σου, ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶ/
πεν, οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν
τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; καὶ τὸ βά
πτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι;
λέγουσιν αὐτῷ. δυνάμεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς,
τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισ/
μα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε. τὸ
δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου,
οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται
ὑπὸ τοῦ πατρός μου. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠ/
γανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. ὁ δὲ
ΙΗΣΟΥΣ προσκαλεσάμενος αὐτούς, εἶπεν.
οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν, κατακυ/
ριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιά/
ζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ'
ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔστω ὑ/
μῶν διάκονος, καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι
πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δοῦλος. ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου. οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ δια/
κονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον
ἀντὶ πολλῶν. καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν
ἀπὸ ἱεριχῶ, ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πο/
λύς. καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ
τὴν ὁδὸν ἀκούσαντες, ὅτι ΙΗΣΟΥΣ παράγει,
ἔκραξαν λέγοντες. ἐλέησον ἡμᾶς κύριε υἱὸς
δαβίδ. ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα
σιωπήσωσιν, οἱ δὲ μεῖζον ἔκραζον λέγον/
τες. ἐλέησον ἡμᾶς κύριε υἱὸς δαβίδ. καὶ στὰς ὁ
ΙΗΣΟΥΣ ἐφώνησεν αὐτούς, καὶ εἶπεν. τί θέλε
τε ποιήσω ὑμῖν; λέγουσιν αὐτῷ. κύριε ἵνα
ἀνοιχθῶσιν ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί. σπλαγχνι
σθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐ
τῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλ/
μοί, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ ὅτε ἤγγισεν
εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἦλθεν εἰς βηθφαγὴ
πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε ΙΗΣΟΥΣ ἀ/
πέστειλεν δύο μαθητὰς λέγων αὐτοῖς. πο/
ρεύθητε εἰς τὴν κώμην τὴν ἀπέναντι ὑμῶν,
καὶ εὐθέως εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶ
λον μετ'

Vt qui īter discipłos voluerit magnꝰ et pīmꝰ fieri ſit alioꝝ miſter & ſeruꝰ.

De duobꝰ Cęcis ſecꝰ viā ſedētibꝰ.

Vt Jeſus veīt Jeruſalē in aſina.

gno tuo. Reſpondens autem Ieſus, di/
xit. Neſcitis quid petitis. Poteſtis bibe/
re calicem quem ego bibiturus ſum, &
baptiſmate quo ego baptizor, baptiza/
ri? Dicunt ei. Poſſumus. Ait illis. Calicē
quidem meū bibetis, & baptiſmate quo
ego baptizor, baptizabimini, ſedere aūt
ad dexteram meam & ſiniſtram, nō eſt
meum dare, ſed quibus paratū eſt a pa/
tre meo. Et cū audiſſent decē indigna/
ti ſunt de duobus fratribus. Ieſus autem
uocauit eos ad ſe, & ait. Scitis, quod prin
cipes gentium dominentur illis, & qui
magni ſunt, poteſtatem exerceāt in eos.
Non ita erit inter uos. Sed quicunque uo
luerit inter uos magnus fieri, ſit ueſter
miniſter, & qui uoluerit inter uos pri/
mus eſſe, ſit ueſter ſeruus. Sicut filius ho
minis nō uenit, ut ſibi miniſtraretur, ſed
ut ipſe miniſtraret, & ut daret animam
ſuam redemptionē pro multis. Et egre/
dientibus illis ab hiericho, ſecuta eſt eū
turba multa. Et ecce duo cæci ſedentes ſe
cus uiam, cū audiſſent, quod Ieſus tran/
ſiret, clamauerunt dicentes. Domine mi
ſerere noſtri fili Dauid. Turba autem in
crepabat eos, ut tacerēt. At illi magis da
mabant, dicentes. Miſerere noſtri dñe
fili Dauid. Et ſtetit Ieſus & uocauit eos,
& ait. Quid uultis ut faciam uobis? Di/
cunt illi. Domine, ut aperiātur oculi no/
ſtri. Miſertus autem eorum Ieſus, tetigit
oculos eorum. Et confeſtim uiſum rece/
perunt oculi illorum, & ſecuti ſunt eum.
Et cū apppinquaſſet Hieroſolymis, XXI
& ueniſſet Betphage ad montē oliuarum
tūc Ieſus miſit duos diſcipulos, dicēs eis.
Ite in caſtellū quod contra uos eſt, & ſta
tim inuenietis aſinam alligatam, & pul
lum cum

λον μετ' αὐτῆς. λύσαντες ἀγάγετέ μοι. καὶ
ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε, ὅτι ὁ κύριος, αὐ
τῶν χρείαν ἔχει. εὐθέως δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς.
τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥη
θὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος. εἴπατε τῇ θυ
γατρὶ σιών, ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι
πρᾶος, καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ πῶ-
λον υἱὸν ὑποζυγίου. πορευθέντες δὲ οἱ μα-
θηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς προσέταξεν αὐ-
τοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἤγαγον τὴν ὄνον, καὶ τὸν
πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμά
τια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. ὁ δὲ πλεῖ
στος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ
ὁδῷ. ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν
δένδρων, καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ. οἱ δὲ ὄχλοι
οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες, ἔκρα-
ζον λέγοντες. ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ. εὐ-
λογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου
ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. καὶ εἰσελθόντος αὐ
τοῦ εἰς ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις
λέγουσα. τίς ἐστιν οὗτος; οἱ δὲ ὄχλοι ἔλε-
γον, οὗτός ἐστιν ΙΗΣΟΥΣ ὁ προφήτης ὁ ἀπὸ
ναζαρὲθ τῆς γαλιλαίας. καὶ εἰσῆλθεν ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ. καὶ ἐξέβαλεν
πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν
τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολυβιστῶν κατέ
στρεψεν, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περι
στεράς, καὶ λέγει αὐτοῖς. γέγραπται. ὁ οἶκός μου οἶ
κος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσα
τε σπήλαιον λῃστῶν. καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ
χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. ἰδόντες
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ
ἐποίησεν, καὶ τοὺς παῖδας κράζοντας ἐν τῷ ἱε
ρῷ, καὶ λέγοντας. ὡσαννὰ τῷ υἱῷ δαβίδ, ἠγανάκ
τησαν καὶ εἶπον αὐτῷ. ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ
δὲ ΙΗΣΟΥΣ λέγει αὐτοῖς. ναί, οὐδέποτε ἀνέγνωτε
ὅτι ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων
κατηρτίσω αἶνον; καὶ καταλιπὼν αὐ-
τοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς βηθα-
νίαν

lum cum ea, soluite & adducite mihi.
Et si quis uobis aliquid dixerit, dicite.
Dominus his opus habet, & confestim
emittet eos. Hoc aũt totum factũ est,
ut adimpleretur quod dictum est per
prophetam, dicẽtem. Dicite filiæ sion,
ecce rex tuus uenit tibi mansuetus, se-
dens super asinam & pullũ filiũ subiu-
galis. Euntes aũt discipuli, fecerunt si-
cut præcepit illis Iesus. Et adduxerunt
asinã & pullum, & imposuerunt super
eos nestimenta sua, & eum desuper se-
dere fecerunt. Plurima aũt turba stra-
uerunt uestimenta sua in uia. Alij autẽ
cedebãt ramos de arboribus & sterne-
bant in uia. Turbæ aũt quæ ꝑcedebãt
& quæ sequebantur clamabant, dicen-
tes. Hos anna filio Dauid, bñdictus q
uenit in nomine dñi, hos anna in ex-
celsis. Et cum intrasset Hierosolymam,
cõmota est uniuersa ciuitas, dicẽs. Quis
est hic? Populi aũt dicebant. Hic est Ie
sus propheta a Nazareth Galilææ. Et
intrauit Iesus in templũ dei, & eijciebat
omnes uendentes & ementes in tẽplo,
& mensas nummulariorum, & cathedras
uendentiũ colũbas euertit. Et dixit eis.
Scriptũ est, domus mea, domus oratio
nis uocabitur, uos aũt fecistis illã spelun-
cam latronũ. Et accesserũt ad eum cæci
& claudi in tẽplo, & sanauit eos. Cum
aũt uidissent principes sacerdotum, &
scribæ, mirabilia quæ fecerat, & pueros
clamãtes in tẽplo, & dicẽtes. Hos anna
filio Dauid, indignati sunt, & dixerunt
ei. Audis quid isti dicunt? Iesus aũt di-
cit eis. Quid ni? Nunquam legistis, ex ore
infantiũ & lactentiũ perfecisti laudem?
Et relictis illis, exijt e ciuitate in Betha-

De eiectõe vendentiũ e templo.

Ad phariseos et principes ꝑpter pueros clamãtes.

De ficu arida.

μίαν καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ. πρωΐας δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν, ἐπείνασεν. καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτήν. καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ, εἰ μὴ φύλλα μόνον καὶ λέγει αὐτῇ. μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ, καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες. πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν. ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε, ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται. καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες, λήψεσθε. καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ ἱερόν, προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες. ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα. ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο παρ᾽ ἑαυτοῖς λέγοντες. ἐὰν εἴπωμεν ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν. διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον. πάντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὡς προφήτην. καὶ ἀποκριθέντες τῷ ΙΗΣΟΥ εἶπον. οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός. οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχε τέκνα δύο, καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν τέκνον ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνί μου. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν οὐ θέλω. ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς, ἀπῆλθεν. καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. ἐγὼ κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρός;

Ad principes sacerdotũ interrogãtes iesũ in q̃ ptãte hec faceret.

Questio de baptismate Johannis.

Ad eosdẽ parabola De homine q̃ mittit filios duos i vineam.

niam, & diuersatus est illic. Mane aũt reuertens in ciuitatẽ, esuriit. Et cũ uidisset fici arborẽ unã secus uiam, uenit ad eam, & nihil inuenit in ea, nisi folia tm̃. Et ait illi. Ne post hac ex te fructus nascatur in æternũ, & arefacta est cõtinuo ficus. Et eo uiso discipuli mirati sunt, dicentes. Quomodo cõtinuo aruit? Respondens aũt Iesus, ait eis. Amen dico uobis, si habueritis fidem, & nõ hæsitaueritis, non solum hoc de ficu facietis, uerum etiã si monti huic dixeritis, tollere & proiice te in mare, fiet. Et omnia quæcũq; petieritis in oratione credentes, accipietis. Et cum uenisset in templum, accesserunt ad eum docentẽ principes sacerdotum & seniores populi, dicentes. In qua potestate hæc facis? Et quis tibi dedit hanc potestatẽ? Respõdens autẽ Iesus, dixit eis. Interrogabo uos & ego unũ sermonẽ, quẽ si dixeritis mihi, & ego uobis dicã in qua potestate hæc facio. Baptismus Ioannis unde erat? e celo an ex hominibus? At illi cogitabãt apud se, dicẽtes. Si dixerimus e cœlo, dicet nobis. Quare ergo nõ credidistis illi? Sin aũt dixerimus ex hoibus, timemus turbã. Oẽs enim habebãt Ioannem ut ꝓphetam. Et respõdentes Iesu, dixerunt. Nescimus. Ait illis & ipse. Nec ego dico uobis in qua potestate hæc faciã. Quid aũt uobis uidetur? Homo habebat duos filios, & accedens ad primũ, dixit. Fili, uade hodie operare in uinea mea. Ille autẽ respondens, ait. Nolo. Postea uero pœnitentia motus, abiit. Accedẽs aũt ad alterũ, dixit similiter. At ille respõdẽs ait. Ego dñe. Et nõ abiit. Vter e duobus fecit uoluntatẽ patris?

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ca. 21.

πρῶτος; λέγουσιν αὐτῷ, ὁ πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ἦλθεν γὰρ πρὸς ὑμᾶς ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ, οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ. ὑμεῖς δὲ ἰδόντες, οὐ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ. Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν, καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν. ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργούς, λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων. ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς. οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος, δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ λαβόντες αὐτὸν, ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; λέγουσιν αὐτῷ, κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς; λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται. ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτόν.

tris? Et dicunt ei. Prior. Dicit illis Iesus. Amē dico uobis, quod publicani & meretrices præcedunt uos in regnum dei. Venit enim ad uos Ioannes in uia iusticiæ, & non credidistis ei, publicani autem & meretrices crediderūt ei, uos autem cum uidissetis nō habuistis pœnitentiam postea, ut crederetis ei. Aliam parabolam audite. Homo quidam erat paterfamilias, qui plantauit uineā, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificauit turrim, & locauit eam agricolis, & peregre profectus est. Cum autem tempus fructuū appropinquasset, misit seruos suos ad agricolas, ut acciperent fructus eius. Et agricolæ appræhensis seruis eius, aliū ceciderunt, aliū occiderunt, aliū uero lapidauerūt. Iterū misit alios seruos plures prioribus, & fecerunt illis similiter. Nouissime aūt misit ad eos filiū suū, dicēs, reuerebūť filiū meū. Agricolæ aūt uidētes filiū, dixerunt intra se. Hic est hæres, uenite occidamus eū, & occupemus hæreditatē eius. Et apphensum eum, eiecerunt ex uinea, & occiderunt. Cū ergo uenerit dñs uineæ, quid faciet agricolis illis? Aiūt illi. Malos cū sint male perdet illos, & uineā suā locabit alijs agricolis, qui reddent ei fructū tpibus suis. Dicit illis Iesus. Nunq̄ legistis in scripturis? Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. A dño factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Ideo dico uobis, auferetur a uobis regnum dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Et qui ceciderit super lapidem istum, confringetur, super quē uero ceciderit, cōteret eum.

Q publicani & meretrices pcedunt ī regno dei.

Alia parabola de prefamilias q plātat vineam &c.

σαι αὐτόν. καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ, ἔγνωσαν, ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει. καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. πάλιν εἶπεν αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς, λέγων. ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅς τις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ, καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους. καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων. εἴπατε τοῖς κεκλημένοις. ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου, καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα. δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. οἱ δὲ ἀμελήσαντες, ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὃς δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ, οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. ἀκούσας δὲ βασιλεύς, ὠργίσθη. καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ. ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι. πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδούς, συνήγαγον, πάντας ὅσους εὗρον πονηρούς τε καὶ ἀγαθοὺς καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου, καὶ λέγει αὐτῷ. ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις. δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. πολλοὶ γάρ εἰσιν οἱ κλητοί, ὀλίγοι

teret eum. Et cũ audiſſent principes ſacerdotum & phariſæi parabolas eius, cognouerunt, ꝙ de ſe diceret. Et quærentes eum tenere, timuerunt turbas, quoniam ſicut prophetam eum habebant. Et reſpondens Ieſus, iterum dixit eis in parabolis, & ait.

Parabola alia ad eosdem de homine rege qui fecit nuptias filio suo.

XXII Simile factum eſt regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio ſuo, & miſit ſeruos ſuos, ut uocaret inuitatos ad nuptias, & nolebant uenire. Iterum miſit alios ſeruos, dicens. Dicite inuitatis. Ecce prandium meũ paraui, tauri mei & altilia occiſa ſunt, & omnia parata, uenite ad nuptias. Illi autẽ neglexerunt & abierunt, alius in uillam ſuam, alius uero ad negociationẽ ſuã. Reliqui uero tenuerunt ſeruos eius, & contumelijs affectos occiderunt. Rex autem cum audiſſet iratus eſt, & miſſis exercitibus ſuis, perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum ſuccendit. Tunc ait ſeruis ſuis. Nuptiæ quidem paratæ ſunt, ſed qui inuitati erant, nõ fuerunt digni. Ite ergo ad exitus uiarum, & quotcumq; inueneritis, uocate ad nuptias. Et egreſſi ſerui eius in uias, congregauerunt omnes quotquot inuenerunt, malos pariter ac bonos, & impletæ ſunt nuptiæ diſcumbentibus.

De veste nuptiali.

Ingreſſus autem rex ut uideret diſcumbentes, ubi uidit illic hominem non ueſtitum ueſte nuptiali, ait illi. Amice quomodo huc intraſti, non habens ueſtem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex miniſtris. Ligatis pedibus & manibus eius, mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus & ſtridor dentium. Multi autem ſunt uocati, pauci

Et ā. c. xx.

τοί. ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. Τότε πορευ-
θέντες οἱ φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅ-
πως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ
ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν
μετὰ τῶν ἡρωδιανῶν λέγοντες. Διδάσκα-
λε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ. καὶ τὴν ὁδὸν
τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις. καὶ οὐ
μέλει σοι περὶ οὐδενός. οὐ γὰρ βλέπεις
πρόσωπον ἀνθρώπων. εἰπὲ οὖν ἡμῖν,
τί σοι δοκεῖ. ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον καί-
σαρι, ἢ οὔ; γνοὺς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὴν πονηρί-
αν αὐτῶν, εἶπεν. τί με πειράζετε ὑποκριταί;
ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου.
οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον, καὶ λέ-
γει αὐτοῖς. τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη, καὶ ἡ ἐπιγρα-
φή; λέγουσιν αὐτῷ. καίσαρος. τότε λέ-
γει αὐτοῖς. ἀπόδοτε οὖν τὰ καίσαρος καί-
σαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ, τῷ θεῷ. καὶ ἀκού-
σαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀ-
πῆλθον. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐ-
τῷ σαδδουκαῖοι, οἱ λέγοντες, μὴ εἶναι ἀνάστασιν,
καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, διδάσκαλε
μωσῆς εἶπεν. ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων
τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀναστήσει σπέρμα
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑ-
πτὰ ἀδελφοί. καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας,
ἐτελεύτησεν. καὶ μὴ ἔχων σπέρμα, ἀφῆ-
κεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως
τῶν ἑπτά. ὕστερον δὲ πάντων, ἀπέθανεν
ἡ γυνή. ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, τίνος τῶν ἑπ-
τὰ ἔσται ἡ γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν.
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. πλα-
νᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφάς, μηδὲ τὴν
δύναμιν τοῦ θεοῦ. ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει, οὔ-
τε γαμοῦσιν οὔτε ἐκγαμίζονται. ἀλλ' ὡς ἄγ-
γελοι τοῦ θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσίν. περὶ δὲ τῆς ἀνα-
στάσεως τῶν νεκρῶν, οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν
ὑμῖν

ti, pauci uero electi. Tunc abeuntes
pharisæi consilium cœperunt, ut illa-
quearent eum in sermone. Et ad illum
mittunt discipulos suos cum Herodia-
nis, dicentes. Magister, scimus quod
uerax sis, & uiam dei in ueritate do-
ceas, & non cures quemquam. Non
enim respicis personā hominum. Dic
ergo nobis quid tibi uidetur. Licet cen
sum dari Cæsari, an non? Cognita au-
tem Iesus malicia eorum, ait. Quid me
tentatis hypocritæ? Ostendite mihi
numisma census. At illi obtulerunt ei
denarium. Et ait illis. Cuius est imago
hæc, & inscriptio? Dicunt ei. Cæsaris.
Tunc ait illis. Reddite ergo quæ sunt
Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt dei, deo.
Et his auditis, mirati sunt, & omisso eo
abierunt. In illo die accesserunt ad eum
sadducæi, qui dicunt non esse resurre-
ctionem, & interrogauerunt eum, dicē-
tes. Magister, Moses dixit, si quis mor
tuus fuerit, non habens filium, ut ducat
frater eius uxorem illius, & suscitet se-
men fratri suo. Erant autem apud nos
septem fratres, & primus uxore ducta
defunctus est, & non habens semen, re
liquit uxorem suam fratri suo. Simili-
ter secundus & tertius, usq; ad septi-
mum. Nouissime autem omnium de-
functa est & mulier. In resurrectione
ergo cuius e septem erit uxor? Omnes
enim habuerunt eam. Respondens au
tem Iesus, ait illis. Erratis, nescientes
scripturas neq; uirtutem dei. In resurre
ctione enim, neq; matrimonium con-
trahunt, neq; elocantur, sed sunt sicut
angeli dei in cœlo. De resurrectione ue
ro mortuorum nō legistis quod uobis

De tributo reddendo cæsari.

De muliere septeuira, ad Sadduceos.

Cap. 23.

ὑμῖν ἀπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος. ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ. οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς, θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, οἱ δὲ φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς σαδδουκαίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικός τις πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων. διδάσκαλε ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῷ. ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ διανοίᾳ σου. αὕτη ἐστὶν πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή. δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς, ὅλος ὁ νόμος, καὶ οἱ προφῆται κρέμανται. συνηγμένων δὲ τῶν φαρισαίων, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγων. τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ; τίνος υἱός ἐστιν; λέγουσιν αὐτῷ, τοῦ Δαβίδ. λέγει αὐτοῖς. πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι κύριον αὐτὸν καλεῖ λέγων; εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου. ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. εἰ οὖν Δαβὶδ κύριον αὐτὸν καλεῖ, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον. οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ᾽ ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκ ἔτι.

τότε ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ λέγων. ἐπὶ τῆς μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι. πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε. κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε. λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. δεσμεύουσιν γὰρ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων. τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά. πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. πλατύνουσιν

dictum est a deo, qui ait. Ego sum deus Abraham, & deus Isaac, & deus Iacob. Deus non est deus mortuorum, sed uiuentium. Et cum audissent turbæ stupuerunt de doctrina eius. Pharisæi aūt cum audissent, ꝙ silentium imposuisset sadducæis, conuenerunt in unū, & interrogauit eū unus ex eis legis doctor quispiā tentans eū & dicēs. Magister quod est mādatū magnū in lege? Ait illi Iesus. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mēte tua. Hoc est primum & magnum mandatum. Secundum aūt simile est huic. Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis, uniuersa lex & prophetæ pendēt. Congregatis autem pharisæis, interrogauit eos Iesus dicēs. Quid uobis uidetᷓ de Christo, cuius filius est? Dicunt ei. Dauid. Ait illis. Quomodo ergo Dauid in spū uocat eum dn̄m, dicēs? Dixit dn̄s dn̄o meo, sede a dextris meis, donec ponā inimicos tuos scabellum pedum tuoꝝ. Si ergo dauid uocat eum dn̄m, quomodo filius eius est? Et nemo poterat ei respōdere uerbū, neqꝫ ausus fuit quisqꝫ ex eo die eū amplius interrogare.

XXIII ¶ Tunc Iesus locutus est ad turbas, & ad discipulos suos, dicens. Super cathedrā Moisi sederunt scribæ & pharisæi. Omnia ergo quæcūqꝫ iusserint uos seruare, seruate, & facite, secundum opera uero eoꝝ nolite facere. Dicunt enim, & nō faciunt. Colligant em̄ onera grauia & difficilia portatu, & imponunt in humeros hoīm, cæterū digito suo nolunt ea mouere. Omnia uero opera sua faciūt, ut uideantᷓ ab hoibus.

Dilatam

De legisdoctore tentās Iesu, qđ ē mandatū mgnū in lege.

Phariseos iterrogat de Christo cuius filius sit.

Ad discipulos et turbas de doctrina phariseorum &c.

Ca. 23.

πλατύνουσιν δὲ τὰ φυλακτήρια ἑαυτῶν, καὶ με
γαλύνουσιν τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν.
φιλοῦσιν τε τὰς πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δεί
πνοις, καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συ
ναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγο
ραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαβ
βεὶ, ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββεί. εἷς γάρ ἐστιν ὑ
μῶν ὁ καθηγητὴς, ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. πάντες δὲ ὑμεῖς
ἀδελφοί ἐστε. καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῖν ἐ
πὶ τῆς γῆς. εἷς γάρ ἐστιν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς. μὴ δὲ κληθῆτε καθηγηταὶ, εἷς γὰρ ὑμῶν ἐ
στὶν ὁ καθηγητὴς, ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. ὁ δὲ μείζων ὑμῶν
ἔσται ὑμῶν διάκονος, ὅστις δὲ ὑψώσῃ ἑαυτὸν τα
πεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσῃ ἑαυτὸν, ὑψωθήσε
ται. οὐαὶ δὲ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑπο
κριταὶ, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν
ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε
οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. οὐ
αὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκρι
ταὶ. ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ
προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι, διὰ τοῦτο λή
ψεσθε περισσότερον κρῖμα. οὐαὶ ὑμῖν γραμμα
τεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι περιάγετε
τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, ποιῆσαι ἕνα
προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖ
τε αὐτὸν υἱὸν γεέννης, διπλότερον ὑ
μῶν. οὐαὶ ὑμῖν ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέ
γοντες, ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν
ὃς δὲ ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ ὀφεί
λει. μωροὶ καὶ τυφλοί. τίς γὰρ μείζων ἐστὶν,
ὁ χρυσὸς, ἢ ὁ ναὸς, ὁ ἁγιάζων τὸν χρυσὸν, καὶ
ὃς ἐὰν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν
ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐ
τοῦ, ὀφείλει. μωροὶ καὶ τυφλοί. τί γὰρ μεῖ
ζον. τὸ δῶρον, ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον
τὸ δῶρον; ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ
ὀμνύει ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω
αὐτοῦ. καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ, ὀμνύει
ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν.
καὶ ὁ

Dilatāt aūt phylacteria sua, & magnifi
cant fimbrias palliorū suorū. Amantq́;
primos accubitus ī cœnis, & primas ca
thedras ī synagogis, & salutatiões in fo
ro, & uocari ab hoīb⁹ rabbi, uos autē no *Nō uocari quēpiā rabbi ac magister.*
lite uocari rabbi. Vn⁹ ē eñi magister ue
ster, nēpe Christus. oēs aūt uos fratres
estis. Et patrē nolite uocare uobis sup
terrā. Vn⁹ est eñi pater uester qui in cœ
lis est. Nec uocemini magistri, un⁹ eñi
uester est magister, nēpe Christus. Qui
maior est uestrū, erit minister uester.
Qui aūt se exaltauerit, humiliabit', & q *Increpat scribas et phariseos. De Ve multis.*
se humiliauerit, exaltabitur. Væ autē
uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, qa
clauditis regnū cœlorū ante hoīes. Vos
enim non intratis, nec aduenientes sini
tis intrare. Væ uobis scribæ & pharisæi
hypocritæ, quia comeditis domos ui
duarum, dum sub ptextu orationes lō
gas oratis, propter hoc amplius accipi
etis iudicium. Væ uobis scribæ & pha *De proselyto.*
risæi hypocritæ, quia circuitis mare &
aridam ut faciatis unum proselytum,
& cum fuerit factus, facitis eum filium
gehennæ duplo magis q̃ uos. Væ uo
bis duces cæci, quia dicitis, quicunq; iu *De iuratiōe.*
rauerit per templum, nihil est, qui autē
iurauerit in auro templi debitor est.
Stulti & cæci quid enim maius est au
rum an templum quod sanctificat au
rum? Et quicunq; iurauerit in altari,
nihil est, quicunq; autem iurauerit in
dono quod est super illud, debet. Cæ
ci qd eñi maius est, donū an altare qđ
sanctificat donū? Qui ergo iurauerit
in altari, iurat in eo, & in oībus quæ su
per illud sunt. Et qui iurauerit in tēplo,
iurat in illo, & in eo qui habitat in ipso.

 Et qui

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ve decimat levia:
Ve excolat culicez:
Ve mūdant q̄d deforis ē.
Ve sint sīles sepulchris de albatis.
Ve edificāt sepl'chra ꝓphāx.
Ve eis cōminat' in ptib9.

καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ, ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον, καὶ τὸ ἄνηθον, καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν. ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι. ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. φαρισαῖε τυφλὲ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρόν. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι ὁμοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν, φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ, γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν, καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. οὕτως, καὶ ὑμεῖς, ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ, μεστοί ἐστε ὑποκρίσεως, καὶ ἀνομίας. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, καὶ λέγετε. εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα κοινωνοὶ αὐτῶν, ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας, καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ἡμῶν. ὄφεις γεννήματα ἐχιδνῶν πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ἡμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ὅπως ἔλθῃ ἐφ᾽ ὑμᾶς.
πᾶν

Et qui iurauerit ī cœlo, iurat in throno dei, & in eo, qui sedet super eum. Væ uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, qa decimatis mentham & anethum & cyminum, & reliquistis quæ grauiora sūt legis, iudicium & misericordiam & fidem. Hæc oportuit facere, & illa non omittere. Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes. Væ uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, qa mūdatis quod deforis est calicis & paropsidis, intus autem plena sunt rapina & immundicia. Pharisæe cæce munda prius quod intus est calicis & paropsidis, ut fiat & id quod deforis est mūdum. Væ uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia similes estis sepulchris dealbatis, q̄ foris quidē parēt hominibus speciosa, intus uero plena sunt ossibus mortuorum & omni spurcitia. Sic & uos a foris quidem paretis hominibus iusti, intus autem pleni estis hypocrisi & iniquitate. Væ uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia ædificatis sepulchra prophetarum, & ornatis monumenta iustorum, & dicitis. Si fuissemus in diebus patrum nostrorum, nō fuissemus socij eorum in sanguine prophetarum. Itaqꝫ testimonio estis uobismetipsis, quod filij sitis eorum qui prophetas occiderunt, uos quoqꝫ implete mensuram patrum uestrorum. Serpentes, progenies uiperarum quomodo effugietis iudicium gehennæ? Ideo, ecce ego mitto ad uos prophetas, & sapientes & scribas, & ex illis occidetis & crucifigetis, & ex eis flagellabitis in synagogis uestris, & psequimini de ciuitate ī ciuitatē, ut ueniat sup uos om
nis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ αἵματος ἄβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος ζαχαρίου υἱοῦ βαραχίου ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην. ἱερουσαλὴμ ἱερουσαλὴμ ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας καὶ οὐκ ἠθελήσατε; ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀπ᾽ ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος, ἐν ὀνόματι κυρίου. καὶ ἐξελθὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ. καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. οὐ βλέπετε πάντα ταῦτα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ μὴ καταλυθήσεται.

Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ᾽ ἰδίαν λέγοντες. εἰπὲ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας, καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν αὐτοῖς. βλέπετε, μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες, ἐγώ εἰμι ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, ὁρᾶτε μὴ θροεῖσθε. δεῖ γὰρ τὰ πάντα γενέσθαι ἀλλ᾽ οὔπω ἐστὶν τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται, λιμοί, καὶ λοιμοί, καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους. πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι

ὑπὸ πάντων

nis sanguis iustus, qui effusus est super terram, a sanguine Abel iusti, usq; ad sanguinem Zachariæ filij Barachiæ, quem occidistis inter templum & altare. Amen dico uobis, uenient hæc omnia super generationem istam. Hierusalem hierusalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quotiens uolui congregare filios tuos, quemadmodum gallina cõgregat pullos suos sub alas, & noluisti? Ecce relinquitur uobis domus uestra deserta. Dico enim uobis, non me uidebitis post hac, donec dicatis. Benedictus qui uenit in nomine domini.

De cõminatõe euersionis Hierusal.

XXIIII

De Structura templi: ad discipulos.

¶ Et egressus Iesus discedebat a templo. Et accesserunt discipuli eius, ut ostenderent ei ædificationes templi. Ipse autem respondens, dixit illis. Nõne uidetis hæc oĩa? Amen dico uobis, non relinquetur hic lapis super lapidẽ, qui non destruatur. Sedente autem eo super montẽ olíueti, accesserunt ad eum discipuli secreto, dicentes. Dic nobis, quando hæc erunt, & quod signũ aduentus tui, & consummationis sæculi? Et respondens Iesus, dixit eis. Videte, ne quis uos seducat. Multi enim uenient in nomine meo, dicentes. Ego sum Christus, & multos seducent. Audituri autẽ estis bella & rumores bellorũ, uidete ne turbemini. Oportet enim hæc fieri, sed nondum est finis. Consurget enim gens contra gentem, & regnum contra regnum, & erunt pestilentiæ, & fames, & terremotus per loca. Hæc autem omnia initia sunt dolorum. Tunc tradent uos in tribulationem, & occident uos, & eritis odio

De Signis nouissimis. Sermo ad discipulos in mõte oliueti: q cõtinuat usq; ad cap. 26.

omnibus

ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου
καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοί, καὶ
ἀλλήλους παραδώσουσιν, καὶ μισήσουσιν
ἀλλήλους. καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερ
θήσονται, καὶ πλανήσουσι πολλούς, καὶ
διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν, ψυγήσε
ται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
τέλος, οὗτος σωθήσεται. καὶ κηρυχθήσεται τοῦ
το τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκου
μένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, καὶ
τότε ἥξει τὸ τέλος. ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέ
λυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν διὰ δανιὴλ τοῦ
προφήτου ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων
νοείτω. τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν
ἐπὶ τὰ ὄρη, ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβαινέτω
ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ
ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. οὐαὶ
δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, καὶ ταῖς θηλαζού
σαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. προσεύχε
σθε δὲ, ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶ
νος, μηδὲ ἐν σαββάτῳ. ἔσται γὰρ τότε θλί
ψις μεγάλη, οἵα οὐ γέγονεν ἀπ᾽ ἀρχῆς κόσ
μου ἕως τοῦ νῦν, οὐδ᾽ οὐ μὴ γένηται. καὶ εἰ
De diebus abbreuiatis.
μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν
ἐσώθη πᾶσα σάρξ, διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς,
κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. τότε ἐάν
τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδοὺ ὧδε ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, ἢ ὧδε,
De pseudochristis.
μὴ πιστεύσητε. ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχρι
στοι, καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν ση
μεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι
εἰ δυνατὸν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ἰδοὺ προεί
ρηκα ὑμῖν. ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν, ἰδοὺ ἐν τῇ
ἐρήμῳ ἐστὶν, μὴ ἐξέλθητε, ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμεί
De ultimo aduentu christi.
οις, μὴ πιστεύσητε. ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξ
έρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως
δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ
ἀνθρώπου. ὅπου γὰρ ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συ
ναχθήσονται οἱ ἀετοί. εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλί
ψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται
καὶ ἡ σελήνη

omnibus gentibus, ꝓpter nomen meũ.
Et tunc ſcãdalizabuntur multi, & alius
alium inuicẽ tradent, & odio habebũt
inuicẽ. Et multi pſeudo ꝓphetæ ſurgẽt
& ſeducent multos, & quoniã abunda-
bit iniquitas, refrigeſcet charitas multo
rum. Qui aũt perſeuerauerit uſq; in fi-
nem, hic ſaluus erit. Et p̃dicabitur hoc
euangelium regni in uniuerſo orbe in
teſtimonium omnibus gẽtibus, & tunc
ueniet conſummatio. Cum ergo uide-
ritis abominationem deſolatiõis, quæ
dicta eſt a Daniele propheta ſtantem
in loco ſancto, qui legit, intelligat. Tũc
qui in iudæa ſunt, fugiant ad montes,
& qui in tecto, non deſcendat tollere
aliquid de domo ſua, & qui in agro, nõ
reuertatur tollere tunicam ſuã. Væ aũt
pregnantibus & nutriẽtibus in illis die
bus. Orate autem, ut non fiat fuga ue-
ſtra hyeme uel ſabbato. Erit eñ tunc tri
bulatio magna, qualis nõ fuit ab initio
mundi uſq; modo, neq; fiet. Et niſi bre
uiati fuiſſent dies illi, nõ fieret ſalua om
nis caro, ſed ꝓpter electos breuiabun-
tur dies illi. Tunc ſi quis uobis dixerit,
ecce hic Chriſtus aut illic, nolite crede-
re. Surgẽt enim pſeudochriſti & pſeu
do prophetæ, & dabunt ſigna magna
& prodigia, ita ut in errorẽ inducantur
ſi fieri poteſt, etiã electi. Ecce p̃dixi uo-
bis. Si ergo dixerint uobis, ecce in deſer
to eſt, nolite exire, ecce in penetralibus
nolite credere. Sicut enim fulgur exit
ab oriente, & apparet uſq; in occiden
tem, ita erit aduentus filij hominis.
Vbicunq; enim fuerit cadauer, illic cõ-
gregabũtur & aquilæ. Statim aũt poſt
tribulationẽ dierũ illoꝝ ſol obſcurabit
& luna

καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέ-
ρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ δυνάμεις τῶν
οὐρανῶν σαλευθήσονται, καὶ τότε φανήσε-
ται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ, καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς
γῆς, καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐ-
πὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως
καὶ δόξης πολλῆς. καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους
αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος φωνῆς μεγάλης, καὶ
ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν
τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄ-
κρων αὐτῶν. ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν πα-
ραβολήν. ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται
ἁπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα ἐκφυῇ, γινώσκετε ὅ-
τι ἐγγὺς τὸ θέρος. οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδη-
τε πάντα ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν
ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ
γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. ὁ
οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι
μου οὐ μὴ παρέλθωσιν. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐ-
κείνης καὶ τῆς ὥρας, οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι
τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου μόνος. ὥσπερ
δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἡ πα-
ρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ὥσπερ γὰρ
ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατα-
κλυσμοῦ τρώγοντες, καὶ πίνοντες, γα-
μοῦντες, καὶ ἐκγαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡ-
μέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν.
καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσ-
μὸς, καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται καὶ
ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. τότε δύο
ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβά-
νεται, καὶ εἷς ἀφίεται. δύο ἀλήθουσαι ἐν
τῷ μύλωνι, μία παραλαμβάνεται, καὶ μία
ἀφίεται. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ὥ-
ρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι
εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέ-
πτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν, καὶ οὐκ ἂν εἴασεν δι-
ορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς
γίνεσθε

& luna non dabit lumen suum, & stel-
læ cadent de cœlo, & uirtutes cœlorum cō-
mouebuntur, & tunc apparebit signū
filij hominis in cœlo, & tunc plangent
omnes tribus terræ, & uidebunt filium
hominis uenientem in nubibus cœli cū
uirtute & gloria multa. Et mittet ange-
los suos cum tubæ uoce magna, & con-
gregabunt electos eius a quattuor uē-
tis a summis cœlorum, usque ad termi-
nos eorum. Ab arbore autem fici disci-
te parabolam, cum iam ramus eius te-
ner fuerit, & folia fuerint enata, scitis
quod prope sit æstas. Ita & uos cū ui-
deritis hæc omnia, scitote quod prope
sit in foribus. Amen dico uobis, non
præteribit ætas hæc, donec omnia ista
fiant. Cœlum & terra transibunt, uer-
ba autem mea non præteribunt. Cæ- *De die et hora iudicij neminem posse scire.*
terum de die illo & hora nemo scit, ne
angeli, quidem cœlorum, nisi pater
meus solus. Sed sicut erant dies Noe,
ita erit & aduentus filij hominis. Si-
cut enim erant in diebus ante diluuiū
edentes & bibentes, contrahentes ma-
trimonium, & nuptum dantes usque ad
eum diem, quo intrauit Noe in arcam
& non cognouerunt, donec uenisset
diluuium, & sustulisset omneis, ita
erit & aduentus filij hominis. Tunc
duo erunt in agro, unus assumitur,
& unus relinquitur. Duæ molentes
in mola, una assumitur, & una re-
linquitur. Vigilate ergo, quia nesci- *Ut vigilent et orent.*
tis qua hora dominus uester uenturus
sit. Illud autem scitote, quoniam si
scisset paterfamilias qua hora fur uen-
turus fuisset, uigilasset utique, & non si-
uisset perfodi domū suam. Ideo & uos
estote

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Cap. 25.

γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κύριός μου ἐλθεῖν, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους, ἐσθίειν δὲ καὶ πίνειν μετὰ τῶν μεθυόντων, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Parabola de x. v[ir]ginib[us].

τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου, πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν μωραὶ, καὶ αἱ πέντε φρόνιμοι. αἵτινες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ᾽ ἑαυτῶν ἔλαιον, αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν, μετὰ τῶν λαμπάδων. χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου, ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον, δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται, ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι, μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν. πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἕτοιμοι, εἰσῆλθον μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι, κύριε κύριε ἄνοιξον ἡμῖν, ὁ δὲ

estote parati, quia qua hora non puta/
tis, ea filius hominis uēturus est. Quis-
nam est fidelis seruus & prudens, quē
præfecit dominus famulitio suo, ut
det illis cibum in tempore? Beatus
seruus ille, quem cū uenerit dominus
eius inuenerit sic facientem. Amen di-
co uobis, quoniam super omnia bona
sua constituet eum. Quod si dixerit, ser-
uus ille malus in corde suo, cunctatur
dominus meus uenire, & cœperit per/
cutere cōseruos, imo mādücare & bibe/
re cū ebriis, ueniet dn̄s serui illius in die
quo nō expectat, & hora qua ignorat,
& dissecabit eū, partēq; ei[us] ponet cū hy
pocritis, illic erit plorat[us] & stridor dētiū
Tunc simile fiet regnū cœlo[rum] decē XXV
uirginibus, q̄ sumptis lāpadibus suis,
exierunt in occursum sponso. Quinq;
autem ex eis erant fatuæ, & quinq; pru
dentes, quæ erāt fatuæ acceptis lampa/
dibus nō sumpserunt oleū secum. Pru-
dentes uero acceperunt oleum in uasis
suis cum lampadibus. Moram autem
faciente sponso, dormitauerūt omnes,
& dormierūt. Media autem nocte cla/
mor factus est, ecce sponsus uenit, exi/
ite obuiam ei. Tūc surrexerunt omnes
uirgines illæ, & apparauerunt lāpades
suas. Fatuæ autē sapientibus dixerunt.
Date nobis de oleo uestro, quia lāpa-
des nostræ extinguunt. Respōderunt
aūt prudētes, dicētes. Ne q̄n nō suffici/
at nobis & uobis, sed ite potius ad eos
quēdūt, & emite uobis. Porro dū irent
emptum, uenit sponsus, & quæ paratæ
erant intrauerunt cum eo ad nuptias,
& clausa est ianua. Postea uero ueniūt
& reliq̄ uirgines, dicētes. Dn̄e dn̄e aperi
nobis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. Ἀμὴν λέγω ὑ-
μῖν. οὐκ οἶδα ὑμᾶς, γρηγορεῖτε οὖν,
οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν,
ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. Ὥσπερ γὰρ
ἄνθρωπός τις ἀποδημῶν, ἐκάλεσεν τοὺς ἰδί-
ους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς, τὰ ὑπάρ-
χοντα αὐτοῦ, καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαν-
τα, ᾧ δὲ, δύο, ᾧ δὲ, ἓν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν
δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. πορευθεὶς
δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, εἰργάσατο ἐν
αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν, ἄλλα πέντε τάλαντα.
ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρδησεν καὶ αὐτὸς, ἄλ-
λα δύο. ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν, ἀπελθὼν ὤρυξεν ἐν
τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου
αὐτοῦ. μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύρι-
ος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει μετ᾽ αὐ-
τῶν λόγον. καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαν-
τα λαβὼν, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαν-
τα λέγων. κύριε πέντε τάλαντά μοι παρέ-
δωκας, ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐν
αὐτοῖς. ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ. εὖ δοῦλε
ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς. ἐπὶ
πολλῶν σε καταστήσω, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν
τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τά-
λαντα λαβὼν, εἶπεν, κύριε, δύο τάλαντά μοι
παρέδωκας, ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα, ἐκέρ-
δησα ἐπ᾽ αὐτοῖς. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ. εὖ
δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς,
ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἴσελθε εἰς τὴν χα-
ρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τά-
λαντον λαβὼν, εἶπεν. κύριε, ἔγνων σε, ὅτι
αὐστηρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπει-
ρας καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας. καὶ φο-
βηθεὶς, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ
γῇ, ἴδε ἔχεις τὸ σόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐ-
τοῦ εἶπεν αὐτῷ. πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ᾔδεις
ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν
οὐ διεσκόρπισα, ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύ-
ριόν μου τοῖς τραπεζίταις. καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐ-
κομισάμην

nobis. At ille respondens ait, Amen di
co uobis, nescio uos, uigilate itaq; quia
nescitis diem neq; horam, in qua filius
hominis ueniet, Sicut enim homo qui-
dam peregre proficiscens, uocauit ser-
uos suos, & tradidit illis bona sua. Et
huic quidem dedit quinq; talenta, alij
aũt duo, alij uero unũ, unicuiq; secũdũ
propriã facultatẽ, & profectus est sta-
tim. Abijt autem qui quinq; talenta ac
ceperat, & operatus est in eis, & cõfecit
alia quinq;. Similiter & qui duo accepe
rat, lucratus est & ipse alia duo. Qui au
tem unũ acceperat, abiens fodit in ter-
ram, & abscondit pecuniã dñi sui. Post
multũ uero tpis uenit dñs seruorũ illorũ
& ponit rationẽ cũ eis. Et accedens qui
quinq; talenta acceperat, obtulit alia
quinq; talenta dicẽs. Dñe, quinq; talen
ta tradidisti mihi, ecce alia quinq; lucra
tus sum in eis. Ait illi dñs eius. Euge ser
ue bone & fidelis, sup pauca fuisti fide
lis. sup multa te constituã, intra in gau-
diũ dñi tui. Accedens aũt & q duo talẽ
ta acceperat, ait. Dñe, duo talẽta tradi
disti mihi, ecce alia duo lucratus sũ in eis.
Ait illi dñs eius. Euge serue bone & fide
lis, sup pauca fuisti fidelis, sup multa te
constituã, intra in gaudiũ dñi tui. Acce
dens aũt & q unũ talẽtũ acceperat, ait.
Dñe, nouerã te quod homo durus sis,
metẽs ubi nõ seminasti, & cõgregãs in-
de ubi nõ sparsisti, & territus abij & ab
scondi talentũ tuũ in terra. Ecce habes
qđ tuũ est. Respõdẽs aũt dñs eius, dixit
ei. Serue male & piger, sciebas qđ metã
ubi nõ seminaui. & congregẽ illinc ubi
non sparsi. Oportuit ergo te cõmittere
pecuniã meã mẽsariis, & ueniẽs ego re-
cepissem

De talentis i[n] seruos partitis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Cap. 25.

κομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων. ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν. ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με. ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με. γυμνὸς, καὶ περιεβάλετέ με, ἠσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με. ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρός με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι, λέγοντες. κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δέ σε εἴδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρός σε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν. ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων. πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπείνασα γὰρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με. ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με. γυμνὸς, καὶ οὐ περιεβάλετέ με. ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοὶ λέγον-

τες κυ-

De modo iudicii.

Quo separabit oues ab hedis etc.

cepissẽ utiq; qd' meũ est cũ usura. Tollite itaq; ab eo talẽtũ, & date ei q habet decẽ talẽta. Omni eñ habenti dabit', & abundabit. Qui uero nõ habet, etiã id qd' habet auferet' ab eo. Et inutilem seruũ eijcite in tenebras exteriores, illic erit fletus & stridor dentium. Cum autem uenerit filius hoĩs in gloria sua & omnes sancti angeli cũ eo, tunc sedebit super sedem gloriæ suæ, & cõgregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicẽ, sicut pastor segregat oues ab hædis, & statuet oues quidẽ a dextris suis, hædos aũt a sinistris. Tũc dicet rex his q a dextris eius erũt. Venite benedicti patris mei, possidete paratũ uobis regnũ a cõstitutione mũdi. Esuriui eñ, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & dedistis mihi bibere. Hospes erã, & collegistis me. Nudꝰ, & operuistis me. Infirmus, & uisitastis me. In carcere erã, & uenistis ad me. Tũc rñdebũt ei iusti dicẽtes. Dñe, qñ te uidimus esurientẽ, & pauimꝰ, aut sitiẽtẽ, & dedimus tibi potũ? Qñ aũt te uidimus hospitẽ, & collegimus te, aut nudũ, & cooperuimus te, aut qñ te uidimꝰ infirmũ, aut in carcere, & uenimus ad te? Et respondẽs rex, dicet illis. Amen dico uobis, quatinus fecistis uni de his fratribꝰ meis minimis, mihi fecistis. Tunc dicet & his qui a sinistris erunt. Discedite a me maledicti in ignẽ æternũ, q paratꝰ est diabolo & angelis eius. Esuriui eñ & nõ dedistis mihi mãducare. Sitiui, & non dedistis mihi potũ. Hospes erã, & nõ collegistis me. Nudꝰ, & nõ opuistis me. Infirmꝰ & in carcere erã, & nõ uisitastis me. Tũc respõdebũt ei & ipsi dicẽ-

tes.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Cap. 26.

τες. κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα ἢ δι-
ψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνόν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυ/
λακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; τότε ἀποκρι/
θήσεται αὐτοῖς λέγων. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ'
ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχί
στων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἀπελεύσονται
οὗτοι, εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς
ζωὴν αἰώνιον. καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ΙΗ
ΣΟΥΣ πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡ-
μέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ
που παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι. τότε συν
ήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ
οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρ
χιερέως, τοῦ λεγομένου καϊάφα. καὶ συνεβου
λεύσαντο, ἵνα τὸν ΙΗΣΟΥΝ κρατήσωσιν δό-
λῳ, καὶ ἀποκτείνωσιν. ἔλεγον δέ. μὴ ἐν τῇ ἑορ
τῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ. τοῦ
δὲ ΙΗΣΟΥ γενομένου ἐν βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ σί
μωνος τοῦ λεπροῦ, προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀ-
λάβαστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμου, καὶ κα/
τέχεεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀνακειμένου.
ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠγανάκτησαν λέ
γοντες. εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; ἠδύνατο γὰρ
τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι πολλοῦ, καὶ δοθῆναι
πτωχοῖς. γνοὺς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν αὐτοῖς.
τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν
εἰργάσατο εἰς ἐμέ. πάντοτε γὰρ, τοὺς πτωχοὺς
ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.
βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώμα
τός μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι ἐποίησεν.
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγ
γέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσε-
ται, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐ-
τῆς. τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα ὁ λεγό-
μενος ἰούδας ὁ ἰσκαριώτης πρὸς τοὺς ἀρχι-
ερεῖς, εἶπεν. τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑ/
μῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριά/
κοντα ἀργύρια, καὶ ἀπὸ τότε, ἐζήτει εὐκαιρίαν
ἵνα αὐτὸν

tes. Dñe, quando te uidimus esurientẽ,
aut sitiẽtẽ, aut hospitẽ, aut nudũ, aut in/
firmum, aut in carcere, & nõ ministraui
mus tibi? Tunc respondebit illis, dicẽs.
Amen dico uobis, quatinus nõ fecistis
uni de minoribus his, nec mihi fecistis.
Et ibunt hi in suppliciũ æternum, iusti
autẽ in uitã æternã. Et factũ est cũ cõ XXVI
summasset Iesus sermones hos oẽs, di/
xit discipulis suis. Scitis qđ post biduũ
pascha fit, & filius hoĩs traditur ut cru/
cifigatur. Tũc cõgregati sunt principes De consilio iudeorum ante pascha.
sacerdotũ & scribæ & seniores populi ĩ
atriũ principis sacerdotũ, qui dicebatur
Caipha, & consiliũ fecerunt, ut Iesum
dolo tenerent, & occiderent. Dicebant
aũt. Nõ in die festo, ne tumultus fiat
in populo. Cum aũt Iesus esset in Be/ De alabastro effuso super caput iesu recumbentis.
thania in domo Simonis leprosi, acces/
sit ad eum mulier habens alabastrnm
unguẽti preciosi, & effudit super caput
ipsius recumbentis. Videntes aũt disci
puli, indignati sunt, dicẽtes. Ad quid p/
ditio hæc? Potuit eñ istud unguẽtum
uenundari magno, & dari pauperibus.
Eo aũt cognito Iesus ait illis. Quid mo
lesti estis mulieri? Opus eñ bonũ ope
rata est erga me. Nã semp pauperes ha
betis uobiscum, me aũt nõ semper ha/
betis. Mittens eñ hæc unguẽtum hoc
in corpus meũ, ad sepeliendũ me fecit.
Amen dico uobis, ubicũq; pdicatũ fue
rit hoc euangeliũ in toto mundo, dicet
& qđ hoc hæc fecit ĩ memoriã ipsi⁹. Tũc Ut inde Iudas querebat Iesum tradere.
abijt un⁹ de duodecim, q dicebat Iudas
iscariotes ad pricipes sacerdotũ, & ait il
lis. Quid uultis mihi dare, & ego uobis
eũ tradã? At illi cõstituerũt ei triginta
argẽteos. Et exinde q̃rebat optunitatẽ

 ut eum

Cena dñi pma die azymoru.

Cenãs de Iuda traditore suo loquitur.

De Sacramento eucharistie.

Exeũtes ĩ montẽ oliueti loquitur Jesus ad discipulos.

ἵνα αὐτὸν παραδῷ. τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων
προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ ΙΗΣΟΥ λέγοντες
αὐτῷ. ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ
πάσχα; ὁ δὲ εἶπεν. ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν
πρὸς τὸν δεῖνα, καὶ εἴπατε αὐτῷ. ὁ διδάσκα-
λος λέγει. ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστιν, πρός σε
ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου, καὶ ἐποί-
ησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ ΙΗ
ΣΟΥΣ καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. ὀψίας δὲ γε
νομένης, ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ ἐσθι-
όντων αὐτῶν, εἶπεν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, καὶ λυπούμενοι
σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐ-
τῶν. μή τι ἐγώ εἰμι κύριε; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς,
εἶπεν. ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ
τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει. ὁ μὲν υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐ
τοῦ. οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου παραδίδοται, καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ
ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ἀποκριθεὶς δὲ
ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπεν. μή τι ἐγώ
εἰμι ῥαββεί; λέγει αὐτῷ, σὺ εἶπας, ἐσθιόντων
δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὸν ἄρτον καὶ εὐ-
χαριστήσας, ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθη
ταῖς, καὶ εἶπεν. λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστιν τὸ
σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ εὐχα-
ριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων. πίετε ἐξ αὐτοῦ
πάντες. τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τὸ τῆς και
νῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον
εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ
πίω ἀπάρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς
ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ὅταν αὐ-
τὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ πατρός μου. καὶ ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς
τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. τότε λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ. πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν
ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. γέγραπται γάρ. πατά
ξω τὸν ποιμένα. καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρό
βατα τῆς ποίμνης. μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με,
προάξω

ut eũ traderet. Prima aũt die azymorum
accesserunt discipuli ad Iesum, dicẽtes
ei. Vbi uis paremus tibi comedere pa-
scha? At ille dixit. Ite in ciuitatem ad
quendã, & dicite ei. Magister dicit. Tẽ-
pus meũ, ppe est, apud te facio pascha
cum discipulis meis. Et fecerũt discipu-
li sicut cõstituit illis Iesus, & parauerũt
pascha. Vespere autem facto discum-
bebat cum duodecim, & edentibus il-
lis, dixit. Amen dico uobis, quod unus
uestrum me traditurus est. Et cõtrista-
ti ualde, cœperũt singuli illorum dicere ei.
Nunquid ego sum domine? At ipse re
spondens, ait. Qui intinxit mecum ma
num in catino, hic me tradet. Filius qui
dem hominis uadit sicut scriptũ est de
illo. Væ autem homini illi per quem fi
lius hominis traditur. Bonũ erat ei, si
natus non fuisset homo ille. Respon-
dens autem Iudas qui tradidit eum, di
xit. Nunquid ego sum rabbi? Ait illi.
Tu dixisti. Vescentibus aũt eis, accepit
Iesus panẽ & cũ egisset gratias, fregit
deditq; discipulis suis, & ait. Accipite
comedite, hoc est corpus meum. Et ac-
cepto calice, gratijs actis, dedit illis, di-
cens. Bibite ex hoc omnes. Hic est enim
sanguis meus qui est noui testamenti,
qui pro multis effũditur in remissionẽ
peccatorum. Dico aũt uobis, non bibam
posthac ex hoc genimine uitis usq; in
diem illum cum illud bibã uobiscũ no
uum in regno patris mei. Et hymno di
cto, exierunt in montem oliueti. Tunc
dicit illis Iesus. Omnes uos scandalum
patiemini in me in ista nocte. Scriptũ
est enim. Percutiã pastorẽ & dispergen
tur oues gregis. Postq̃ aũt resurrexero
præcedam

Ca. 26.

προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
πέτρος εἶπεν αὐτῷ. εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσον
ται ἐν σοί, ἐγὼ δὲ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. ἔ/
φη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ
τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ
με. λέγει αὐτῷ ὁ πέτρος. κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀπο
θανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ
μαθηταὶ εἶπον. τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς
χωρίον λεγόμενον γεθσημανῆ, καὶ λέγει τοῖς μα
θηταῖς. καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν προσεύξω
μαι ἐκεῖ. καὶ παραλαβὼν τὸν πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς
ζεβεδαίου, ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. τότε λέγει
αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως
θανάτου, μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. καὶ
προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐ/
τοῦ προσευχόμενος, καὶ λέγων. πάτερ μου, εἰ δυ/
νατόν ἐστιν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦ/
το, πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. καὶ ἔρ/
χεται πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς κα
θεύδοντας, καὶ λέγει τῷ πέτρῳ. οὕτως οὐκ ἰσ/
χύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγο
ρεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πει/
ρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα, πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀ-
σθενής. πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν, προσηύξα
το λέγων. πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτή
ριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενη-
θήτω τὸ θέλημά σου. καὶ ἐλθὼν, εὑρίσκει αὐτοὺς
πάλιν καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλ
μοὶ βεβαρημένοι. καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς, ἀπελθὼν πά
λιν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών.
τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ λέγει αὐ
τοῖς. καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε, ἰδοὺ
γὰρ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρα/
δίδοται, εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε, ἄγω
μεν, ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με. καὶ ἔτι αὐ/
τοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθεν,
καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ
ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ
λαοῦ. ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ση-
μεῖον λέ/

præcedam uos in Galilæā. Respondēs
aūt Petrus, ait illi. Et si oēs scandalizati
fuerint in te, ego tñ nūq̄ scādalizabor. — *Ad Petrū, q ter eēt dnm negaturꝰ.*
Ait illi Iesus. Amen dico tibi, qa in hac
nocte anteq̄ gallus cātet, ter me nega/
bis. Ait illi Petrꝰ. Etiā si oportuerit me
mori tecum, nō te negabo. Similiter &
oēs discipuli dixerūt. Tunc uenit Iesus
cū illis in uillā q̄ dicitur Gethsemane &
dixit discipulis. Sedete hic donec uadā — *De orōe dn̄i in horto ad patrē, trina.*
& orē illic. Et assūpto Petro & duobus
filijs Zebedæi, cœpit cōtristari & mœ/
stus esse. Tunc ait illis Iesus, supra mo-
dum tristis est aīa mea usq; ad mortē,
manete hic & uigilate mecū. Et ꝓgres/
sus pusillū, ꝓcidit in faciē suā orās & di-
cens. Pater mi, si possibile est transeat a
me calix iste. Verūtamen nō sicut ego
uolo, sed sicut tu. Et uenit ad discipulos — *Ad discipulos, q̄s uigilare exhortatur.*
suos, & reperit eos dormientes, & dicit
Petro. Sic nō potuistis una hora uigila
re mecū? Vigilate & orate ut ne itretis
in tentationē. Spūs quidē ꝓmptus est,
at caro infirma. Iterū secundo abijt &
orauit, dicēs. Pater mi, si nō potest hic
calix trāsire nisi bibā illū, fiat uoluntas
tua. Et uenit iterū, & inuenit eos dormi
entes. Erāt eñ oculi eoꝝ grauati. Et reli
ctis illis, iteꝝ abijt & orauit tertio eūdē
sermonē dicēs. Tūc uenit ad discipulos
suos & dixit illis. Dormite iā & requisci
te, ecce appropinquauit hora, & filius
hoīs tradit in manꝰ peccatoꝝ. Surgite
eamꝰ, ecce apropinquauit q me tradit.
Adhuc eo loquēte, ecce Iudas unus de — *De Captiōe Jesu.*
duodecim uenit, & cū eo turba multa
cum gladijs & fustibus, missi a principi
bus sacerdotum & senioribus populi.
Qui autem tradebat eum, dedit illis si

 gnum

μεῖον λέγων, ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν, κρατή-
σατε αὐτόν. καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ ΙΗΣΟΥ
εἶπεν. χαῖρε ῥαββεί. καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῷ. ἑταῖρε ἐφ᾽ ὃ πάρει; τό-
τε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν
ΙΗΣΟΥΝ καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν
μετὰ ΙΗΣΟΥ, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἀπέσπασεν
τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ
ἀρχιερέως, ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. τότε λέγει
αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν
εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. πάντες γὰρ οἱ λαμβάνοντες μάχαι-
ραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται. ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ
δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ
παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγ-
γέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕ-
τως δεῖ γενέσθαι. ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ τοῖς ὄχλοις, ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε με-
τὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με, καθ᾽ ἡ-
μέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμην, διδάσκων ἐν
τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. τοῦτο δὲ ὅλον γέ-
γονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφη-
τῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες, ἀφέντες αὐτὸν ἔ-
φυγον. οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν ΙΗΣΟΥΝ, ἀπήγα-
γον πρὸς καιάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμ-
ματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. ὁ δὲ πέ-
τρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν, ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ
ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω, ἐκάθητο μετὰ τῶν
ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρε-
σβύτεροι, καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδο-
μαρτυρίαν κατὰ τοῦ ΙΗΣΟΥ ὅπως αὐτὸν θανατώσου-
σιν, καὶ οὐχ εὗρον, καὶ πολλῶν ψευδομαρτύ-
ρων προσελθόντων, οὐχ εὗρον. ὕστερον δὲ προ-
σελθόντες δύο ψευδομάρτυρες, εἶπον. οὗτος ἔ-
φη. δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ
τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν. καὶ ἀναστὰς ὁ
ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ. οὐδὲν ἀποκρίνῃ; τί οὗτοι
σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἐσιώπα καὶ
ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ. ἐξορκίζω
σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ
ΧΡΙΣΤΟΣ

Petrus abscidit auriculã seruo sacerdotis.

Iesus ad turbas.

Ducitur ad domũ Caiphe.

Vt principes quærebãt falsũ testimoniũ.

Adiuratur ut dicat chrũs.

gnũ dicẽs. Quẽcũq; osculatꝰ fuero, ipse
est, tenete eũ. Et cõfestim accedẽs ad Ie
sum dixit. Aue rabbi, & osculatꝰ est eũ.
Dixitq; illi Iesus. Amice, ad quid ades?
Tũc accesserũt & manꝰ iniecerũt i Iesũ,
& tenuerũt eũ. Et ecce unꝰ ex his q erãt
cũ Iesu, extẽdẽs manũ exemit gladiũ su
um, & pcutiẽs seruũ pricipis sacerdotũ,
ãputauit auriculã eiꝰ. Tũc ait illi Iesus.
Cõuerte gladiũ tuũ i locũ suũ. Oẽs eñi
q acceperint gladiũ, gladio peribũt. An
putas qd' nõ possum nũc rogare patrẽ
meũ, & exhibebit mihi plus q̃ duode
cim legiões angeloꝝ? Quõ ergo imple
bunt' scripturæ qa sic oportet fieri. In il
la hora dixit Iesus turbis. Tanq̃ ad la
tronẽ existis cũ gladijs & fustibꝰ cõp
hẽdere me, quotidie apud uos sedebã
docẽs in tẽplo & nõ me tenuistis. Hoc
aũt totũ factũ est ut cõplerent' scriptu
ræ pphetaꝝ. Tunc discipuli oẽs relicto
eo fugerũt. At illi tenẽtes Iesũ duxerũt
ad Caiphã principẽ sacerdotũ, ubi scri-
bæ & seniores cõuenerãt. Petrus aũt se
quebat' eũ a longe usq; in atriũ princi-
pis sacerdotũ. Et igressus intro, sedebat
cũ ministris, ut uideret finẽ. Principes
autem sacerdotũ & seniores, & totũ cõ
silium quærebant falsũ testimoniũ cõ-
tra Iesũ ut morti eũ traderẽt, & nõ inue
niebãt, etiã cũ multi falsi testes accessis-
sent, nõ inueniebãt. Nouissime aũt ue-
nerũt duo falsi testes, & dixerũt. Hic di
xit. Possũ destruere tẽplum dei, & in tri
duo ædificare illud. Et surgẽs princeps
sacerdotũ, ait illi. Nihil respondes? Cur
isti aduersũ te testificant'? Iesus aũt tace
bat. Et princeps sacerdotũ ait illi. Adiu
ro te p deũ uiuũ, ut dicas nobis si tu es
Christus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
σὺ εἶπας. πλὴν λέγω ὑμῖν. ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνά
μεως, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. τό
τε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων.
ὅτι ἐβλασφήμησεν. τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρ
τύρων. ἴδου νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ.
τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες, εἶπον. ἔνοχος
θανάτου ἐστίν. τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ, καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν. οἱ δὲ, ἐρράπισαν λέ
γοντες. προφήτευσον ἡμῖν ΧΡΙΣΤΕ, τίς ἐστιν ὁ
παίσας σε; ὁ δὲ πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ.
καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα.
καὶ σὺ ἦσθα μετὰ ΙΗΣΟΥ τοῦ γαλιλαίου. ὁ δὲ, ἠρνή
σατο ἔμπροσθεν αὐτῶν πάντων λέγων. οὐκ οἶδα
ὃ λέγεις. ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶ
δεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ, καὶ οὗτος
ἦν μετὰ ΙΗΣΟΥ τοῦ ναζωραίου. καὶ πάλιν ἠρνήσα
το μεθ' ὅρκου, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον, με
τὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες, εἶπον
τῷ πέτρῳ. ἀληθῶς καί συ ἐξ αὐτῶν εἶ. καὶ γὰρ ἡ λα
λιά σου, δῆλόν σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο καταναθεμα
τίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ
εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν, καὶ ἐμνήσθη ὁ πέ
τρος τοῦ ῥήματος ΙΗΣΟΥ, εἰρηκότος αὐτῷ, ὅτι πρὶν
ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με. καὶ ἐξελ
θὼν ἔξω, ἔκλαυσεν πικρῶς. πρωΐας δὲ γενομέ
νης, συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ ΙΗΣΟΥ, ὥστε θανα
τῶσαι αὐτόν. καὶ δήσαντες αὐτόν, ἀπήγαγον καὶ παρέ
δωκαν αὐτὸν ποντίῳ πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι. τότε
ἰδὼν ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτόν, ὅτι κατεκρίθη,
μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀρ
γύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις
λέγων. ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. οἱ δὲ
εἶπον. τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει. καὶ ῥίψας τὰ ἀρ
γύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀ
πήγξατο. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια, εἶ
πον. οὐκ ἔξεσι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν ἐπεὶ
τι μὴ

Christus filiꝰ dei. Dicit illi Iesus. Tu di
xisti. Veruñ dico uobis, amodo uidebi
tis filiũ hois sedẽtẽ a dextris ꝟtutis, &
ueniẽtẽ in nubibꝰ cœli. Tũc princeps sa
cerdotũ disscidit uestimẽta sua, dicens.
Blasphemauit. Quid insuꝑ egemꝰ testi
bus? Ecce nũc audistis blasphemiã eiꝰ.
Quid uobis uidet? At illi rñdẽtes dixe
rũt. Reus ẽ mortis. Tunc expuerũt i fa Conspuit[ur] & illuditur.
ciẽ eiꝰ, & colaphis eũ cæciderũt. Alij aũt
palmas i faciẽ eiꝰ dederũt, dicẽtes. Pro
phetiza nobis christe, qs ẽ q te ꝑcussit?
Petrꝰ ꝟo sedebat foris ĩ atrio, & accessit
ad eũ una ancillula dicẽs. Et tu cũ Iesu Negatio petri
galilæo eras. At ille negauit corã oibꝰ,
dicẽs. Nescio qd dicas. Cũ aũt exisset ĩ
uestibulũ, uidit eũ alia ãcilla, & ait his q
erãt ibi. Et hic erat cũ Iesu nazareno. Et
iteꝝ negauit cũ iuramẽto, ñ noui hoiem.
Et post pusillũ accesserũt q stabãt, & di
xerunt Petro. Vere & tu ex illis es, nã &
loq̃la tua te manifestũ facit. Tũc cœpit
detestari & iurare, nõ noui hoiem. Et cõ
tinuo gallꝰ cãtauit, & recordatꝰ ẽ Petrꝰ
ꝟbi Iesu, q dixerat ei, priꝰ q̃ꝫ gallꝰ cãtet,
ter me negabis, & egressus foras, fleuit
amare. ¶ Mane aũt facto cõciliũ inierũt XX
oẽs pricipes sacerdotũ & seniores ppl̃i VII.
aduersus Iesũ, ut eũ morti traderẽt. Et Mane Iesu pilato tra dunt.
uinctũ eũ adduxerũt põtio Pilato p̃sidi
Tũc uidẽs Iudas q eũ tradidit ꝙ dãna Iudas retulit argẽteos.
tus eẽt, pnia ductꝰ, retulit triginta argẽ
teos principibꝰ sacerdotũ & senioribus
dicẽs. Peccaui, tradẽs sanguinẽ innoxiũ
At illi dixerũt. Quid ad nos? tu uidebis
Et proiectis argenteis in tẽplo recessit,
& abiens laqueo se suspẽdit. Principes
aũt sacerdotũ acceptis argẽteis, dixerũt
Non licet eos mittere in corbonã, quia
precium

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De agro figuli.

τιμὴ αἵματός ἐστιν. συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠ-
γόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως εἰς τα-
φὴν τοῖς ξένοις, διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς
αἵματος ἕως τῆς σήμερον. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥη-
θὲν, διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος.
καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια τὴν τι-
μὴν τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱ-
ῶν ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν
τοῦ κεραμέως, καθὼς συνέταξέν μοι κύριος. ὁ

Interroga[tur] Ieſus a Pilato

δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος, καὶ
ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων, σὺ εἶ ὁ
βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἔφη αὐ-
τῷ. σὺ λέγεις. καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐ-
τὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων,
οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ πιλᾶ-
τος. οὐκ ἀκούεις πόσα σου κατὰ μαρτυροῦ-
σιν; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα.
ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. κατὰ δὲ

Dimittit[ur] Barabbas lat[ro].

ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ
ὄχλῳ δέσμιον, ὃν ἤθελον. εἶχον δὲ τότε δέσ-
μιον ἐπίσημον λεγόμενον βαραββᾶν. συνη-
γμένων οὖν αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς ὁ πιλᾶτος.
τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, βαραββᾶν, ἢ ΙΗ-
ΣΟΥΝ τὸν λεγόμενον ΧΡΙΣΤΟΝ; ᾔδει γὰρ ὅτι
διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. καθημένου δὲ

Uxor pilati miſit ad eu[m].

αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν
ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα. μηδέν σοι καὶ τῷ δι-
καίῳ ἐκείνῳ, πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον, κατ'
ὄναρ δι' αὐτόν. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ πρεσβύ-
τεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους, ἵνα αἰτήσωνται τὸν
βαραββᾶν, τὸν δὲ ΙΗΣΟΥΝ ἀπολέσωσιν. ἀπο-
κριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν, εἶπεν αὐτοῖς. τίνα θέλε-
τε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν. οἱ δὲ εἶπον.
βαραββᾶν. λέγει αὐτοῖς ὁ πιλᾶτος. τί οὖν ποι-
ήσω ΙΗΣΟΥΝ τὸν λεγόμενον ΧΡΙΣΤΟΝ, λέ-
γουσιν αὐτῷ πάντες. σταυρωθήτω. ὁ δὲ ἡγε-
μὼν, ἔφη. τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ
περισσῶς ἔκραζον, λέγοντες. σταυρω-
θήτω. ἰδὼν δὲ ὁ πιλᾶτος, ὅτι οὐδὲν
ὠφελεῖ

preciũ ſanguinis eſt. Cõcilio aũt inito
emerunt ex illis agrũ figuli in ſepultu-
ram peregrinoꝝ, qua propter uocatus
eſt ager ille ager ſanguinis uſq; in ho-
diernum diem. Tũc impletũ eſt quod
dictũ eſt per Hieremiã ꝓphetã, dicen-
tem. Et acceperũt triginta argenteos p̃-
cium appciati quẽ appciauerunt a filijs
iſrael, & dederunt eos in agrũ figuli, ſi-
cut conſtituit mihi dñs. Ieſus aũt ſtetit
ante p̃ſidẽ, & interrogauit eum p̃ſes, di
cens. Tu es rex iudeoꝝ? Dicit illi Ieſus.
Tu dicis Et cũ accuſaret a principibus
ſacerdotũ & ſenioribus, nihil reſpõdit.
Tunc dicit illi Pilatus. Nõ audis q̃ mul
ta aduerſum te dicunt teſtimonia? Et
nõ reſpondit ei ad ullũ uerbũ, ita ut mi
raretur p̃ſes uehementer. Per diem aũt
ſolennẽ cõſueuerat p̃ſes turbæ dimitte
re unũ uinctũ quẽ uoluiſſent. Habebat
aũt tũc unũ uinctũ inſignẽ qui diceba
tur Barabbas. Cõgregatis ergo illis, di
xit pilatus. Quẽ uultis dimittã uobis,
Barabbã an Ieſum q dicit Chriſtus?
Sciebat eñ, q ꝓpter inuidiã tradidiſſet
eum. Sedẽte aũt illo ꝓ tribunali, miſit
ad eũ uxor eius, dicens. Nihil tibi cũ iu
ſto illo, multa eñ paſſa ſũ hodie i ſom
nis ꝓpter eũ. Principes aũt ſacerdotũ
& ſeniores perſuaſerunt turbis ut pete-
rent Barabbã, Ieſum uero perderẽt. Re
ſpondens aũt p̃ſes ait illis. Quẽ uultis
uobis e duobꝰ dimittã? At illi dixerũt,
Barabbã. Dixit illis Pilatus. Quid igit
faciam de Ieſu, qui dicitur Chriſtus?
Dicunt omnes. Crucifigatur. Ait illis
præſes.. Quid enim mali fecit? At illi
magis clamabant, dicentes. Crucifiga-
tur. Videns autem Pilatus quod nihil
proficeret

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται λα-
βὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναν-
τι τοῦ ὄχλου λέγων. ἀθῶος εἰμὶ ἀπὸ τοῦ αἵμα
τος τοῦ δικαίου τούτου, ὑμεῖς ὄψεσθε, καὶ ἀπο-
κριθεὶς, πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν. τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ'
ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. τότε ἀπέλυ-
σεν αὐτοῖς τὸν βαραββᾶν, τὸν δὲ ΙΗΣΟΥΝ φραγελ
λώσας, παρέδωκεν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ. τότε
οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες, τὸν ΙΗ
ΣΟΥΝ εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐ-
τὸν ὅλην τὴν σπεῖραν, καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν,
περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην, καὶ
πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ἐπὶ
τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπρο
σθεν αὐτοῦ, ἐνέπαιζον αὐτῷ λέγοντες. χαῖρε
ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. καὶ ἐμπτύσαν-
τες εἰς αὐτὸν, ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυ-
πτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἐνέπαι
ξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα, καὶ
ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγα
γον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. ἐξερχόμενοι δὲ
εὗρον ἄνθρωπον κυρηναῖον, ὀνόματι σίμω-
να. τοῦτον ἠγγάρευσαν, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ, καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον γολ
γοθᾶ, ὅ ἐστιν λεγόμενος κρανίου τόπος, ἔδω
καν αὐτῷ πιεῖν ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμέ
νον, καὶ γευσάμενος, οὐκ ἤθελεν πιεῖν. σταυρώ
σαντες δὲ αὐτὸν, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐ-
τοῦ βάλλοντες κλῆρον, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν
ὑπὸ τοῦ προφήτου. διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου
ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον
κλῆρον. καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ
ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, τὴν αἰτί
αν αὐτοῦ γεγραμμένην, οὗτός ἐστιν ΙΗΣΟΥΣ
ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. τότε σταυροῦνται σὺν
αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς ἐκ δεξιῶν, καὶ εἷς ἐξ εὐω-
νύμων. οἱ δὲ παραπορευόμενοι, ἐβλασφή-
μουν αὐτόν. κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν
καὶ λέγοντες

ꝓficeret,sed magis tumultus fieret, ac-
Lauit man9 suas pilat9.
cepta aqua, lauit manus corã populo,
dicens. Innocens ego sum a sanguine
huius iusti,uos uidebitis.Et respondẽs
uniuersus populus,dixit. Sanguis eius
super nos & super filios nostros. Tunc
dimisit illis Barabbã,Iesum aũt flagel-
Flagellatur.
latum tradidit eis ut crucifigeretur, tũc
milites præsidis suscipientes Iesum in
prætorio,congregauerunt ad eum uni
uersam cohortem,& cũ exuissent eum,
circũdederunt ei chlamydem coccineã.
Et plectentes coronam de spinis,impo
Coronatur spinis et illuditur.
suerunt super caput eius,& harundinẽ
in dexterã eius,& genuflexo ante eum
illudebant ei,dicẽtes. Aue rex iudeoꝝ.
Et cum expuissent in eum, acceperunt
harundinẽ,& percutiebant caput eius.
Et postq̃ illuserunt ei, exuerunt eum
chlamyde,& induerunt eum uestimen
tis suis,& abduxerunt eum ut crucifige
Ducitur ad crucifigend.
rent.Exeuntes aũt inuenerunt hominẽ
cyreneũ nomine Simonẽ. hunc anga-
riauerunt ut tolleret crucẽ eius.Et uene
runt in locũ qui dicit golgotha, quod
est caluariæ locus. Et dederunt ei acetũ
bibere cũ felle mixtum. Et cũ gustasset
noluit bibere.Postq̃ aũt crucifixerunt
Diuiserũt vestimenta eius.
eũ, diuiserunt uestimenta eius,sortem
mittentes, ut impleret quod dictũ est
per prophetam. Diuiserunt sibi uesti-
menta mea, & super uestem meam mi
serunt sortem. Et sedentes seruabant
eũ ibi, & imposuerũt super caput eius
causam ipsius scriptam. Hic est Iesus
rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt cũ
eo duo latrones unus a dextris, & un9
a sinistris. Prætereuntes autem blas-
Blasphemabãt eũ pendentem in cruce.
phemabãt eum, mouentes capita sua,
& dicentes

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Cap. 27.

καὶ λέγοντες. ὁ καταλύων τὸν ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν
ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν. εἰ υἱὸς
εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως
καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμ
ματέων, καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον, ἄλ-
λους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι.
εἰ βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐστι, καταβάτω νῦν ἀπὸ
τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν αὐτῷ. πέποι-
θεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω νῦν αὐτὸν εἰ θέλει αὐ
τόν. εἶπε γὰρ, ὅτι θεοῦ εἰμὶ υἱός. τὸ δ' αὐτὸ καὶ
οἱ λῃσταὶ οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδιζον

Vt tenebrę factę sũt.

αὐτόν. Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ

Vt clamauit Iesꝰ ĩ cruce.

πᾶσαν τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐννάτης. περὶ δὲ τὴν
ἐννάτην ὥραν, ἀνεβόησεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ φωνῇ μεγά
λῃ λέγων. ηλεὶ ηλεὶ λαμᾶ σαβαχθανί. τοῦτ'
ἔστιν θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;
τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστώτων ἀκούσαντες ἔλεγον,

Datˢ ei bibẽ.

ὅτι ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. καὶ εὐθέως δραμὼν
εἷς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον, πλήσας τε
ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτόν.
οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον, ἄφες, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται ἠ

De morte eiꝰ.

λίας σώσων αὐτόν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ πάλιν κρά

Velũ scissũ ẽ ĩ tẽ.

ξας φωνῇ μεγάλῃ, ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα. καὶ
ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς
δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ
αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθη
σαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγί
ων ἠγέρθησαν, καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων
μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁ-
γίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. ὁ
δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες
τὸν ΙΗΣΟΥΝ, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενό
μενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες. ἀλη-
θῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες

Mulieres a lõge spectãtes.

πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν, θεωροῦσαι, αἵ τινες
ἠκολούθησαν τῷ ΙΗΣΟΥ ἀπὸ τῆς γαλιλαί-
ας διακονοῦσαι αὐτῷ, ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ μα
γδαληνή, καὶ μαρία ἡ τοῦ ἰακώβου, καὶ ἰω-
σῆ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν ζεβεδαίου.

Ὀψίας

& dicentes. Qui destruis templũ dei,
& in triduo ædificas, salua temetipsum
si filius dei es, descende de cruce. Simili
ter & principes sacerdotum illudentes
cum scribis & senioribus, dicebãt. Alios
saluos fecit, seipsũ nõ potest saluũ face
re. Si rex Israel ẽ, descẽdat nũc de cruce
& credemꝰ ei. Cõfidit in deo, liberet eũ
nũc si uult eũ. Dixit eñ, filiꝰ dei sũ. Idip
sum aũt & latrões q crucifixi erãt cũ eo
ĩproperabãt ei. A sexta aũt hora tene-
bræ factæ sunt sup uniuersã terrã usq;
ad horã nonã, & circa horã nonam cla
mauit Iesus uoce magna, dicẽs. Eli eli
lãma azabthani. Hoc ẽ, Deꝰ meꝰ deus
meꝰ, ut qd dereliqsti me? Quidã aũt il
lic stantiũ cũ audissent, dicebant. Heliã
uocat iste. Et cõtinuo currẽs unus ex eis
acceptã spongiã impleuit aceto, & ipo-
suit harũdini, & dabat ei bibere. Cæte-
ri uero dicebãt. Sine, uideamꝰ an ueni
at helias liberaturꝰ eũ. Iesus aũt itez cũ
clamasset uoce magna, emisit spm̃. Et
ecce uelũ tẽpli scissũ est in duas partes
a summo usq; deorsum. Et terra mota
est, & petræ scissæ sunt, & monumenta
aperta sunt, & multa corpora sanctoꝝ,
qui dormierant, surrexerunt. & exeun
tes de monumentis post resurrectionẽ
eius, uenerunt in sanctã ciuitatẽ, & ap-
paruerũt multis. Centurio aũt & q cũ
eo erant custodiẽtes Iesũ uiso terræmo
tu & his q̃ facta fuerãt, timuerũt ualde
dicentes. Vere filius dei erat iste. Erant
autem ibi mulieres multæ, a longe spe
ctantes, q̃ secutæ fuerant Iesum a Gali
læa ministrantes ei, inter quas erat Ma
ria magdalene, & Maria Iacobi, & Io-
se mater, & mater filiorum Zebedæi.

Cum autem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ὀψίας δὲ γενομένης, ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ ἀριμαθαίας τὸ ὄνομα ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσεν τῷ ΙΗΣΟΥ. οὗτος προσελθὼν τῷ πιλάτῳ, ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ ΙΗΣΟΥ. τότε ὁ πιλᾶτος, ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι τὸ σῶμα. καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ ἰωσήφ, ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου, ἀπῆλθεν. ἦν δὲ ἐκεῖ μαριὰμ ἡ μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου. τῇ δὲ ἐπαύριον ἥτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς πιλᾶτον, λέγοντες. κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. κέλευσον οὖν, ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον, ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτόν, καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ, ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. ἔφη δὲ αὐτοῖς ὁ πιλᾶτος. ἔχετε κουστωδίαν. ὑπάγετε, ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. οἱ δὲ πορευθέντες, ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον, μετὰ τῆς κουστωδίας.

ὀψὲ δὲ σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθεν μαρία ἡ μαγδαληνή, καὶ ἡ ἄλλη μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας. ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν, ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπή, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών. ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγένοντο ὡς νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν. μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς. οἶδα γὰρ ὅτι ΙΗΣΟΥΝ τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. οὐκ ἔστιν ὧδε. ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν. δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ κύριος, καὶ

Cum aūt uespera facta esset, uenit homo diues ab Arimathæa, nomine Ioseph, qui & ipse discipulus fuerat Iesu. Hic accessit ad Pilatū, & petijt corpus Iesu. Tunc Pilatus iussit reddi corpus. Et accepto corpore, Ioseph inuoluit illud in sindone munda, & posuit illud in monumēto suo nouo, qđ exciderat in petra, & aduoluit saxū magnum ad ostiū monumēti, & abijt. Erat autē ibi Maria magdalene & altera Maria, sedentes cōtra sepulchrū. Postero aūt die q̄ est post parasceuen, cōuenerunt principes sacerdotū & pharisæi ad Pilatū, dicentes. Dn̄e recordati sumus, qđ seductor ille dixit adhuc uiuēs, post tres dies resurgā. Iube ergo muniri sepulchrū usq; in diem tertiū, ne quādo ueniāt discipuli eius, & furenť eū, & dicant plebi, surrexit a mortuis, & erit nouissimus error peior priore. Ait illis Pilatus. Habetis custodiā, Ite custodite sicut scitis. Illi aūt abeuntes, munierunt sepulchrū obsignato lapide cum custodia.

De Sepultura dn̄i.

De custodia circa sepulchrum.

XXVIII

Vespere autē sabbatorū qđ lucescit in unā sabbatoꝝ, uenit Maria magdalene, & altera Maria, ut uiderent sepulchrum. Et ecce terremot⁹ factus est magnus. Angelus em̄ dn̄i descendit de cœlo, & accedens, reuoluit lapidē ab ostio & sedebat sup eum. Erat aūt aspectus eius sicut fulgur, & uestimētū eius sicut nix. Præ timore aūt eius concussi sunt custodes, & facti sunt uelut mortui. Respondens aūt angelus, dixit mulierib⁹. Nolite timere uos. Scio enim, quod Iesum qui crucifixus est, quæritis. Non est hic, surrexit enim sicut dixit. Venite & uidete locum ubi positus erat dominus

Vt post resurrectionem apparuit Mariæ mag. et cet. et de visione angeli.

ριος. καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι, εἴπατε τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ
ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἐκεῖ
αὐτὸν ὄψεσθε, ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. καὶ ἐξελθοῦ-
σαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χα-
ρᾶς μεγάλης, ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μα-
θηταῖς αὐτοῦ, ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ΙΗΣΟΥΣ ἀπήντησεν
αὐταῖς λέγων. χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι,
ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ προσεκύνησαν
αὐτῷ. τότε λέγει αὐταῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, μὴ φοβεῖ-
σθε, ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου
ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν γαλιλαίαν. κἀκεῖ με
ὄψονται. πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδού τινες τῆς
κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν
τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. καὶ
συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν
τε λαβόντες. ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατι-
ώταις λέγοντες. εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυ-
κτὸς ἐλθόντες, ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμω-
μένων. καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος,
ἡμεῖς πείσομεν αὐτόν. καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους
ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια, ἐποίη-
σαν ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ διεφημίσθη ὁ λό-
γος οὗτος παρὰ ἰουδαίοις, μέχρι τῆς σήμερον.

Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν
γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ
ΙΗΣΟΥΣ. καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν αὐ-
τῷ, οἱ δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ
ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων. ἐδόθη μοι πᾶσα
ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πορευθέντες οὖν
μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη. βαπτίζοντες
αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ
τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τη-
ρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ
ἐγὼ μεθ᾽ ὑμῶν εἰμι, πάσας τὰς ἡμέρας ἕως
τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

τέλος τοῦ κατὰ ματθαῖον εὐαγγελίου.

minus. Et cito eũtes dicite discipulis eius quod surrexit a mortuis, & ecce p̃cedit uos in galilæã, ibi eũ uidebitis, ecce p̃di xi uobis. Et exierunt cito de monumen to cũ timore & gaudio magno currẽtes ut renuntiarẽt discipulis eius. Cũ autẽ issent ad renũtiandũ discipulis eius, Et ecce Iesus occurrit illis, dicẽs. Auete. Illæ autẽ accesserunt & tenuerũt pedes eius, & adorauerunt eũ. Tunc ait illis Iesus. Nolite timere. Ite renunciate fratribus meis ut eãt in Galilæã, ibi me uidebũt. Quæ cũ abiissent, ecce quidã de custo/dibus uenerũt in ciuitatem, & renũcia-uerũt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant. Et congregati cum senioribus, consilio habito pecuniam copiosam dederunt militibus, dicen/tes. Dicite, quod discipuli eius nocte uenerunt & furati sunt eum nobis dor mientibus. Et si hoc auditum fuerit a præside, nos suadebimus ei, & se/curos uos faciemus. At illi accepta pe-cunia fecerunt sicut erant edocti. Et di/uulgatum est uerbum istud apud iu-dæos usq; in hodiernum diem. Vndecim autem discipuli abierunt in Ga/lilæam in montem, ubi constituerat il-lis Iesus. Et uidentes eum adorauerũt, quidã aũt dubitauerunt. Et accedẽs Ie sus, locutus est eis dicens. Data est mihi oĩs potestas in cœlo & in terra. Euntes ergo docete oẽs gentes, baptizãtes eos in nomine patris, & filij, & spũs sancti, docẽtes eos seruare oĩa q̃cũq; mãdaui uobis. Et ecce ego uobiscũ sum oĩbus diebus, usq; ad consũmationẽ sæculi.

Euangelij secundũ Matthæũ finis.

Vt custodes corrupti sint pecunia.

In Galilea discipuli viderunt Dominum.

Mandatum de baptismate.